

Generalul Bengliu Ioan

Lt. Colonel
Subotin Pompiliu

Lt. Colonel
Dimitriu S. Romulus

Probleme de Etică
Curentă
Socială, Civică și Națională

BUCUREȘTI

357
B44

Dr. I. I. I. I. I.
Generalul Bengliu Ioan

Lt. Colonel
Subotin Pompiliu

Lt. Colonel
Dimitriu S. Romulus

Probleme de Etică Curentă

Socială, Civică și Națională

BUCUREȘTI

111-433

355.01 : 17 (042)

TOATE DREPTURILE REZERVATE

651081

Biblioteca Județeană
— CLUJ —

George Jonu

IN LOC DE PREFAȚĂ.

Un curs de morală nu este ușor de înfăptuit, mai ales când el se brodează pe un canevas de program analitic școlastic, totuși ne-am străduit să-l realizăm și să-l publicăm în factura de față.

Avem conștiința împăcată, că am reușit să conturăm un îndreptar care să slujească tineretului să ia o atitudine morală precisă, față de problemele de etică socială, civică și națională, ce frământă sufletele din actualitatea aceasta, și care are poate, semnificația a unei răspântii de lumi noi.

În aceste formule am căutat să evidențiem că judecata logică nu admite salturi riscate; adică nu înlătură în mod brutal și definitiv legătura cu trecutul, ci acomodează ceiace a fost, cu ceiace va trebui să fie.

Era cu atât mai necesar să procedăm astfel, cu cât știut este că generațiile noi cu o predispoziție specială de a se cantona în actualitate, întorcând spatele spre trecut și nevoind să facă nici o sforțare ca să privească cu grijă în viitor.

Sfaturile întocmite pe o logică ponderată, pot fi un bun corectiv pentru o astfel de predispoziție.

În această categorie a intenționat să se situeze manualul de față.

AUTORII.

BIBLIOGRAFIE

Pshychologie de la guerre	Ctd. Coste din rezerva armatei Franceze.
Les premières consequences psychologiques de la grande guerre.	Dr. Gustave Le Bon.
La Biologie de L'Eihique.	Max. Nordau.
L'Italie d'aujourd'hui.	Colonel Popescu David.
Lenin-Mussolini-Kemal.	Martinescu-Asău.
Morala.	Prof. I. Găvănescul.
Cours de Philosophie.	Paulin Malapert.
Comunismul, Statul și Societatea.	St. Crișan.
Dezarmarea.	Colonel Soreanu.
Disciplina.	Lt. Colonel Popescu Cetate.
Educația Militară.	Școala de Infanterie Buc. 1914.
Geografie Militară	G-ral. Rizeanu și
Lt. Col. Arghiropol

CONFERINȚA I-a.

Scopul Cursului de „Educație Morală“.

CONFERINȚA I-a.

Educația morală.

- 1). Scopul cursului de *Educație Morală*.
- 2). Ce se înțelege prin educație ?
- 3). Ce se înțelege prin morală ?
— Valoarea unui sistem de morală.
- 3). Raporturile dintre indivizi și colectivitate.
— Conștiința colectivă } Relațiunile dintre ele.
— „ „ individuală } (interacțiune)
- 4). Subdiviziunile moralei :
 - a). Morala Socială.
 - b). Morala Civică.
 - c). Morala Religioasă.
 - d). Morala Domestică.
 - e). Morala Națională.—

1). *Școpul cursului* este de a pune pe viitorii ofițeri în curent cu postulatele morale, cari guvernează viața lor socială și profesională, indicându-le astfel sursa din care își trage seva, esențialul individualității lor morale; cu alte cuvinte, arătându-le valoarea caracterului, fundament al criteriului ce-i ajută să deslușească în orice împrejurare; calea datoriei, abnegației și onoarei.

Epoca noastră este caracterizată prin repezi schimbări în credințe, obiceiuri, tendințe.

Societatea, după războiu, trece iute dela o fază la alta de evoluțiune morală, culturală, politică și economică. Fiecare moment istoric pune conștiința în nevoia de a se readapta la noile condiții de viață. Fiecare pas înainte

sau îndărăt, aduce cu sine probleme mari. Față de ele trebuie, vrând nevrând, să se ia o atitudine, o hotărâre, să se caute o calificare, o reacțiune.

În mersul continuu și destul de repede al prefacerilor sociale, unde va fi punctul fix după care să ne orientăm drumul ?

Cum vom ști, dacă raportul nostru către o stare nouă de lucruri e bun, sau rău ; dacă am greșit, sau am acționat just ?

Conformându-ne formulei, care explică scopul cursului, credem că vom reuși necondiționat, să vă creiem acel bun simț, sau tact moral, care vă va servi de călăuză și care vă va inspira în orice împrejurare soluțiunea practică morală, cea mai potrivită.

2). Înainte de a desluși ce se înțelege prin morală, este necesar a arunca o scurtă privire asupra celuilalt factor — *Educația*. —

— "Ce este educația ? (1)

— "Este un fapt individual, și social.

«Este fapt individual, întrucât noi cei de astăzi, nu suntem egali cu cei de ieri și nici cu cei de mâine. Adică dela naștere până la moarte, se produce o transformare de fiecare clipă în ființa noastră, prin influența ce o primim din afară și cu ceace producem noi înșine.»

»Educația este un fapt social, deoarece fiecare om, prin cugetarea, simțirea și actele sale, influențază pe cei din jurul lui.»

— Rousseau exprimă acest fapt prin cuvintele : —

— «*Educația ne vine dela natură, dela oameni și dela lucruri.*»

«De aci ar reeși că educația se reduce la influențare»

«Influențarea generală neintenționată, o primim dela mediul înconjurător»

«Influențarea limitată, specială în care momentul intențional joacă un rol maxim, iar întâmplarea are un rol minim, o face educația propriu zisă.»

Ca scop : Educația urmărește dezvoltarea armonică a facultăților fizice, intelectuale și morale.

«Problemele ce se pun educatorilor sunt următoarele :

(1) Locot. Col. Popescu Cetate „Rolul disciplinei în educație 1934).

— Educația este posibilă ?

“Toți pedagogii și filozofii sunt de acord. Ei recunosc «că educația este posibilă.

«Deosebiri de vederi sunt numai relative la gradul «acestei posibilități : Unii pretind că toți oameni se nasc «egali și cu aceleași aptitudini și numai educația îi deose- «bește. Alții pretind că puterea educației e limitată de ere- «ditate și mediu social.

* Adevărul credem că stă la mijloc.

* Educația trebuind să lucreze asupra materialului «prin care este omul, cu însușirile lui înăscute sau do- «bândite, ea nu poate să creeze ceva din nimic.

«Omul este deci produsul a 3 factori : *educația*, «*ereditate*, *mediu* și trebuie să recunoaștem rolul fiecăruia.

«II). Pedagogul când s'a hotărât să înceapă educația «cuiva, cau cei cari vor să-și facă o auto-educație se în- «treabă : *Incotro trebuiesc îndreptați pașii ? Către ce «țintă ? Spre ce ideal ?*

Idealul educației este cuprins în întregime în noțiu- «nea de *personalitate*, care este cuvântul rezumativ al unei educații complete.

Ce este personalitatea ? Maximum de dezvoltare «într'o ființă umană, a originalității sale specifice, în mar- «ginile principiului social, înțelegându-se prin principiu so- «cial, armonia ce trebuie să existe între producția origi- «nalității noastre și interesele societății, sau :

«Personalitatea = Individualitatea + Mediu Social.

«Dar ce este individualitatea ?

„Este produsul armonios al cugetului cu fapta, pre- «cum și armonia între fapte. De multe ori, și mulți dintre »noi, una gândim și alta facem, sau spunem multe și nu »facem niciuna.

»Și nefericirea oamenilor vine mai ales din această »cauză.

»Această armonie, nu o putem obține decât prin fix- »area în mintea și sufletul nostru a unui *ideal moral* »constant, care să devină centru sferei preocupărilor noas- »tre, o axă de direcție a gândurilor, faptelor și simțimin- »telor noastre. Și omul superior, omul care dorește să

»devină o personalitate, își subordonează toată activitatea
»acestui ideal moral conducător.

»Omul nu-și găsește deplina realizare a personalității
»sale decât în societate.

»Omul asocial nu poate exista, este o abstracție.

»De aceea este o datorie și o trebuință a firei să-și
»strângă legăturile cu societatea, cu umanitatea, iar edu-
»cația trebuie să întărească și să transforme în acțiune
»următoarea convingere: Înaintea vieții egoiste stă viața
»celorlalți, viața tuturor, umanitatea.

III. *Ce se înțelege prin morală?*

Profesorul francez Paulin Malapert dela liceul Louis le Grand, în cursul său de filozofie, privește morala sub 3 aspecte și anume:

a) Morala pozitivă sau practică (moravuri)	} Teoretică
b) Morala istorică (știința pozitivă a moravurilor)	
c) Morala filozofică	

a) Prin morala pozitivă (practică) se înțelege obiceiurile unui grup social dat, la un moment dat, din evoluția sa, ce face vrea să zică un ansamblu complex de tendințe și de sentimente, de credințe și de idei, de prescripțiuni și de garanții, în general respectate de către totalitatea indivizilor ce constituiesc acest grup.

b) Morala istorică, sau știința pozitivă a moravurilor se ocupă cu descrierea și analiza moralei pozitive a unui sau mai multor popoare, arată evoluția urmată, compară deosebitele forme adoptate în diferite epoci, determină cauzele acestor manifestări și transformări.

c) Morala filosofică se ocupă cu aprecierea diferitelor moduri de conduită, stabilirea celei mai bune conduite, precum și cu regulile, după cari trebuie să se judece și să se acționeze.

Considerând raporturile dintre morala practică (pozitivă) și cea filosofică se pot distinge trei faze principale.

La început, morala unui popor este spontană, adică

ea este așa cum o determină credințele, instituțiunile, condițiunile multiple de ordin social, economic, istoric în care s'a dezvoltat acest popor.

Individul se supune comandamentelor și restricțiunilor fără să se întrebe de unde emană ele, de unde își trag autoritatea lor și cum se justifică.

Apoi apare un stadiu în care gândirea, având ca obiect această morală practică, reală, concretă, naturală, se silește a raționaliza, a sistematiza prescripțiunile ei și a le raporta la principii aplicative; aceasta este perioada moralei teoretice sau filosofice.

Această morală teoretică se sprijină pe un oarecare număr de postulate, cari nu pot susține un examen cât de sumar. Primul admite că există o natură omenească imutabilă, universală, eternă destul de bine cunoscută pentru ca să poată determina reguli de conduită, convenabile tuturor oamenilor, în toate împrejurările. Ori, în studiul societăților dispărute, ale societăților inferioare actualmente, civilizațiuni ca acele ale Indiei, Chinei, etc. profund diferite de ale noastre, istoria, antropologia, ne relevază modalități de simțire, de raționament, de gândire și de înfăptuiri, pe cari noi nici nu le-am fi putut bănuî.

Sufletul omenesc, sub toate aspectele sale, fiind rezultanta eredității și a mediului și cum condițiunile de ereditate și cele de mediu nu sunt aceleași pe întreg globul pământesc, acest postulat al moralei teoretice este fals și irealizabil.

Este superficial a socoti că manifestările de ordin sufletesc și mentalitățile ce conduc colectivitățile diferitelor triburi din Africa sau colectivitatea din India să se indentifice cu cele ale societății Europene, sau Americane, de exemplu :

Invățăatul american Loewe, a stabilit pe bază de calcule, că omului ca să ajungă la dezvoltarea fizică de astăzi — perfecțiunea aproape — i-a trebuit un milion de ani.

Sub raportul sufletesc, i-ar mai trebuie însă încă nouă mi-

lioane ani, pentru a se asemăna Dumnezeirei, adică pentru atingerea idealului moral dacă, sufletul se perfecționează în acelaș ritm, ca cel urmat dela apariția omului până în prezent.

Poate că în acest lung timp, prin încrucișare să dispară diferența de rasă, iar prin civilizație și cultură, mediul să se unifice și astfel să se poată realiza acest prim postulat al moralei teoretice. Și încă ne îndoim, întrucât diferența de climă va diferenția condițiunile de trai.

Excludem din cadrul acestui curs studiul moralei teoretice, care neocupându-se decât cu ceiace s'ar realiza într'un viitor extrem de îndepărtat, și problematic, nu prezintă pentru noi un interes imediat și timpul pus la dispoziție, abia ajunge pentru schițarea principiilor fundamentale ale acestui curs.

Valoarea unui sistem de morală.

Societățile omenesti chiar și cele mai simple, au și ele reguli anumite după care se conduc. Aceste reguli, oricât de rudimentare sau bizare ar fi ele, adunate, constituiesc morala societății respective.

Antropofagia, arderea pe rug a femeilor etc. sunt postulate morale ale societăților (triburilor) respective. Aceste postulate constituiesc morala societăților respective; însă morala adevărată, este numai aceia care nu se opune scopurilor naturei în ceace privește perfecționarea speciei umane.

Morala, alături de celelalte preocupățiuni de ordin intelectual, tinde la perfecționarea omului spre a-l forma sufletește cât mai aproape de Dumnezeu.

Dacă de exemplu, analizăm prin prisma celor de mai sus, morala societății sovietice, constatăm că această morală este în contradicere cu bunul simț și legile biologice existente.

Unul din postulatele de căpetenie ale moralei sovietice, este comunizarea femeii, ceiace este în potriva legilor naturei, întrucât prin comunizare, încrucișările de sânge în aceiaș familie fiind posibile, specia umană degenerază, tarele (defecte) se multiplică iar calitățile dispar.

Deci morala sovietică, nu este morala bunului simț, pusă în serviciul speciei umane.

Vedem deci, că ori care ar fi forma și fondul, nu există societate fără morală.

Pentru aprecierea moralei unei colectivități (societăți) este necesar a se interpreta și analiza valoarea postulatelor respective și a constata, dacă interpretarea și aplicarea lor, duc la un tot armonic în sensul perfecționării speciei umane, adică, dacă sunt în concordanță cu însăși legile naturei.

Pentru realizarea acestui tot armonic, este însă necesar ca postulatele morale ale unei societăți să fie cunoscute de fiecare membru al colectivității respective și acceptate de totalitatea membrilor

Raporturile dintre indivizi și colectivitate.

Prin definiția dată, morală se ocupă cu aceste raporturi, de unde reiese întrebarea:

— prin ce se leagă un individ cu societatea respectivă și societatea de individ?

— cari sunt relațiunile între aceste două entități — una colectivă și cealaltă individuală — și cum se produce reacțiunea reciprocă (interacțiunea)?

La acestea răspundem „*prin conștiința*” :

-- conștiință individuală

— conștiință colectivă.

Acordul dintre cele două conștiinți, formează valoarea sistemului de morală respectivă.

„Conștiința colectivă, afară de cazul când se consideră ca un fel de substanță misterioasă, prin care ar comunica indivizii umani, — după cum o socotesc unii sociologi — nu este altceva, decât contopirea conștiințelor individuale, stabilindu-se astfel raporturile de interacțiune între aceste două conștiințe.”

„Regulile morale acceptate de colectivitate, scopurile ce ea le urmărește, sunt prezente în conștiința individului și lucrează asupra voinței sale “

„Este în general recunoscut că, isvorând din fiecare din noi, conștiința colectivă ne apasă cu o mare greutate; ea tinde să reprime tendințele de independență ale conștiinței individuale, după cum o probează adversita-

tea, până la persecuție, față de toți reformatorii și inovatorii în domeniul moral.

»Acest aspect însă, nu ne poate ascunde pe cel contrar. Conștiința individuală nu se supune nici în mod pasiv și nici total, conștiinței colective; gândirea, rațiunea, voința noastră personală nu consimte a se lăsa complet înăbușite prin ceace este de origine exterioară și socială, chiar în noi înșine. Conștiința fiecăruia se erijează în judecător al prescripțiunilor conștiinței colective cărora se supune pentrucă le aprobă. Adesea ea protestează, condamnă, se revoltă și nu în zadar, istoria ne arată că în cele din urmă reformatorii de cari am pomenit mai sus, au reușit să influențeze conștiinței colectivă.»

— În concluziune, referindu-ne la raporturile între conștiința individuală și cea colectivă, în ceace privește întâietatea și autoritatea, putem conchide:

Sub raportul întâietăței, conștiința individuală primează, întrucât conștiința colectivă este rezultanta conștiințelor individuale.

Generatoarea tuturor postulatelor morale este conștiința individuală.

Sub raportul autorității, conștiința colectivă are supremație; ea este *imperativă*. Aceasta în aparență, căci în realitate, conștiința individuală este autonomă și își exercită mai real, mai desăvârșit influența sa asupra conștiinței colective.

Istoria ne arată, că oameni de idei au răspândit postulatele moralei curente ale epocii respective, impunându-le peste pasivitatea sau chiar împotriva reacțiunii colectivității, care apoi își însușește nouile postulate și formează, prin consimțire, o nouă morală colectivă. (Isus, Luther, etc.)

4. *Subdiviziunile moralei.*

Domeniul moralei este vast. Etiologii întind acest domeniu chiar în domeniul material, pretinzând a spune că mediul a influențat și acesta este adevărul, în totdeauna morala colectivităților și ca atare, trebuie căutată forța moralei și în natură.

— O împărțire logică a moralei este următoare :

— *Morala socială* fixează normele de conduită și criteriile morale, în ce privește relațiunile între indivizi și colectivități organizate juridic.

— *Morala civică* fixează postulatele morale ce înscriu îndatoririle individului, față de colectivitate din care face parte.

— *Morala domestică* fixează criteriile morale și înscrie drumul drept de înalt ideal moral al familiilor incluse în societate, în colectivitate

— *Morala religioasă* explică dogmele diferitelor credințe și raportul pe care aceste dogme îl au cu colectivitățile ce au primit cultul respectiv.

— *Morala națională* fixează postulatele morale ale colectivității ce se înscrie cu aceleași interese, cu aceleași tendințe și drepturi etnice.

Concluziuni.

Pe scurt, în această ședință am schițat scopul cursului, care se poate resuma în: *creerea bunului simț sau atacului moral*. Pentru atingerea acestui deziderat, este necesară colaborarea cinstită între educator și elev. În educație nu se poate obține rezultatele dorite, atâta vreme cât subiectul este lipsit de bunavoința și hotărârea necesară oricărei colaborări. Educatorul stabilește țeluri și arată drumul de urmat pentru atingerea lor. Voi elevi, luați din ceiace vi se recomandă atât cât puteți și mai ales cât vreți și urmați drumul, bun sau rău, sub imboldul propriei voastre voințe. De aceea, cinstit și în deplină seninătate de conștiință, să vă examinați din când în când, cugetul și faptele și fără părtinire, să le analizați în raport cu morala. Dacă rezultă o integrare a acțiunilor voastre în cadrul moral, atunci sunteți pe drumul cel bun pe care trebuie să perseverați. Altfel, încordați-vă voința spre a păși pe adevăratul drum. Dacă puterile proprii nu vă ajung, apelați — pentru orientare — la camarazii voștri, la instructorii sau profesorii voștri.

Nu vă închistați sufletește. Deschideți-vă larg sufletele voastre, pentru a vă putea cunoaște cu adevărat, căci numai astfel vă vom putea călăuzi spre *ideal*, spre înfăptuirile *personalității* voastre.

Fără această colaborare cinstită, spre regretul nostru, spre răul vostru, și mai ales spre răul oștirii și al națiunii, nu vom fi în stare să formăm stânci de granit sufletești, așa cum cere carieră noastră și cum pretinde apostolatul ofițeresc.

Generației voastre îi revine sarcina consolidării României întregite în granițele firești, ceea ce pretinde o conștiință individuală și colectivă hotărâtă la abnegație și sacrificiu, iar transformarea acesteia într'o formidabilă cunoștință românească, tot vouă vă revine în cea mai mare parte.

Mare cinste dar și mare răspundere morală.

CONFERINȚA II-a.
Morală Socială

CONFERINȚA II-a

M o r a l a S o c i a l ă .

- 1) Ce este morala socială.
- 2) Relațiunile dintre morala socială și drept.
- 3) Evoluția dreptului.
 - Dreptul natural : teoria forței, trebuinței, utilității.
 - Dreptul pozitiv.
- 4) Justiția.
- 5) Funcțiunile statului în cadrul ideii de justiție.
 - Funcțiunea juridică.
 - „ economică.
 - „ pedagogică.
- 6) Caritate.
- 7) Solidaritate.
- 8) Drepturile individuale :
 - Dreptul la viață.
 - „ libertății.
 - „ respectului persoanei morale.
 - „ economic.

1) *Ce este morala socială?*

Morala socială se ocupă cu raporturile morale dintre indivizi cu Societatea, privite sub aspectul juridic.

La baza moralei găsim ideea de drept, libertate, caritate, solidaritate și drepturi.

2) *Relațiunile dintre morala socială și drept.*

Principiul fundamental pe care se sprijină morala

socială, îl formează *Noțiunea de Drept*, care este una din noțiunile cele mai importante ale conștiinței morale și care este necesar deci, să fie bine precizată.

Dacă morala socială se bazează pe ideea de drept, ea nu trebuie însă confundată cu dreptul.

Profesorul Hofding dela Universitatea din Copenhaga, a arătat diferența ce există între morala socială și drept și care se resumă în următoarele 4 puncte :

a) În timp ce actul moral este opera bunei voințe și a sentimentului intim al celui ce-l prestează, actul juridic este exigibil prin forța exterioară ; cu alte cuvinte dreptul are drept caracter esențial, posibilitatea de constrângere.

b) Dreptul nu poate pretinde decât actul exterior, fără a se îngriji de intențiuni, în timp ce din punct de vedere moral, actul exterior poate avea o importanță neglijabilă în comparație cu motivele care-l provoacă.

c) Dreptul este mai universal ca morala. El fixează cadrul în care trebuie să se miște deopotrivă toți oamenii, în timp ce morala socială socotește și relativitatea intențiunii și diversitatea individuală.

d) Dreptul nu vizează decât actele morale elementare, adică condițiunile cele mai strict necesare vieții sociale.

El vizează un minimum și fixează limitele sub cari omul, în conduita sa, nu trebuie să se coboare, dar dincolo de cari, morala îi ordonă să se ridice atât cât forțele sale îi permit.

Exemplu : Ne aflăm pe digul dela Constanța ; cineva se aruncă în apă cu intențiunea de a se îneca.

Dreptul nu ne obligă să sărim în apă pentru a-l scăpa. Am veni în conflict cu dreptul, numai în cazul când noi l-am îmbrânci de pe dig în apă.

Morala însă ne ordonă să sărim în ajutorul celui în pericol. Inșă, nici morala nu ne obligă decât atât, cât ne permit forțele noastre, adică, în cazul de față, dacă știm să înotăm.

3.) — *Evoluția dreptului.*

În decursul vremurilor dreptul s'a prezentat sub

diferite aspecte și idea de drept a evoluat noconținut.

La origină găsim ideea de drept isvorâtă din necesități de ordin natural și care au la bază ca justificare, teoria forței, trebuinței și utilității.

Mai târziu, ideea de drept are la bază necesități de ordin rațional-moral, bazate pe principiul libertății și al datoriei.

Deci deosebim : Dreptul natural bazat pe teoria trebuinței și teoria utilității, și

— *Dreptul pozitiv* bazat pe teoria raționalistă-morală, cuprinzând principiul libertății și al datoriei.

a) După concepțiunea *teoriei forței*, dreptul înseamnă forța fiecăruia, limitată de forța celorlalți. Deci dintre doi indivizi cari doresc același lucru, acel care este mai forte are dreptul să-l ia.

Din această concepțiune a reeșit maxima latină:

„Homo homini lupus“

Sunt și astăzi națiuni care își bazează aproape întreaga ideologie pe această teorie.

Germanii aduceau ca justificare a războiului ce l-au provocat, precum și a tuturor actelor săvârșite în afară de dreptul Ginților, dictonul „Dreptul este al celui mai tare“ sau „Forța primează dreptul“.

b) După *teoria trebuinței*, omul are naturalmente dreptul la tot ceace are nevoie pentru existența sa.

În perioada vieții primitive, fiecare om a posedat dreptul natural la toate bunurile pământești trebuincioase pentru acoperirea necesităților sale și acest drept nu îi era limitat decât de acțiunea vecinului, în virtutea aceluiaș drept. Omul avea deci dreptul de a aduna poame, de a vâna, de ași da vitele la pășunat etc.

c) După *teoria utilitaristă*, ideea dreptului natural este o idee mistică.

Origina dreptului, trebuie căutată în utilitatea individuală și mai ales socială, adică societatea, având în vedere interesul colectiv, caută să-l garanteze, ceace asigură fiecărui individ respectul pentru viața sa.

În opoziție cu aceste teorii empiriste și utilitariste, cari justifică dreptul natural, avem teoriile raționaliste și

morale cari întemeiază noțiunea de drept pe libertate și datorie. Ele își caută baza dreptului în însăși natura individului și'n atributele sale ca persoană morală, stabilind condițiunea esențială pentru moralitate, responsabilitate, bună voință morală, adică libertate.

Dreptul pozitiv, care se confundă cu aceste teorii raționaliste, n'ar fi decât consacrarea dreptului natural inerent persoanei morale.

În decursul vremurilor, ideea aceasta de drept a evoluat în câteceva din caracterele sale esențiale și a găsit expresiunea cea mai potrivită în declarațiunea din timpul revoluției franceze, din care relevăm cele ce urmează :

I). Dreptul este universal pentru că este legat de persoană.

II). Egalitatea drepturilor tuturor indivizilor.

III). Scopul oricărei organizațiuni sociale este conservarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului.

IV). Poporul este singura autoritate care are dreptul de a face legi, deci de a stabili drepturi (principiul suveranității naționale).

4). *Justiția,*

Ca o consecință a ideii de drept, avem ideea de justiție, care răsare din aceea că, o persoană morală fiind concepută ca ceva inviolabil și neputând fi tratată ca un mijloc, suntem nevoiți a-i respecta drepturile. Acesta este principiul justiției, care subiectiv poate fi definită astfel : »Voința fermă și constantă de a respecta în orice împrejurare, inviolabilitatea persoanei» ; iar obiectiv : »Un echilibru, astfel ca libertatea dreptului fiecărei persoane să-i fie garantată de toate celelalte».

Din aceste concepțiuni putem scoate următoarea formulă: ideea nouă a societății ființelor rezonabile constă în aceea că fiecare fiind un sfârșit pentru el însuși, trebuie să poseadă mijloacele acestui sfârșit prin ajutorul altuia, dacă este de trebuință sau dacă este posibil.

5) *Funcționarea statului în cadrul ideii de justiție.*

În cadrul ideii de justiție, statul ca organizație coercitivă de drept, are trei funcțiuni esențiale:

1) *Funcțiunea juridică*, care are de scop asigurarea justiției interindividuală.

2) *Funcțiunea economică*, care are de scop de a asigura fiecăruia sfera de libertate și de proprietate materială, condițiune esențială a conservării vieții, lucrului și libertății.

3) *Funcțiunea pedagogică*, care are de scop de a asigura fiecăruia sfera de proprietate intelectuală și de instrucție, condițiune indispensabilă dezvoltării personalității sale.

6) *Caritatea.*

Ideea de justiție este legată de ideea de caritate și solidaritate.

Dacă relațiunile dintre oameni s'ar rezolva numai pe bază de drept și justiție, aceste relațiuni ar da vieții sociale o înfățișare dură, un caracter de absolut, care ar jena mersul evolutiv. Însă în aceste relațiuni intervine și elementul sufletesc de ordin sentimental, *Caritatea*, care este departe de a-și fi terminat rolul său, așa cum pretind unii. — Ea fiind legea dragostei de oameni, partea ce-i rămâne de înfăptuit este încă frumoasă. — Cât va mai fi încă nevoie de a promova umanitatea către scopuri morale, caritatea își va conserva prețul său și frumuseța sa. Drepturile sale sunt imprescriptibile.

7). — *Solidaritate.*

Tot ideea de justiție generează ideea de solidaritate socială, sentiment ce ne arată că fiecare om este solidar cu generațiile precedente, nu numai ca o urmare a succesiunii patrimoniului fizic, dar prin aceea că primește dela înaintașii săi o serie de bunuri intelectuale și sufletești deci, nu numai materia se moștenește ci și limba, tradiția, ideile, cunoștințele făurite de gândirea oamenească, adică tot ceea ce formează patrimoniul precedentei.

El este solidar apoi, cu contemporanii săi.

Sănătatea sa — ca să luăm un exemplu — depinde de aceea a semenilor săi. Sentimentul de solidaritate ne obligă a anunța o boală infecțioasă și izola pe cel bolnav, pentru a feri pe ceilalți de contagiune.

Tot de același sentiment se conduc echipele în combaterea unor boli infecțioase, cum este ciuma, holera, chiar în regiunile unde aceste boli sunt în stare endemică, — India, China — pentru salvarea aproapelui.

Tot în cadrul solidarității sociale se desfășură și viața economică a individului, care este legată prin raporturile cele mai strânse cu aceea a celorlalți, iar legea diviziunii muncii multiplică la infinit aceste relațiuni.

Ideea de solidaritate are deci valoare, prin aceea că ne face să înțelegem mai bine întinderea îndatoririlor sociale, de asemenea, până unde merge ideea de dreptate.

8). *Drepturile individuale.*

Trecem acum să analizăm drepturile indivizilor, considerate în cadrul moralei sociale.

Aceste sunt :

- Dreptul la viață ;
- „ „ libertate ;
- „ „ respectul persoanei morale;
- Drepturi economice.

Pe fiecare din ele le vom privi din două puncte de vedere ;

- a) Al dreptății individuale;
- b) Al dreptății sociale.

Dreptul la viață din punct de vedere individual, are două feluri de manifestațiuni:

— *Respectul vieții* pe care nu am creat-o și deci nu avem dreptul de a o ridica. — Nici chiar viața proprie nu avem dreptul de a o ridica — Viața fiind de esență divină, nu-i stă omului în putință să dispună de ea.

— *Legitima apărare* este o manifestare a dreptului la viață, care creiază dreptul de a reacționa spre a distruge motivul ce pune în primejdie viața proprie.

Din punct de vedere social, pentru a asigura dreptul la viață, se creiază dreptul de a pedepsi, bazat pe două necesități :

— Necesitatea expiațiunii (în scopul îndreptării).

Necesitatea de apărare socială (prevenire).

La acestea, în timpurile moderne, se adaugă *Scopul Pedagogic*, adică, dacă statul pedepsește pe individ o face și pentru binele acestuia, prin aceea că, prin pedeapsă se urmărește în plus atât educația exterioară și juridică cât și cea interioară, adică morală, a individului.

Apărarea socială nu este răzbunare. Teoria penală a intimidării se deosebește hotărât de cea a răzbunării. Ea este teleologică în sensul că pedeapsa este socotită ca un mijloc. (teleologia cuprinde totalitatea speculațiunilor intelectuale ce se referă la noțiunea de finalitate). Scopul sau este siguranța, valoarea sa se măsoară prin eficacitate, adică prin efectul produs, fie asupra vinovatului, fie asupra societății.

Dreptul la asistență.

Membrii aceleiași societăți bazată pe ideea de dreptate, trebuie să-și garanteze reciproc dreptul la condițiunile necesare conservării vieții.

În perioada premergătoare existenței statului, fiecare om a posedat dreptul natural de a dispune de toate bunurile pământești pentru acoperirea necesităților sale, drept pe care l-a pierdut atunci când, prin sedentarizarea triburilor, s'a resimțit prima nevoie a unei organizații de stat în sensul creierii elementelor de constrângere, indispensabil necesare, pentru a impune respectarea normelor de drept în vigoare, ale dreptului de uzanță.

Ca o consecință, fiecare individ este îndreptățit să pretindă dela colectivitate o recompensă. Aceasta ar fi dreptul de muncă.

Când împrejurările nu permit satisfacerea acestui drept, atunci societatea este moralmente datoră a da asistența necesară — în limitele posibilităților — celor fără de lucru — (șomeuri). De altfel, această asistență este dictată și de simțul de conservare al societății respective, prin aceea că, își asigură ordinea necesară, care altfel ar putea fi turburată de înfometaji.

Astăzi, somajul este o problemă din cele mai grele ce se pune, mai ales statelor industriale. Anglia, Germa-

nia, America numără peste 10.000.000 de șomeuri.

Dreptul la libertate este dreptul de a dispune de sine, de a exercita activitatea sa fără piedici, de posesiunea asupra lui însuși, de a-și desvolta facultățile mintale, de a căuta adevărul și de a-l proclama când crede că l-a găsit.

Dreptul la libertate se manifestă sub două aspecte :

a) Libertatea exterioară sau de acțiune.

b) Libertate interioară sau de gândire.

Libertatea exterioară înseamnă dreptul de a dispune de corpul său, de a-și alege ocupațiunea ce-i convine și pentru care crede că are o vocațiune, de a-și forma o familie. A fi deposedat de aceste drepturi, înseamnă a fi trasformat în lucru, mijloc în profitul altuia (sclavaj).

Libertatea interioară înseamnă dreptul de a-și forma personal convingeri ; de a-și făuri argumente pentru orice doctrină și a se fixa la aceea pe care o preferă ; de a nu accepta altă autoritate de cât aceea a rațiunii, a adevărului.

Acest drept este chiar viața proprie spiritului, care face din noi adevărate persoane, ceea ce constituie temelia integrității morale, principiul demității noastre.

Dreptul liberei gândiri se prezintă și el sub două aspecte :

a) Dreptul de a nu fi împiedecat de a gândi liber cu corolarul său, de a manifesta opiniunile, și

b) Dreptul de învățătură, adică dreptul de a fi pus în măsură de a gândi.

Toleranța stă nu numai în a nu face nimic care ar putea să oprime gândirea sau conștiința cuiva, dar și de a mărturisi o adevărată simpatie pentru orice convingere sinceră.

Dreptul respectului persoanei morale.

Datoria de a nu atinge onoarea, reputația cuiva, cât și simțământul de pudoare, aceasta nu numai prin calomnii, cârtire, delațiune și cari trebuiesc condamnate ca acțiuni murdare și josnice, ci chiar prin apucătura ordinară de a repeta răul ce se publică despre o persoană,

a crede cu ușurință în el, de a fi laș și a nu lua apărarea unei persoane cunoscută, care nefiind în stare să se apere, este totuși atacată.

Statul nu este destul de energic în această direcție, pedepsește ușor. Morala socială trebuie să fie mai drastică. În fine, respectul delicat al persoanei în sentimentele sale intime, în pudoarea sa, ne creiază nu numai o regulă de politețe, ci obligațiunea morală de a evita tot ceea ce poate fi reprobabil.

Drepturile economice.

Trebuințele cele mai elementare, dar și cele mai imperioase sunt acelea ce derivă din necesitățile biologice, acelea ce sunt însăși condițiunea dezvoltării vieții. Satisfacerea acestor trebuințe dă naștere la relațiuni sociale extrem de complexe, cu privire la producția, repartiția și consumul bogățiilor.

Schimbul serviciilor mărește și mai mult complexitatea relațiunilor sociale.

Aceste fenomene sunt de competența economiei politice, dar nu trebuie uitat că problemele de ordin economic sunt întovărășite de necesități de ordin moral, și atunci morala nu poate nesocoti cunoașterea factorilor care le ocazionaază.

Din aceste motive, la cursul de economie politică se vor rezolvi problemele respective și sub aspectul moralei sociale.

Concluziuni.

Am încercat în această ședință să vă lămurim raporturile dintre indivizi și societate organizată juridic.

În rezumat morala socială se poate defini astfel: *Este moral tot ceea ce este drept.* Aceasta ne obligă a respecta drepturile altora — nu de teama legilor — ci din convingerea ce trebuie să țâșnească din orice suflet care are la bază o conștiință morală.

Spre această formă sufletească trebuie să tindeți și aceasta să vă preocupe neîncetat. Numai astfel veți deveni adevărați „Gentlemen”. Și ofițerul, care prin tradiție reprezintă elita națiunii, nu poate fi decât un »Gentleman».

Să pretindeți — cu modestie și bună cuviință — să vi se respecte drepturile voastre; aceasta este chestiune de demnitate. Dar să vă faceți un cult, din respectul drepturilor altuia; aceasta pentru mândria voastră și mai ales pentru influențarea — prin exemplu — a colectivității în mijlocul căreia veți viețui, cu un cuvânt pentru prestigiul epoletului.

Fiiți suflete înțeleghătoare; adică ideia de dreptate desprindeți-o și raportați-o tuturor considerațiunilor, cari o condiționează, dar nu vă frângeți sub apăsarea unui sentimentalism nebarbătesc, care transformă totul în compromis. Sentimentul de solidaritate, într'adevăr, vă obligă să împărtășiți viața celor în mijlocul cărora trăiți, și să faceți tot posibilul ca să o îmbunătățiți deopotrivă. Aceasta este de rigoare pentru un conducător de oameni, pentru un comandant care trăește și moare în mijlocul oamenilor săi; dar asta nu înseamnă că trebuie să vă 'ngăduiți drumul întortochiat și umilitor al abzicerilor.

CONFERINȚA 3-a.
Morala Civică.

CONFERINȚA 3-a.

Morala civică.

- 1). Obiectul Moralei Civice.
- 2). Națiunea.
- 3). Statul

{	Forma monarhiei absolute.
}	„ aristocratică.
}	„ democratică.
- 4). Guvernământul :
 - a) Puterea legislativă;
 - b) „ judecătorească;
 - c) „ executivă;
- 5). Obligațiunile indivizilor față de stat :
 - a) Datorii de suveranitate;
 - b) „ „ supușenie;
 - c) „ „ ordin național, patriotic;
- 6). Obligațiunile statului față de cetățeni.

1). *Obiectul Moralei Civice.*

Morala civică se ocupă cu raporturile dintre indivizi și societate, privite sub aspectul politic.

Pentru a putea preciza și analiza raporturile dintre individ și societate în cadrul moralei civile, este de trebuință a trece în revistă chestiunile ce se referă la organizarea politică a societății în cele trei manifestațiuni de sinteză, componente și aproape inseparabile :

Națiunea.

Statul.

Guvernământul.

2). *Națiunea* este colectivitatea care se bazează pe o serie de afinități.

— Situația geografică, rasa, limba, religia, cultura contribuie cu un coeficient oarecare la închegarea unei națiuni. — Ele sunt necesare fără a fi indispensabile. — Indispensabil este numai *coeficientul moral*, consensul unanim între conștiința individuală și conștiința colectivă. Tradiția este de asemenea un factor indispensabil închegării unei națiuni. Acestea sunt postulatele morale fundamentale ale națiunii.

— *Argumentul biologic* — varietatea speciilor și familiilor lumii organice — aplicat la națiune, duce la concluziunea că națiunea nu este decât o varietate a speciei umane. — Națiunea este o unitate *organică colectivă, biologică*, având particularitățile sale organice.

— Rezultatele obținute prin cercetările făcute asupra serurilor din sânge, confirmă întru totul afirmațiunea că o națiune este o unitate biologică.

— După cum un organism individual nu se dezvoltă decât în condițiuni specifice fiecăruia, tot așa și individualitățile colective, națiunile.

Din punct de *vedere psihologic*, națiunea apare ca o individualitate psihică distinctă, fiecare națiune având un fond sufletesc specific, rezultat din aceleași condițiuni de viața și comunități de simțire.

— *Tradiția*. Fiecare individualitate colectivă biopsihică e prinsă într'un nou solidarism, care vine din experiența trecutului. Momentele de suferință și de glorie au lăsat urme neșterse în sufletul colectiv. Pe dealtă parte, conștiința identității de origină a membrilor unei națiuni, dă structura identică aspirațiilor de viitor. Prin această solidaritate individuală cu trecutul și cu viitorul națiunii, individul capătă în adevăr conștiința unei valori eterne despre sine.

Din punct de vedere *etic și cultural*, națiunile au un patrimoniu specific fiecăruia, rezultat din viața intelectuală și spirituală proprie.

3). *Statul întruchipează* organizarea juridică și politică a națiunii. El reprezintă ideea de autoritate, prestigiu și or-

dine, statul fiind expresiunea necesității de afirmare a colectivității respective.

Aspectele sub care apare forma de stat în diferite vremuri sunt nenumărate. Toate aceste aspecte se pot grupa însă în următoarele trei forme :

a). *Forma monarhiei absolute*, care înseamnă abandonarea conducerii statului și guvernământului în mână unei singure persoane, Domnitor sau Suveran. La această abandonare, mulțimea a fost condusă de credința în origina divină a capului statului. Suveranul, neputând însă îndeplini singur toate funcțiunile de guvernământ, a creiat o stare de compromis prin aceea că împărțea puterea cu clasa aristocratică.

b). *Forma aristocratică* în care conducerea statului este în mâna unei clase suprapuse.

c). *Forma democratică* (monarhie sau republică) în care conducerea statului este în mâna fiecărui cetățean, prin reprezentanți aleși de el.

4). *Guvernământul*. Din nevoia statului de a fi condus, ia naștere guvernământul. Aceasta întrupează puterile care în numele statului și pentru stat, îl conduce.

Guvernământul se manifestă prin :

- Puterea legislativă,
- „ judecătorească,
- „ executivă.

În statele organizate pe baze democratice constituționale, există principiul *Separățiunei puterilor*, adică nu trebuie a se cumula toate puterile într'o singură mână.

Astfel: Puterea legislativă este în mâna națiunii și se execută prin reprezentanți aleși.

Puterea judecătorească este atât în mâna națiunii, prin legile ce reprezentanții ei le votează, cât și în mâna guvernului, prin controlul ce-l execută în scopul strictei aplicări a legilor.

Inamovibilitatea magistraților asigură libertatea de conștiință, neputând fi puși sub nici un fel de presiune în executarea atribuțiunilor ce le revin.

Puterea executivă este forma reprezentativă, înlăuntru și în afară, a statului.

In afară prin	{	diplomație ; marină ; armată ;
In interior	{	poliție ; administrație ; armată ;

Pentru statul nostru, forma de guvernământ cea mai bună este cea existentă, adică Monarhia Constituțională sub o Dinastie străină.

Din trecutul neamului nostru s'au desprins învățăminte care au impus făuritorilor primelor începuturi ale României, de a fixa ca prim postulat al progresului, Monarhia Constituțională sub o Dinastie străină.

Dacă ne gândim că certurile și luptele pentru domnie în Țările române, au influențat în rău dezvoltarea normală a neamului nostru, mai rău chiar decât năvălirile barbarilor sau dominațiunea turcească, atunci ne putem da seama de ce bărbații de stat, făuritori ai Unirei dela 1859 au cerut marilor puteri ca odată cu unirea Moldovei cu Muntenia, să se aprobe Dinastia străină.

Dumnezeu, care și-a revărsat din plin bunătatea sa asupra neamului nostru în toate timpurile—ca răsplată a dreptei și marelui credințe—a făcut ca alegerea Domnitorului din Casa de Hohenzolern, să corespundă în cele mai ideale condițiuni aspirațiunilor și nevoilor noastre.

În mai puțin de trei pătraruri de veac, sub ferma și înțeleapta conducere a marilor regi, Carol I, Ferdinand I și Carol II, statul nostru a realizat progrese ce nu au fost realizate de alte state în mai multe secole.

V. Obligațiunile indivizilor față de stat.

Obligațiunile cetățenilor față de stat sunt de 3 feluri :
Datorii de suveranitate ;

- „ „ supușenie ;
- „ „ ordin național patriotic ;

a) *Datorii de suveranitate.*

Intr'un stat democratic, poporul își manifestă partea de suveranitate ce-i revine prin aleșii săi, care constituiesc puterea legislativă, având de scop alcătuirea legilor și asigurarea progresului legilor. Această datorie se manifestă prin votul individual secret și impune fiecărui cetățean obligațiunea de a vota conștient numai pentru binele general, altfel suveranitatea națiunii este o ficțiune.

Partea de suveranitate a fiecărui cetățean se manifestă prin aceea că lui îi revine și funcțiunea de a împărți dreptatea, fiecare putând fi judecător la curtea cu juri.

Din punct de vedere al puterii executive, partea de suveranitate se manifestă prin datoria de a alege reprezentanți administrativi la comună și județ.

Din punct de vedere moral, cetățeanul trebuie să-și îndeplinească aceste îndatoriri, ținând socoteală numai de binele și progresul colectiv, nu de meschine interese personale.

Dacă viața socială suferă astăzi, aceasta se datorește nu sistemului, ci lipsei de scrupule ale indivizilor ce compun societatea, prin aceea că fiecare se consideră ca un scop și nu ca un mijloc în serviciul progresului general, colectiv.

b) *Datorii de supușenie*

Din acest punct de vedere, cetățeanul are obligațiunea morală de a respecta legile statului, cu atât mai mult cu cât aceste legi sunt făurite de el însuși, prin reprezentanții aleși prin votul său.

Deasemenea are datoria de a plăti dările către stat, astfel ca statul să poată face față necesităților.

În fine, datorează respect autorităților, care asigură funcționarea statului în bune condițiuni.

c) *Datorii de ordin național, patriotic.*

În urma marelui războiu mondial, statele cuprinzând în granițele lor națiunile respective, datoria de a apăra interesele vitale ale națiunii se confundă cu datoria de a apăra statul, care este expresiunea juridică și politică a națiunii.

El apără în afară, interesele națiunii, pe cale di-

plomatică, iar în caz de absolută necesitate, pe calea armelor. De aci rezultă îndatorirea morală ce o are fiecare cetățean de a se pregăti pentru caz de războiu, deci datoria de a face serviciul militar.

Și dacă plecăm dela concepțiunea, singura valabilă de altfel, că valoarea individuală se măsoară prin aportul ce îl aduce națiunii sale și că individul muritor se leagă cu eternitatea numai prin națiunea sa, ea fiind veșnică, atunci vedem de ce această datorie de sânge capătă aspectul celui mai sublim act moral.

IV. Obligațiunile statului față de cetățeni

Statul trebuie să asigure cetățenilor liniștea internă și să se opună contra încălcărilor din afară (respectul legilor pentru liniștea internă și menținerea prestigiului națiunii în afară).

De asemenea :

Asigurarea dreptului de proprietate.
„ „ „ libertate.
„ „ „ libertatea cultului.
„ „ „ învățământ public.
„ progresului cultural și al civilizației.
„ circulației valorilor.
„ mijloacelor de transport (C. F. șosele).
„ asistenței publice, impune statului modern obligațiuni complexe și imperioase.

Vedem din cele expuse mai sus o interdependență între îndatoririle individului față de stat și între îndatoririle statului față de individ.

Statul, această noțiune abstractă, care totuși satisface necesitățile cele mai reale, trebuie considerat de fiecare cetățean ca făcând parte integrală din Dumnezeuirea la care se închină. Numai astfel progresul poate fi asigurat, numai astfel fiecare cetățean, în gândul lui de tot momentul și în toate manifestările sale, nu va urmări decât un singur scop, acela al ridicării cât mai sus a

statului și numai prin aceasta, ca o consecință, ridicarea sa proprie.

Procedând invers, se pervertește sufletul prin tendințe egoiste. Fiecare gândindu-se în primul rând la binele personal, atunci se naște dezacordul între membrii colectivității, ceea ce duce la frânarea posibilităților de progres ale statului. Istoria ne arată că atâta vreme cât statul era supremul scop al cetățenilor, aceasta a înflorit ducând faima și gloria departe peste hotare. Când cetățenii au început să considere interesele personale ca singurul scop în viață, statele s'au prăbușit. Vechile cetăți grecești, imperiul roman, etc., stau mărturie în sprijinul celor de mai sus.

Concluziuni.

Conchizând că individul în relațiunile sale cu colectivitatea organizată politic, adică cu *Statul* are o serie întreagă de îndatoriri. De modul cum indivizii se achită de aceste îndatoriri, depind posibilitățile de funcționare ale Statului. Fără râvnă și bunăvoința cetățenilor, statul nu poate progresa, nu poate face față nici măcar necesităților de bună funcționare. Și vai de statul ai cărui cetățeni orbiți de egoism pun interesul personal înaintea interesului colectiv. Istoria ne arată că toate statele s'au ridicat și au progresat atunci când spiritul de abnegație și sacrificiu al cetățenilor formau baza conștiinței lor. Și au decăzut până la dispariție, când cetățenii din meschine interese egoiste, au desconsiderat interesele statului.

În multiplele relațiuni dintre individ și stat, există o interacțiune determinantă, individul ca factor de progres al statului și statul ca factor de progres al cetățenilor. Găsirea punctului de echilibru în aceste relațiuni, este rațiunea moralei civice.

CONFERINȚA 4-a.

Mentalitățile curente față cu funcțiunile

Sociale:

Comunismul, Fascismul.

CONFERINȚA 4-a.

Mentalități curente față cu funcțiunile sociale: religie, stat, națiune, război, etc.

1) *Scopul urmărit* este de se stabili o normă comună de a privi diferitele idei generatoare de curente sociale, în legătură cu aceste funcțiuni sau instituțiuni sociale.

În toate timpurile și în toate armatele, ofițerul a fost și rămâne păstrătorul hotărât al tradiției. Ideia de conservatorism a găsit și trebuie să găsească în ofițer, pe cel mai devotat păstrător al său.

În acțiunea de prefacere pe care o societate și-o propune la o epocă anumită, tradiția apare ca un fenomen fatal și natural.

Patrimoniul material spiritual al oricărei epoci nu aparține în mod exclusiv, unei singure generații. Căutarea, experiența și evenimentele în curs, obligă pe fiecare generație să ia o atitudine sau să acționeze într'un mod anumit, mod care poartă în el pecetea căutării și experienței generațiilor trecute, — *tradiția*. —

A se refugia în trecut în clipa de dezorientare, a păstra ca bune acele întocmiri care au dezvoltat în pace și mulțumire comună familia și societatea, a ține veșnic treaz în spirit idealul urmărit de »descălecătorii de țară și dătorii de legi și datini» iată atâtea aspecte ale cultului tradiției.

Sub acest colorit de tradiționalism și conservatorism trebuie privită atitudinea ofițerului față de aceste curente.

Comunismul.

— Ideologie { Marxismul (materialismul istoric).
Comunizarea mijloacelor de producție.
Comunizarea mijloacelor de subsistență.

Aplicare : Dictatura comunistă.
Distrugerea capitalismului.
Lupta de clasă.
Dictatura proletariatului.
Desființarea realizărilor anterioare (ideea de patrie, religie, familie).
Distrugerea nobilimei — burgheziei.
Valoarea sistemului de morală comunistă: Teroarea.

«*Comunismul*¹⁾ este acel sistem social, care depășind socialismul—socialismul tinde la organizarea societății omenesti pe baza suprimării dreptului individual de proprietate asupra mijloacelor de producție, spre a introduce dreptul colectiv de proprietate — scoate din dreptul individual de proprietate, nu numai mijloacele de producție, ci și mijloacele de consumație. Adică nu numai solul, subsolul productiv, fabricile, mașinile etc., vor forma proprietatea colectivă în statul comunist, ci și mijloacele de subsistență, adică hrana, îmbrăcămintea și locuințele devin proprietate colectivă, exclusiv numai la dispoziția colectivității din care, individul trebuie să primească o cotă adecvată necesităților sale. Prin aceasta se suprimă dreptul de dispunere asupra contra-valorii muncii. Cota mijloacelor de subsistență pe care individul o primește în statul comunist, nu corespunde contra-valorii muncii individuale.

(1) St. Crișan — *Comunismul, Statul și Societatea*, (Tipografia „Presa liberă” Satu Mare).

«Acesta este în esență fundamentul comunismului care are la bază teoriile lui Karl Marx».

«Marxismul este un sistem de gândire care își trage rădăcinile spirituale din filosofia idealistă spirituală a lui Hegel și din cea materialistă a lui Feuerbach, denumit și materialismul istoric, pentru că Marx face analiza istoriei prin prizma pur materialistă economică »

«El susține că dacă voim să cunoaștem și să înțelegem cauzalitatea evenimentelor istorice, atunci nu în filozofia, știința sau religia epocii respective trebuie căutată cheia acestor evenimente, ci pătrunzând mai adânc, la baza economică a vieții va trebui să studiem structura economică a societății, și numai prin această analiză vom ajunge la înțelegerea istoriei».

Marx voind să explice fenomenele sociale ale vieții noastre de astăzi, analizează structura sistemului capitalist de producție și ajunge la greșita concluzie că forma cea mai bună pentru progresul social este comunismul.

Iată de ce greșită :

a) «Dacă în cadrul unei societăți, mijloacele de producție solul, subsolul, fabricile etc., formează proprietatea individuală de care individul, ca purtător al funcțiilor economice, uzează în nelimitată proprietate, condus fiind exclusiv numai de propriu său interes, atunci vorbim de un sistem de producție individualist sau de liberalismul de producție (capitalism)».

«Dacă însă mijloacele de producție sunt proprietatea colectivă, ele sunt puse în aplicare pe baza unui plan de producție, de către totalitatea colectivității, asupra căreia au trecut toate funcțiunile economice, atunci vorbim de un sistem de producție colectivist».

«Deosebirea acestor două sisteme de producție e frapantă chiar dela prima vedere. Sistemul individualist lasă procesul de producție la inițiativa și libertatea de acțiune nelimitată a individului, care satisfăcându-și propriile sale interese, satisface în acelaș timp și interesele societății».

«Colectivismul îngrădește și reduce libertatea indi

viduală la deplină neînsemnătate, înlocuind inițiativă individuală cu un plan de producție stabilit»,

«Capitalismul deci, nu este nici decum sclavia și iobăgia economică, după cum afirmă propagandiștii inconștienți ai socialismului și comunismului și din contră, capitalismul e cea mai desăvârșită libertate economică a individului încadrat în stat; colectivismul e cumplita suprimare a libertății individuale prin subordonarea rigidă și forțată a individului, planului de producție colectivist».

« b). Dacă se colectivează și mijloacele de consum, cum pretinde comunismul, atunci nu este greu de înțeles că, individul forțat prin despotismul dictaturii de clasă în cătușile organizației colectiviste, redus și coborât la simpla categorie numerică, ne mai având puțința de a-și ameliora condițiile de viață prin rezultatul muncii sale, nu mai are nici interesul de a-și încorda facultățile sale pentru perfecționarea sistemelor și metodelor de producție, nu mai are nici dorința de a contribui prin aplicarea forțelor sale spirituale și fizice la progresul cultural al omenirii».

«Din contră, individul înlănțuit în organizația rigidă a colectivismului, își absolvă cu indiferență, apatie și ură programul zilnic de muncă forțată, impusă de colectivitate și rămâne complet indiferent și refractar față de nivelul metodelor de producție. Lipsa unei ținte în viața individuală, lipsa unui scop final către care să se îndrepte toate năzuințele individului într'o permanentă și supremă încordare a forțelor sale intelectuale, sufletești și fizice, produc o indiferență, apatie, resemnare, mereu crescândă din generație în generație, până când ștergând și ultimile urme de nobilă ambiție din sufletul individului, acesta degenerază, ajungând la abrutizare și barbarie».

Individualitatea, și numai individualitatea a fost întotdeauna izvorul tainic, din care a luat naștere toate ideile și toate cuceririle mari ale culturii omenești.

Iată ce zice economistul Carl. Jentsch:

«Fiecare ființă susținându-se însuși, susține prin aceasta întreaga specie și contribuie întru cât e om, la

producerea culturii și la instituirea ordinii sociale, acționează dar etic, social. Și aceasta este miracolul lumii omenești, că o forță care are un scop minim, produce un rezultat maxim.

«Ființa omenească, care vrea numai susținerea proprie, numai menținerea neînsemnatei și trecătoarei ființe omenești și a intereselor ei precare, produce opere și creațiuni, a căror mărime, în raport cu ființa omenească e ca Alpii pe lângă un grăunte de nisip. Tocmai ca infuzorul care formându-și condițiunile de viață, creează munți întregi. Infuzorul e egoismul omenească, care nu cunoaște și nu vrea altceva decât pe sine însuși și totuși, produce miracolul lumii civilizate».

(1) St. Crișan — Comunismul, Statul și Societatea, (Tipografia „Presa liberă“ Satu Mare).

Dacă concluziile la care ajunge Karl Marx sunt greșite, să vedem ce rezultate dau ele când sunt puse în aplicare.

Bismark, marele cancelar al Germaniei, ca răspuns la propaganda socialistă ce se făcea, a declarat următoarele :

«Pentru convingerea tuturor că principiile socialismului sunt utopii, ar fi bine ca în sistemul actual de organizare socială europeană, un stat oarecare, să se organizeze și să funcționeze după percepțiile teoriilor socialiste. Numai atunci toți cei ce susțin aceasta, se vor convinge ei însăși de enorma lor greșală».

Imprejurările și inteligența divină — care a pus alături păcatul de virtute, pentru ca aceasta să capete o și mai mare strălucire, a realizat gândurile marelui om de stat

Rusia țaristă, subminată de curente subversive, s'a prăbușit sub povara propriilor păcate și din ruinele acestui mare imperiu și-a ridicat capul, medusa ideologiei marxiste. Din conspiratori oculți, transformați prin voința unei enigmatice fatalități în stăpânii situației, protagoniștii ideologiei comuniste au știut să înecă într'o mare de sânge, toate formele de viață ale civilizației și să înscăuneze, prin nemai pomenită teroare și barbarie, domnia tenebroasă a dictaturei de clasă.

Lenin, Trotzki, Bucharin, ideologii partidului comunist din Rusia, oameni de realizări, au izbutit să se impună și să ia conducerea prin teroare. La început, adepții mișcării comuniste nu numărau nici 500.000 dintre care, o bună parte nici idee nu aveau despre ideologia, ținta și mijloacele de acțiune ale comunismului, ci s'au alipit mișcării, confundând și indentificând propriile lor speranțe și dorințe cu programul comunist, dela care așteptau fericirea materială a vieții lor. Marea majoritate o formau foștii pușcăriași, eliberați de noul regim.

Principiile de bază anunțate și puse în practică de regimul comunist sunt:

Dictatura proletarietului;

Desființarea realizărilor anterioare regimului (patria, religia, familia).

Distrugerea nobilimei și burgheziei;

Comunizarea averilor.

Vedem deci, că regimul comunist se afirmă prin negație, distrugere.

Distrugerea de bunuri s'a practicat cu o furie vandalică. Fabrici, căi ferate, castele, palate publice, produse, etc. au fost distruse sau devastate.

— *Dictatura proletarietului.*

Dictatura proletarietului s'a manifestat prin o răsturnare completă a funcțiilor sociale; oameni fără nici o pregătire, a căror merite se numărau după crimele comise și teroarea pe care erau capabili să o deslănțuiască, au fost cocoțați în posturile cele mai importante unde, nu s'au menținut de cât prin alte crime și prin cea mai deșanțată teroare.

— *Desființarea realizărilor anterioare.*

Comunismul după cum am arătat, având materialismul ca izvor de concepțiune, neagă ideea de Dumnezeu. De aceia au interzis cultul religios, au transformat bisericile în localuri de petrecere și desfrâu, au ucis fără cruțare mii de preoți, ne cruțând nici pe cei mai înalți demitari ai bisericei.

Au desființat familia prin comunizarea femeii și a copilului.

Femeia este transformată în obiect public. Ori cine are dreptul să uzeze de ea cu voia, sau fără voia ei.

Se citează cazul unei profesoare, care refuzând a se da chiar în clasă unui elev mai în vârstă, a fost pedepsită cu mutarea disciplinară în Siberia.

Dar creșterea copiilor, care sunt luați de lângă părinți și duși în așa numitele nursery publice (cuvânt englez însemnând camera pentru copii) întrece tot cece mintea omenească își poate inchipui ca barbarie și cruzime.

Sute și mii de copii la o laltă, fără îngrijire, fără hrană suficientă, în cameră ne încăpătoare și ne încălzite, mor de inaniție și de boale. Medicii nu fac altceva decât să constate moartea sau să o prezică pe acelora în agonie, iar cei ce rezistă acestor lipsuri, rămân nedevoltați fizicește și intelectualicește.

Copii ce nu au loc în aceste uzine ale morții, cerșesc și se prostituează fără nici un control, pe străzile orașelor.

Boalele venerice îi subminează din cea mai fragedă copilărie.

— *Distrugerea nobilimei și a burgheziei.*

Aci canalia bolcevică s'a întrecut pe sine însăși.

Omorul în masă, violuri sub ochii soților și a părinților, schingiuirile cele mai atroce nu erau în stare să satisfacă setea de sânge a acestor bestii.

Dreptul la viață nu există. Viața oricărui atârnă de bună voința călăilor.

Rezultatul :

Serviciile publice desorganizate, producția scăzută mult sub necesitatea consumului intern, astfel că Rusia, care hrănea înainte cu surplusul produselor sale aproape 3/4 din Europa, a resimțit grozav chinurile foametei.

Prin teroare, se jefuiau producătorii de puținul ce'l avea, pentru îndestularea favoriților, iar producătorii erau lăsați să piară, literalmente, de foame.

În această privință se citează scene de un dramatism sguđuitor. Părinții omorându-și copii pentru a nu-i mai vedea sbătându-se în chinurile foamei. Oameni sălbăticiți de instinctul de conservare, omorându-se între ei pentru o coajă de pâine și, ceea ce degradează completamente specia umană, oameni care s'au dedat antropofagismului.

— *Comunizarea averilor* nu a dat rezultatul așteptat, de oarece în loc ca averile confiscate să intre în patrimoniul comun, erau dosite de puternicii zilei, pentru profit personal.

Astfel, oameni de nimic, pe lângă conducătorii partidului s'au îmbogățit peste orice imaginație posibilă.

Se citează cazul lui Krasin, care la moartea sa a lăsat la mai multe bănci din Europa o avere, ce în- trece de vre'o 10 ori pe cea ce a lăsat-o Marele Rege al României Mari, implicit domeniile Coroanei.

Pentru menținerea regimului și pentru descoperirea tuturor celor ce ar lucra în potrivă, s'a înființat Ceka, renumitul și odiosul organ de spionaj și teroare. Puterile Cekei sunt nelimitate; este de ajuns un denunț anonim sau o simplă bănuială pentru ca Ceka să ucidă, fără judecată și fără cruțare.

Personalul Cekei, este format aproape în întregime din foștii pușcăriși.

— *Valoarea sistemului de morală comunistă.*

Dacă analizăm prin prizma moralei adevărate morala comunistă, vedem că aceasta este cu totul opusă celei dintâiu.

Pe câtă vreme, morala urmărește perfecționarea speciei umane, morala bolcevistă contribuie la degenerarea acesteia prin comunizarea femeii, a copilului și mizerie fiziologică.

Pe câtă vreme morala adevărată reprezintă consensul unanim între conștiința individuală și cea colectivă, morala comunistă este adoptată de o minoritate care o impune prin *teroare*, majorității.

F a s c i s m u l .

1. Ce este facismul?
2. Istoric.
3. Ideologie :
 - (a) Declarațiunea dela 23 Martie 1919.
 - (b) Mesajul din 28 Martie.
 - (c) Crezul.
4. Aplicarea : Luarea conducerii Statului.
 - Realizări : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Economice, Sociale, Intări-} \\ \text{rea autorității în interior} \\ \text{prestigiului în exterior.} \end{array} \right.$

1. Ce este fascismul ?

Fascismul este sistemul de guvernământ adoptat de Italia de după războiu. Teoretic, el este o monarhie constituțională ; de fapt este un dualism — Regele ce reprezintă tradiția, integrarea poporului italian în statul modern, și Ducele — Mussolini — dictatorul care în ultimul timp, împarte puterea legislativă cu corpurile legiuitoare, constituite pe baze de statut corporativ.

2. Istoric.

În Italia, care în marele războiu a avut 680.000 morți, 400.000 mutilați și un milion de răniți, se ivește imediat după războiu un fenomen de necrezut. Într'o țară victorioasă, o mână de agenți bolcevici, încurajați de lipsa de prevedere și de slăbiciunea partidelor politice defetiste cari, fie din lipsă de discernământ, fie din nepregătire, rupseră orice contact moral cu interesele, Patriei, reușesc să producă un curent atât de nenorocit, încât țara, moștenitoare directă a celei mai mari și celei mai curate glorie istorice, leagănul renașterii, era pe cale să dea omenirii tristul spectacol al întronării Sovietelor.

Un martor ocular, un ofițer român elev al Școlii de Război din Turino ne descrie foarte sugestiv stările de lucruri anterioare întronării puterii fasciste astfel : (1)

1) Colonel Popescu David. în „L'Italie d'aujourd'hui“.

«Am asistat ... la scene penibile, cari m'au revoltat în dubla mea situație de soldat și de om».

«Am văzut grupuri de comuniști insultând ofițerii, ceea ce dădea naștere la încăerări; am asistat la insultarea simbolului Patriei italiene, a aceluiaș simbol, a cărei apariție pe stradă sau la ceremonii, face să se înfioare de emoție sufletele cinstitute și curate».

«Părăseam Turinul, fără a ști dacă voi ajunge la destinație, căci elementele subversive hotărau greve în tot momentul pentru motive de nimic, împiedicând pe cetățeni dela îndatoririle lor morale și sociale».

«Am asistat la refuzul de a se distribui pâine populației ce nu făcea parte de din organizațiunile comuniste; am asistat la ocuparea uzinelor de către lucrători și la crimele ce ei au comis, precum și la alte nenumărate profanări, în fața cărora guvernul era incapabil de a reacționa».

Cu un cuvânt hidra bolcevistă era pe punctul de a prăbuși organizarea politică și socială a Italiei în adâncimile tenebroase ale iadului comunist.

Dar instinctul colectiv de conservare și spiritualitatea poporului italian, care își trage seva din rădăcini înfipte adânc în trecutul istoric, găsesc calea mântuirii.

Reacțiunea începe.

Semnalul este dat de Benitto Mussolini în 2 Martie 1919 când lansă în ziarul „*Il popolo d'Italia*“ un apel către toți partizanii războiului prin care îi convoacă la o întrunire pentru 23 Martie.

La 18 Martie proclamă constituirea „*Fascio di combattimento*“.

La 19 Martie se constituște fascia Milaneză, care fu urmată apoi de celelalte fascii, ce se constituiau pe întreg teritoriul Italiei cu repeziciunea fulgerului.

3. Ideologie,

Intreaga ideologie fascistă este cuprinsă în cele 3 puncte ale declarațiunei redactată în adunarea dela 23 Martie 1919.

a) 1) «Adunarea din 23 Martie trimite primul său

salut și primul său gând de recunoștință fiilor Italiei căzuți pentru gloria Patriei și libertatea omenirii, mutilaților, invalizilor și tuturor luptătorilor, foștilor prizonieri cari și-au făcut datoria și se declară gata ale susține revindicările morale și materiale cari vor fi cerute prin asociația luptătorilor».

2) «Adunarea din 23 Martie declară că ea se opune imperialismului altor popoare în paguba Italiei și unui eventual imperialism italian în paguba altora și acceptă postulatul suprem al Ligei Națiunilor, care pretinde integrarea tuturor Statelor, integrare care, în ceace privește Italia, trebuie să se realizeze pe Alpi și Adriatică, prin revindicarea orașului Fiume și Dalmației».

3) «Adunarea din 23 Martie se angajează să împiedice cu energie candidaturile neutraliștilor din toate partidele.»

b) Și în mesagiul din 28 Martie :

«Noi nu facem parte din nici un partid, noi nu aparținem nici unei clase, noi nu formăm o sectă ; partide, secte, clase trebuie să treacă pe planul al 2-lea ; cât se poate de sus și în prima linie este interesul imediat al Țării, această realitate ideală care este Patria» !

«Alături de noi, vor fi toți italienii care-și încordează voința lor pentru ca Italia să existe.»

c) Iar „*Crezul*“ rugăciunea de toate zilele a copiilor italieni, din care reproducem o parte, înalță până la sublim valoarea etică a ideologiei fasciste.

— «Cred în Roma eternă și intangibilă, mama Patriei și centrul luminos și dominator al civilizației europene și al lumii, și în Italia, fiica ei mai mare și prea glorioasă, care se născu prin minunea lui Dumnezeu din sânul virgin și fecund al geniului, al înțelepciunii, al științei și al artei ; care suferi sub barbarii năvălitori, fu restignită și îngropată . . .

Minunată exprimare a noțiunii de tradiție.

Prin aceasta, Mussolini a inculcat în sufletul poporului italian divinitatea statului și patriotismul.

— Fericirea Patriei este scopul suprem pe care trebuie să-l urmărească fiecare.

—Gloria Patriei este idealul fiecărui cetățean. Pentru ea trăește sau moare. Individul valorează atât cu cât contribuie la fericirea și gloria Patriei.

Prin aceasta, concepția fascistă are o mare valoare etică și se ridică mult deasupra nivelului celorlalte partide politice italiene, anterioare fascismului.

Nici retorism steril, nici promisiuni demagogice. Din contră, se cere totul, fără a se promite nimic, și bunul simț colectiv care nu se înșală așteaptă, mulțumirea individuală dela prosperitatea Statului, acceptă această nouă morală.

Aplicare.

Luarea conducerii statului :

Asasinarea avocatului Pietro Giordani în sânul Consiliului Municipal din Bologna, deschide porțile mari, erei fasciste. Protestul fascist este unanim în cele 100 orașe al Italiei.

«Dela această dată, forța contra forței, brutalitate contra brutalitate, este deviza fascismului». ¹⁾

«De aci înainte este imposibil să intrăm în examinarea oricărei mișcări naționale fasciste, fără a nu simți pecetea marelui personalități a lui Mussolini».

«Formidabilul conducător de oameni devine de acum înainte, prin discursurile și articolele sale fulminante, figura cea mai populară».

«Om, cetățean, geniu politic, tribun, șef și cugetător, fără grije de popularitate, disprețuind demagogia, om înverșunat, plin de elan și iubire de patrie, Mussolini știu să fixeze fascismului salvator, liniile peste care nu trebuie să treacă».

«Adversarii cedează, capitulează și se lasă conduși de cuvintele sale fascinatoare».

«Pentru sufletele bune și curate devine idolul național; pentru dușmanii recalcitranți, omul tenut».

«Opera lui Mussolini este opera unui titan. Eforturile sale, sângele său rece, tactica și procedeele sale, îl fixează printre mari conducători ai omenirii».

1) Th. Martinescu-Asău, Mussolini—Lenin—Mustafa Kemal. Biblioteca pentru toți.

La 24 Octomvrie 1922, la Neapole, Mussolini își fixează propunerile.

a) Reorganizarea Italiei pe baze de :

— Justiție.

— Libertate.

b) Instituirea fascimului în statutul liberal.

c) Poziția istorică și politică a fascismului față de Monarhie.

Timpul presează. Dificultățile devin imense.

Lumea se satură de alternanța guvernelor și de politica de pigmei.

Cămășile negre, 30.000 de oameni, adevărați legionari, animați de spiritul garibaldian, așteptau ordinele șefului suprem, Mussolini.

Se pregătește marșul spre Roma.

Asaltul gata de deslănțuire.

Țara primea ideile fasciste fără nici un echivoc.

Conștiința colectivă era câștigată: „Sau ne dați imediat cârma Italiei, substituind statul fascist liberal, sau atunci o vom lua noi.“

Și astfel intră în Roma.

La 30 Octomvrie 1922, chiar în ziua luării Romei, Mussolini constituia ministerul.

Realizări :

Directivele politice interne, ce le dă Mussolini se rezumă în trei cuvinte: *economie, muncă și disciplină.*

Obiectul fascismului și scopul Ducelui este să valorizeze, să aducă la cea mai mare putere, forțele țării; iar toți cetățenii să fie pe același plan moral.

Intr'adevăr, o nouă disciplină, o nouă voință de muncă pătrunse în toate clasele sociale.

Entuziasmul, pe care Mussolini îl întreținea ca pe o flacără sacră, ridică moralul întregii națiuni.

Mitul unei persoane, considerată ca divină, se strecură încet în sufletul tuturor italienilor.

Numai cu moralul ridicat, o țară este capabilă să muncească.

În privința chestiunilor economice, legislația fascistă nu

se servește de nimic deosebit pentru a moraliza lumea financiară și a garanta succesul doctrinei sale, decât de energie.

Un regim special se stabilește pentru societățile anonime, un control riguros se hotărăște asupra băncilor, ale căror falimente se ținau lanț.

Prin decretul regesc din 6 Mai 1929 se etatizează creditul, făcându-se unificarea băncilor de emisiune. Pentru înființarea băncilor noi, sunt anume dispozițiuni, cari fixează un minimum de capital social. Casele de economie, cu un capital mai mic de 5.000.000 lire au trebuit să fuzioneze cu casele mai mari din capitalele provinciilor, formând astfel o federație sub controlul economiei naționale.

Bursa a fost și ea supusă controlului guvernului, printr'o serie de dispozițiuni edictate în cursul anului 1925, în urma panicei provocate de oscilațiile rapide ale principalelor titluri industriale.

Această politică intervenționistă a statului fascist nu cruță nici agricultura, constrângând peninsula să furnizeze din abundență tot ce face clima și natura împiedica să se producă în unele părți.

În domeniul comerțului, intervenționismul exterior este supus la o mulțime de prohibițiuni. Puterea de apărare a importului și exportului este încredințată Ministerului de Finanțe.

Legi speciale regulează exercitarea comerțului și meșteșugurilor. Toate aceste măsuri vizează părăsirea gradată a micului comerț și creierea marilor industrii și întreprinderi comerciale centralizate, dând autorităților posibilitatea de control.

Susținut de succesul operațiunilor financiare de stabilizare monetară și de neașteptatele rezultate ale politicii economice, guvernul fascist, privit la început cu neîncredere de toate statele, devine o forță dominantă, atât în politica internă cât și în cea externă. După atâția ani de umilință și renunțare, de lașitate și capitulări, Națiunea italiană are pentru prima dată o politică externă impunătoare. Mussolini stabilește odată pentru totdeauna, înaintea Angliei și Franței autoritatea și drepturile ei, respectul și forța Italiei.

Concluziuni :

Dacă comparăm rezultatele obținute și mai ales postulatele acestor două sisteme de morală, constatăm că :

«Regimul facist primește astăzi aprobarea unanimă și este categoric o antiteză a comunismului».

«Deși fascismul, care ca și comunismul, pleacă dela principii de dictatură, unul a adus la triumf moral și material, iar celălalt la dezastru».

«Dacă principiul dictaturei le apropie, celelalte deosebiri sunt fundamentale, căci comunismul este internațional, fascismul este național. Comunismul este distructor, fascismul este constructor. Bolșevismul rus este slav, fascismul este latin. Comunismul este născut din ura de clasă, fascismul din iubirea de patrie (deci a tuturor semenilor)».

«Comunismul este negațiunea patriei ; fascismul este afirmarea sentimentului patriotic. Simbolul comunismului este pavilionul roșu, semnul cruzimei și al sângelui ; simbolul fascismului este cămașa neagră, semnul consolărei».

«Asaltul Kremlinului fu victoria, dar și dezastru comunismului ; asaltul asupra Romei fu victoria și triumful Fascismului». ¹⁾

Comunismul este Moscova înghețată ; fascismul este Roma, leagănul latinității.

Comunismul este creația unui dezertor rus, un detractat, paralic : Lenin ; Fascismul este opera luptătorului caporal Benito Mussolini.

Cu toate acestea morala fascistă, apreciată sub raportul consensului dintre conștiința individuală și conștiința colectivă, are numai o valoare relativă, deoarece o majoritate impune unei minorități, prinin toleranță, postulatele sale.

1) Th. Martinescu-Asău.

CONFERINȚA 5-a.

Mentalități curente față cu funcțiunile Sociale:
Naționalismul, Universalismul—Rasismul.

CONFERINȚA 5-a.

Mentalități curente cu funcțiunile sociale Naționalismul, Universalismul — Rasismul.

— Naționalismul.

Ideologie: { Națiunea unitate biologică, etică, psihologică.
Factorii ce stau la bază închețării unei națiuni.

Aplicare: Statele naționale

Valoarea sistemului de morală naționalistă: Unanimitatea acordului între conștiința individuală și cea colectivă.

Ideea națională a format caracteristica secolului al XIX-lea și a dominat toată politica acestui secol. Dar ideea națională a câștigat o categorică întâetate asupra celorlalte curente, după rășboiu.

Această idee se află astăzi deplin consolidată și întreaga desvoltare socială politică a statelor, precum și garanția civilizațiilor are la bază curentul sănătos al naționalismului.

Ce este naționalismul?

Negreșit o concepție ridicată pe temelia soldarității instinctive a omului cu pământul și neamul din care își trage obârșia. Individul nu vede un alt drum spre purificare și nu vede alte posibilități pentru prosperarea morală, decât în mărturia nelimitată în individualitatea colectivității din care face parte; individul își limitează

importanța și marginile acțiunii proprii, acolo unde ideea de colectivitate națională trebuie să apară.

Ceva mai mult, după război, vede în ideea comunităților supra naționale, fie ele chiar de ordin material sau organizator, numai o fatală slăbire a atitudinii spirituale naționale.

Trebue să stăm alături de cei ce adoptă ideea națională ca idee curentă, sănătoasă, deci morală, pentru că în solidaritatea individului cu unitatea etnică din care face parte, rezidă singura cale de progres pentru spiritul individual și social.

Concepția naționalismului este perfect valabilă.

Argumente de ordin teoretic, și practic în special ne-o dovedește cu prisosință

Din punct de vedere teoretic argumentele aduse sunt numeroase; ne vom limita a le vedea în parte și pe cele mai principale numai.

Argumentul de ordin biologic.

Concepția națională are o temelie biologică de ne tăgăduit „varietatea speciilor și familiilor lumii organice“ (V. Pârvan).

Națiunile nu au la bază potrivit acestui argument decât varietăți ale rasei umane; ele sunt crescute și diferențiate în mod organic, în cea mai strânsă legătură cu pământul pe care trăesc și fiecărei unități de viață a solului îi corespunde o unitate națională. Ele apar deci, foarte bine definite ca unități organice colective sau, cum am spus mai sus, ca individualități colective, având fie care particularitățile sale organice. Și după cum un organism individual nu prosperă decât în ambianța care îi asigură nevoile lui de condițiune de mediu, de obicinuință etc. etc. tot așa și individualitățile colective nu pot prospera de cât dacă sunt ridicate pe o unitate biologică curată.

Dar cea ce întărește și mai mult argumentul biologic în favoarea existenței națiunilor, este rezultatul cercetărilor făcute asupra serurilor din sânge, cari confirmă întru totul unitatea biologică pe care se ridică fiecare națiune.

Argumentul de ordin pshilogic.

Deși la temelia fiecărei națiuni există un material biologic, recunoaștem însă că viața sufletească nu poate să apară, decât în anumite condițiuni de viață în genere.

Rezultă prin urmare că fiecare unitate colectivă—numită națiune—are un fond sufletelesc specific.

Influențe tehnice diferite, acumulate dealungul miilor de ani în sufletul unei colectivități, i-au creiat un fond sufletelesc diferit, care o face să apară ca o individualitate psihică distinctă.

Argumentul istoric: Tradiția.

Fiecare individualitate colectivă bio-psihică este prinsă apoi, de un alt solidarism care vine din experiența trecutului.

Momentele acestuia de suferință și de glorie au lăsat urme neșterse în sufletul colectiv; conștiința identității de origine a membrilor unei națiuni dă structura identică aspirațiilor de viitor. Prin această solidaritate individuală cu trecutul și viitorul națiunii, individul capătă ideea unei valori eterne despre sine.

Argumentul de ordin etic.

Omul nu se poate împăca cu ideea strâmtă a vieții pe care o trăește pe pământ, în fața imensității veșniciei, ci el caută să o sporească în importanță, concepând-o ca eternă, legând-o de ideea de patrie, neam, națiune care sunt într'adevăr vecinice.

Acela care a fost solidarizat în ideea de veșnicie națiunii sau patriei, se luptă până la ultima picătură de sânge pentru că la rândul lui, să transmită posterității întreaga comoară sfântă.

Așa a fost decând lumea.

Ce îi însuflețea pe legionarii Romani să îndure oboaseala și jertfa decât credința în eternitatea Romei

Cercetată din punct de vedere practic, concepția naționalistă a dat tăria morală și voința de a învinge, tuturor care au luptat în marele război și care au pus

ideia individualităților colective a națiunilor oprimate ca rost al războiului.

Anul 1919 înseamnă o dată memorabilă în istoria universală; statul vechi agresiv și cuceritor, bazat înăuntru și în afară pe brutalitate și forță, a murit, iar statul întemeiat pe ideia națională, i-a luat locul.

Datorită triumfului ideii naționale, au reînviat state șterse din hartă, iar unele din popoare s'au văzut adunate în cuprinsul granițelor lor naționale.

Dar curentul acesta, atâta de puternic și moral, este departe de a fi arătat ce el poate transforma din actuala stare de lucrări. El frământă încă omenirea și o va frământa până la completă realizare.

În Asia, 300 milioane de indieni așteaptă cu înfrigurare ziua cea mare, bătrânul Egipt își reclamă dreptul la libertate absolută, dar Irlandezii, sud Africanii etc. etc...

Ideia naționalistă este generatricea de energie în viața națiunilor, este ideia cea mai morală în care popoarele își duc viața.

La baza construcției sociale și politice ca și la baza progresului și al civilizației umane, idealul național trebuie să rămână neclintită.

Noi ofițerii mărturisim întreaga noastră credință și speranță numai în ideia de națiune; rostul vremii asta ne-o spune. Să lăsăm visurile unui universalism atât de îndepărtat generațiilor viitoare.

Cei ce conlocuesc cu noi și nu au acelaș fond biologic, îi chemăm la muncă sinceră și adevărată, iubire de *Patria aceasta Românească* de unde își trag viața. Interesele lor se confundă cu interesele colectivității ce le acordă ospitalitatea și această ospitalitate nu trebuie confundată cu slăbiciunea.

Dar asupra acestei chestiuni vom reveni la problema minorităților.

Să spunem deocamdată că istoria ne îndreptățește a crede într'un apropiat viitor, când naționalitățile ce stau în casa noastră, vor veni la cot cu noi. Consensul Flamando-Valon, Națiunea Americană, ne dau proba posibilităților

de viață și a națiunilor minoritate incluse în teritorii naționale diferite lor.

Refuzăm însă, și-l declarăm amoral naționalismul rasist (Hitlerismul) care în fond nu este decât o dictatură camuflată de ideea conservării naționale.

6. Internaționalism, universalism, cosmopolism.

Ideologie: { Principiul monarhic al păcii universale (Monarhia universală.)
Principiul republican al păcii universale (societăți federative republicane)

Aplicare: Probabil într'un viitor foarte îndepărtat

Valoarea acestor sisteme de morală

Teoretic

Practic.

Ideia universalismului ființează din cele mai vechi timpuri și le cunoaștem în istorie sub două forme:

— Monarhii universale (principiul monarhic al păcii);

— Societăți federale (principiul republican al păcii).

Primul realizat în antichitate pentru scurtă durată, de Asirieni, Babilonieni, Medo-Peși, Macedoneni, Greci Romani.

Regii Asirieni se intitulau domnitorii Universului și ai lumii, regii celor patru regiuni ale cerului; regii peși se intitulau regii regilor, regi deapururea ai acestui pământ.

Cel mai grandios proiect a fost al lui Alexandru Macedon; iar în imperiul Roman statul era egalat cu întreaga suprafață a pământului, iar cetățenia romană considerată ca privilegiu universal.

Principiul republican își găsește azi o înfăptuire în Statele Americii de nord.

În această direcție a acționat Contele vienez Cuden-hove, Karnegie, Briand, Stressemann.

Deocamdată ideea este prematură mult, căci este în

lagrantă opoziție cu ideea națională care stăpânește omenirea.

Deasemeni nu putem atribui acestei concepții nici o valoare. Prin caracterul ei nivelator, bazat pe egalitatea presupusă a tuturor, se împotrivește realităților constatate la naționalism, prin urmare concepția universalismului se împotrivește ordinii naturale a lucrurilor.

Ideia internaționalismului este paralizantă, individul scăpat de sub tutela individualității colective, nu mai are la ce aspira, el recade în inerția sufletească a primitivilor.

Ideea de internaționalism este o idee de miraj.

Cei ce o propagă, umanitariștii cu mască, sunt în realitate naționaliști cari ar vrea să-l practice numai pentru ei, nu și pentru alții.

Solidarizarea indivizilor într'o umanitate, fără ca colectivitățile să fie solidarizate în națiune, este o utopie.

Fără a nega valoarea etică a ideii de solidarizare generală, credem că drumul spre umanitarism nu trece decât prin națiune.

Am reamintit consensul ce există în poporul belgian, dar să nu uităm încă și fricțiunile ce există între aceste două popoare Flamand și Valon pe chestiunile naționale.

R a s i s m u l

- I. Ce este rasismul ?
- II. Ideologie ; valoare.
- III. Hitlerismul.
- IV. Valoarea sistemul de morală rasist-Hitlerist.

I. Ce este rasismul ?

Rasismul este credința în superioritatea unei rase asupra altora și mai ales antipatia fundamentală între rase.

Trebue făcută o deosebire categorică între rasism și naționalism.

De unde naționalismul implică tendințe de desvol-

tare ale națiunii respective, în acord, — mai mult sau mai puțin — cu celelalte națiuni, aceasta mai ales astăzi, când statele sunt clădite pe baze naționale, rasismul proclamă dreptul la hegemonia unei rase.

Rasismul, mai mult decât naționalismul este o cauză permanentă de războaie.

Mișcarea națională, în urma idolatriei rasei de către istoricii și filosofii germani, se transformă la aceștia, în mișcare de rasă. Această idolatrie are la bază ideea superiorității inerente a rasei teutonice asupra tuturor celorlalte.

Această prostie răufăcătoare și periculoasă, — zice Ramsay Muir în opera sa Naționalism și Internaționalism — «care nu găsește o justificare nici în antropologie, nici în fiziologie și nici în istorie, a atins apogeul său de megalomanie fantasmagorică, în absurditățile pseudoștiințifice ale renegatului Huston Stewart Chamberlain, a cărei influență a fost foarte mare în ajunul războiului mondial».

«Această teză se poate găsi de asemenea la învățații germani din Secolul XIX-lea și care a avut o influență nefastă, întrucât a dus la Pan-Germanism, care pretinde dreptul de a supune dominațiunii germane toate teritoriile, cari vreodată au fost ocupate sau cucerite de rasa germanică, fără a ține seamă de faptul că importante părți din aceste teritorii, ca Olanda, Danemarca, Belgia, au o tradiție națională dezvoltată și un sentiment național distinct, motivând că: *acelaș sânge aparține aceleiaș stat*».

II. Ideologie; Valoare.

„Rasismul se sprijină pe o bază anti-științifică“.

„El presupune puritatea rasei, a cărei inexistență nu este greu de dovedit; el susține existența unor diferențe permanente și inalterabile între tipurile raselor diferitelor popoare europene, cu toată înrudirea lor apropiată și mai ales împotriva evidențelor, întrucât diferențele ce există nu se datoresc formei craniului sau altor ca-

ractere etnice, ci condițiilor de climă și diferențelor de moravuri și instituțiuni sociale.

III. Hitlerismul.

Din faza teoretică, rasismul trece la faza practică și de acțiune. Stimulatorul este Hitler-*Fuehrer-ul* ¹⁾ tuturor Germanilor, care fixează în «*Mein-Kampf*» idealul ce trebuie urmărit și realizat de Germani astfel:

... A deveni stăpâni cât mai curând pe lumea întreagă prin subjugarea continentului european unde să nu mai existe afară de Germania, nici un alt stat, fie cât de mic, organizat, sau măcar capabil de a se organiza din punct de vedere militar.

Pentru aceasta *El* pregătește națiunea și statul German și nimic nu este cruțat. Metoda dură se aplică cu cea mai mare strășnicie.

El creiază o nouă morală sau mai bine zis recurge la morala specific germanică «*Necesitatea nu cunoaște legi*».

Ca primă necesitate — puritatea rasei —.

Primul mijloc prin care Hitler tinde să ducă poporul German la dominația lumii este *naționalizarea maselor*, prin crearea spiritului războinic. El susține că popoului German nu-i trebuie cultură sufletească, care să producă o generație de pacifiști, ci cea fizică care dezvoltă mai bine spiritul agresiv, hotărârile fulgerătoare și tenacitatea oțelului (*Mein Kampf* pag. 451).

Indrăsneala este criteriul după care se măsoară valoarea unei fapte.

După această înarmare sufletească, sau chiar odată cu ea, Hitler urmărește înarmarea materială. Aceasta se realizează într'un tempo viu, în disprețul tratatelor internaționale existente.

Odată această înarmare terminată, nu este greu de bănuțit, omenirea va cunoaște în scurtă vreme, din nou, aspectele unui nou războiu mondial.

IV. Valoare sistemul de morală rasist-Hitlerist.

Dacă am voi să situăm această morală rasist-Hit-

1) Conducătorul

leristă într'un cadru general moral, ori câtă indulgență și bună voință am avea, nu vom isbuti.

Morala recunoscând dreptul la viața tuturor popoarelor, inclusiv poporului german, nu poate admite ridicarea unora prin desființarea altora.

Nu se poate nesocoti istoria, nu se pot desființa națiuni care au încheiat în nenumărate veacuri un suflet omogen, pentru motivul că acestea vorbesc o limbă care a avut în trecutul foarte îndepărtat, ceva comun cu limba pe care vorbește astăzi o populație de 70,000 Germani cu gânduri hrăpărețe.

Dacă se va întâmpla aceasta, atunci omenirea va retrăi epoca năvălirii barbarilor.

Concluziuni

Conchizând constatăm că :

Dorința de mai bine este specifică sufletului omenească.

Acestei însușiri, se datorește întreg progresul omenirii.

Pentru realizarea acestui „*mai bine*“ atât indivizii, cât și colectivitățile se sbucimă neîncetat, întrebuițând întreaga gamă a facultăților fizice, intelectuale și morale. În această goană spre „*mai bine*“ se pierde însă, de multe ori din vedere, idealul spre care se tinde, din care cauză, în loc de realizarea unei armonii în sânul colectivităților, se nasc animozități fie între indivizi, fie între diferitele grupări sociale.

Și atunci se caută noi formule pentru realizarea aceluia „*mai bine*“ ; gândirea construiește noi edificii sociale deci, iau naștere curente cu tendințe de prefacere a stărilor sociale existente.

Față de aceste curente trebuie luată o atitudine, și această atitudine, în cece privește corpul ofițeresc, nu poate fi alta decât cea naturală ; cea impusă de spiritul de conservatorism și tradiționalism, caracteristic ofițerului din toate timpurile. Această atitudine frânează tendințele revoluționare și asigură găsirea formulei corespunzătoare necesităților pe calea cea mai justă, cea mai durabilă, deci cea mai fericită — care este *evoluția*.

Cred că nu este nevoie să insistăm, spiritul de discernământ al fiecăruia fiind în măsură a aprecia că numai atunci se pot obține rezultate cu adevărat durabile și folositoare, când această tendință de „*mai bine*“ este situată în cadrul național, pentru că numai astfel se va obține un acord perfect între conștiința individuală și cea colectivă, instinctul și dorința de conservare colectivă servind drept armonizare a aspirațiilor individuale cu cele colective.

CONFERINȚA 6-a.

Războiul și raporturile lui cu morala.

CONFERINȚA 6-a

Războiul și raporturile lui cu morala

1. Ideologia războiului.
2. Este sau nu este războiul o funcțiune socială ?
3. O analiză succintă a trecutului speciei umane, din primele începuturi până în zilele noastre.
4. Utilitatea directă a războiului ca mijloc de selecțiune individuală și colectivă.
5. Utilitatea indirectă a războiului ca mijloc de selecțiune.
6. Justificarea ce o dau popoarele războiului.
7. Justificarea ce o dau indivizi războiului.

1. Ideologia Războiului.

Războiul își are în cugetarea omenirii nenumărați apoloغيști dar și foarte mulți detractori; și unii și alții și-au apărat tezele proprii cu inepuizabile argumente.

S'au scris și se vor mai scrie încă nenumărate tratate asupra acestei vecinice de actualitate subiect, însă argumentele, oricât de numeroase vor fi, se pot grupa în următoarele capitole.

1. Argumente mistico-sentimentale prin care se dă războaielor o explicație teologică: războiul este de esență divină; el este expresiunea voinței Dumnezeiești (Ioseph de Maistre, Prudhon, Kant, Fichte, Hegel, etc.).

2. Argumente bio-sociologice prin care se dă războiului o explicație biologică: războiul este consecința inevitabilă a structurii bio-antropologice a ființei umane, determinată de: «instinctul de conservare», «lupta pentru

existență», «dreptul la viață a celui mai tare». (Darwin, Nietzsche, Ludwig Gumplorvicz, Gustav Ratzenhoffer, Renè Quinton, General Dragomirof, Dr. F. Steinmetz, etc.)

3. Argumente pozitiv-evoluționiste prin care se prezintă războiul, atât în realitatea sa cât și în evoluția sa ca produsul factorilor materiali și spirituali ai societății omenești. Se consideră importanța forțelor morale și voinței colective, precum și războiul ca fenomen social (Saint Simon, Auguste Comte, Herbert Spencer, Clausewitz, Jean Jaurés, etc)

Iată cum prezintă Colonelul Soreanu Atanase în lucrarea sa «*Dezarmarea*» sub alt aspect, această ideologie a păcii și a războiului.

«Intr'un continuu duel de concepții, partizanii și detractorii războiului și-au apărat tezele cu inepuizabile argumente. Cu toată energia cugetării omenești, aceste două concepții opuse, pacifismul și antipacifismul, nu au putut fi împăcate».

1. Din punct de vedere istoric.

«*Pacifistul* condamnă războiul tratându-l ca o judecată învechită și fără rădăcini în concepțiunile vieții moderne,»

«*Antipacifistul* afirmă că războiul este o necesitate istorică, el făcând parte integrantă din viața popoarelor. Intreaga viață a omenirii este o dramă în care timpurile de pace nu sunt decât mici pauze între un lung șir de războaie. Astfel, dela anul 1696 a. Cr. până 1681 d. Cr., adică în 3557 ani, istoria a înregistrat numai 227 ani de pace, ceea ce revine 1 an de pace la 13 ani de războiu. Dacă ne referim la epoci mai recente și mai scurte, deci mai ușor de controlat, cifrele sunt tot așa de concludente. În veacul XIV și XV, Anglia și Franța s'au războit peste 100 ani, iar în veacul XVI au fost numai 25 ani de pace. Dar recente războaie deslănțuite chiar sub ochii ultimelor generații, ca : războiul hispano-american, francezo-german, ruso-japonez, italo-turc-balcanic și în fine războiul mondial. În sfârșit acum, când avem

o Ligă a Națiunilor pentru arbitrajul și evitarea războaelor, nu am asistat la conflictul chino-japonez și poate la altele în viitor?”

„În aceste condițiuni, războaiele apar ca permanente iar timpurile de pace numai niște scurte armistiții între sfârșitul unuia și începutul altuia.”

„Ceva mai mult, — adaugă antipacifistul, — orice progres în omenire se face numai prin războiu, care rămâne cel mai puternic stimulent de întrecere în evoluția tehnic-civilizatorie a popoarelor.

2. *Din punct de vedere etic.*

„*Partizantul păcii* condamnă războiul ca fiind profund imoral și criminal. El creiază două drepturi, două morale. Ceiace este asasinat în timp de pace, este eroism și virtute în timp de războiu. Cetățeanul, devenit soldat, schimbă morala și odată războiul declarat, trebuie să uite ce i-a fost oprit până atunci, omorul.

„*Antipacifistul* este convins însă de adâncă morală a războiului. Căci ce poate fi mai sublim pentru un om decât a sacrifica tot ce are mai scump, viața, pentru ideia de patrie și neam. Acest sacrificiu pentru o idee, face tocmai tăria morală a războiului și prin întreținerea ei mereu vie, o națiune se menține neîncetat la un nivel spiritual ridicat, fiind ferită de toate relele ce decurg dintr'o civilizație prea rafinată, caracteristică epocilor prea îndelungate de pace. Mai mult, continuă partizantul războiului, cea mai minunată școală a altruismului este războiul, fiindcă oamenii în războiu se desbracă de orice interese personale pentru a asigura victoria colectivității din care fac parte.”

3. *Din punct de vedere biologic.*

„*Pacifistul* detestă războiul ca fiind mijlocul cel mai sigur prin care dispar elementele tinere, privând poporul de tot ce are mai sănătos și mai viguros.”

„Prin legea obligativității serviciului militar, adoptat aproape în unanimitate de țările europene și care se aplică elementelor valide ale națiunilor, războiul face operă

de selecțiune negativă, dăunătoare sănătății popoarelor. El va zădărnici orice desvoltare eugenică, menită să purifice elementul uman.“

„*Antipacifistul* recunoaște că, într'adevăr, războiul este un instrument detestabil pentru selecțiunea individuală dar, este un adevărat mijloc pentru selecțiunea colectivă. Intr'adevăr, problema pusă din punct de vedere internațional, arată că națiunile învingătoare, numite de olandezul Steinmetz, — supra-națiuni —, îndeplinesc o mare utilitate biologică, supraviețuind națiunilor celor mai slabe.“

4. *Din punct de vedere juridic.*

„*Pacifistul* acuză războiul ca fiind negațiunea brutală a dreptului, pe care îl substitue prin forță.“

„La această obiecțiune *antipacifistul* răspunde că războiul are un drept al său specific, care regulează raporturile dintre popoare, așa zisul drept al ginților.“

„Dreptul războiului și-a găsit un fericit susținător în Hugo Grotius, care dă o ingenioasă explicație războiului ca legitimă apărare; apoi Fichte, care în perfect acord cu ideile lui I. J. Rousseau din «du Contact social», susține că războiul are un drept bine determinat.“

5. *Din punct de vedere politic.*

„*Pacifistul*, ca să dovedească necesitatea politică a păcii universale, pleacă dela analogia raporturilor dintre indivizi și raporturile dintre state. După cum pentru rezolvarea litigiilor dintre indivizi există o justiție, tot așa pentru aplicarea conflictelor dintre popoare trebuie să existe un for internațional.“

„*Partizantul războiului* obiectează că este greșită comparația deoarece, pe când un individ se supune judecării obiective a unei instanțe judiciare, care îi dă garanția dreptății pe care o solicită, — în cazul popoarelor lipsește organul de judecată, obiectivitatea judecătorilor și ceiace este mai esențial garanția dreptății și *mijlocul de constrângere*. Dar se mai naște întrebarea: un stat, supunându-se judecării unui tribunal internațio-

nal, nu ar pierde din suveranitatea lui? Iar dacă suveranitatea se confundă cu ideea de stat însăși și deci nu poate fi întrunimic știrbită, ce altă cale rămâne pentru tranșarea diferendelor decât războiul?“

„Pe lângă aceste obiecțiuni, dacă ne referim la o armată internațională și la cele trei atribute ale unei armate naționale; 1) ca fiind instrumentul politicii externe, 2) prezentând toate calitățile și neajunsurile națiunii căreia aparține și 3) având la bază o idee națională deci un suflet, se pune întrebarea, în cazul armatei internaționale, ca mijloc de constrângere în mâna tribunalelor internaționale, ce mai rămâne din aceste atribute? Căci în definitiv un tribunal internațional nu poate avea vre-o idee politică națională atâta timp cât n'a reușit să elimine încă tendințele naționaliste ale statelor și ca atare, nici instrumentul pus în mâna sa nu va avea la bază această idee.“

6. *Din punct de vedere economic.*

„*Teoreticianul păcii* urăște războiul ca fiind cea mai antieconomică manifestare omenească. Distrugător de bunuri și forțe de muncă, războiul apare în fața economiei ca cel mai neînduplecat ucigaș al gospodăriilor naționale. Prin ruperea bruscă a legăturilor dintre producție și consum, prin sfărâmarea fundamentului juridic al economiei internaționale, el asfixiază toate forțele de producție. Cu cât privim războiul din sfera centrală de gândire a unei epoci mai noi, cu atât apare mai dăunător omenirii.“

„Astăzi, când interdependența economică a popoarelor, — în virtutea diviziunii internaționale, a muncii și producțiunii, — a ajuns atât de puternică, războiul care duce la izolarea forțată a statelor, poate fi închipuit ca o stranie forță supra-umană, ce silește omenirea să se retragă din drumul progresului în vechea sa mască primitivă.“

„În lucrarea s'a »Marea Iluzie«, apărută în 1910, englezul Norman Angell ne înfățișează războiul ca o însu-

mare a trei iluzii : aceia a cuceririi economice, a distrugerii comerțului și în fine iluzia cuceririi coloniale.“

„Cu adâncă înțelegere sociologică și rară putere de vizionar, Norman Angell ne arată pericolul unui războiu modern, pericol care, din internațional devine mondial, astăzi când avem o civilizație cuprinsă într'o plasă de legături organice. Oricât de victorios va fi un războiu, el va însemna de acum în colo pierdere ; a distruge comerțul unei țări inamice învinse, așteptând ca urmare înflorirea din țara învingătoare, e o iluzie ; a cuceri prin arme o țară, coborând-o la rangul de colonie, în credința că țara metropolă își va asigura o rentă prin exploatarea sistematică a acelei colonii, e o iluzie cu grave urmări. Forțele de muncă ale țării devenită colonie scad, ele nu mai lucrează rațional-economic ; totul se reazămă pe bogăția naturală a coloniei. În metropolă activitatea intens economică scade, făcând loc spiritului molatec de rentier, sau se industrializează la maximum, servindu-se de platforma materiilor prime din colonie, riscând, — la o eventuală separare sau pierdere a coloniilor, — cea mai penibilă prăbușire economică și socială. Iată „iluzia mare“ a violenței, a războiului care, pentru gândirea economică, va rămâne în totdeauna un profan, un „corpus vidae“ și un consumator leviathanic.“

„Dar *partizantul războiului* nu se lasă convins ; el are argumentele sale și din punct de vedere economic și încă argumentele aproape.. «dezarmante». Bizuit pe teoria malthusiană, antipacifistul încearcă să demonstreze caracterul „economic“ al războiului.“

„Prin cucerirea coloniilor, metropolele și-au găsit un vast domeniu de plasare și punere în valoare a capitalurilor lor. Mai mult, au fost ferite de primejdia supra-populației, care începea să amenințe țările cu civilizație înaintată.“

7. Din punct de vedere social.

Apărătorii păcii vede în războiu și ruperea legăturilor culturale. Războiul a nimicit întotdeauna nu numai

valori economice, ci și bunuri meta-economice, adeseori ireproductibile. El întrerupe prea des și brusc continuitatea culturală a națiunilor războinice, irosindu-le forța cugetării creatoare, sdruncinată de psihozele războaelor.

Toate tendințele idealiste ale omogenizării culturale, care ar trebui să cuprindă odată întreaga suflare omească, cultivând acea conștiință umană, vor fi mereu înecate de talazurile imperialiste ale ambițiunilor și intereselor naționale.

Apărătorul războiului desfide tot farmecul și frumusețea teoriei cultural-sociale a păcii. Dacă războiul, — zice el, — a fost întodeauna sfărâmător de comori culturale, să nu se uite că el a fost acela, care a accelerat apropiierile și contopirile culturale naționale, sortite de istorie să îndure focul și sguduirea primului contact.

Războiul va rămâne deapururi mobilul primenirilor culturale, precum și ucigașul culturilor pervertite și putrede.

Noi justificăm războiul în felul următor :

2. Este sau nu războiul o funcțiune socială ?

Mentchnicof — mare zoologist — în lucrarea sa «Imunitate», dovedește că viața este o luptă continuă între leucocite și microbi ce asaltează organismul (Fagocitoza).

Colectivitatea, fiind sumarea indivizilor, sumează toate individualitățile cu toate calitățile lor ; în consecință, dacă funcțiunea organică este luptă, în colectivitate lupta capătă un caracter de funcțiune socială.

Economistul englez Tomas Robert Malthus susține că, între progresia înmulțirii mijloacelor de trai și aceea a înmulțirii, omenirii există un mare dezacord. Prima crește în progresie aritmetică, iar a doua în progresie geometrică. Din această cauză, pentru echilibrarea producției cu consumația sunt 2 căi.

Prima, înpuținarea nașterilor; cea de a doua, războiul.

Din acest punct de vedere războiul este deci o funcție socială, contribuind la stabilirea echilibrului social în ceea ce privește necesitățile și mijloacele.

Ideile numai, generoase chiar, nu prind până nu se impun. Însăși creștinismul s'a impus prin luptă.

3. O analiză succintă a trecutului speciei umane, din primele începuturi până în zilele noastre.

Încă dela apariția omului pe pământ, necesitatea existenței l-a obligat la agresivitate. Tendința de a lupta, a fost un simțământ natural.

La început produsele arborilor satisfăceau necesitățile de trai.

Mai târziu hrana din copaci ne mai fiind suficientă, omul a fost nevoit să coboare din pom unde mijloacele de trai nu erau mai suficiente dar dușmanii — fiarele sălbatice — i se opuneau și deci se născu ideea de luptă și agresivitate.

Datorită necesității de apărare s'a născut sentimentul de sociabilitate, solidaritate și iubire.

Necesitatea de a lupta a înfăptuit primele realizări de ordin social în cadrul moralei (sociabilitate-simpatie, solidaritate).

Războiul fiind un fenomen social ce isvorește din însăși structura intimă și fundamentală a sufletului omenesc și identificându-se cu însăși natura în ceea ce privește procesul fiziologic, desfășurat pentru apărarea și dezvoltarea speciei umane, a fost, este și va fi unul din mijloacele cele mai eficace la îndemână omenirii pentru prosperitatea ei.

Este unanim recunoscut că pentru progresul omenirii, coeficientul economic joacă un rol preponderent.

Ori războaiele au fost acelea cari au înlesnit dezvoltarea economică a omenirii.

E deajuns să ne reamintim că perioadele cele mai favorabile dezvoltării societății omenesti au corespuns tocmai perioadelor de mare dezvoltare economică, cece a permis dezvoltarea științelor, artelor, etc.

Istoria ne arată că cetățile grecești, imperiul Roman au atins nivelul superior cunoscut de cultură și civilizație grație dezvoltării economice, rezultată de pe urma războaelor victorioase purtate.

Invingătorii câștigau avantaje economice, învinși aveau câștig de ordin cultural și civilizator. Omenirea progresa prin schimburile de producție, de idei.

Năvălirea barbarilor a rupt pentru multă vreme posibilitatea schimbului de produse și de idei între orient și occident, cece a adus o totală decădere a Europei în perioada de timp, denumită de istorie „Evl Mediu“.

Cruciatale — războaiele pentru desrobirea Mormântului Mântuitorului din mâinile păgânilor — dacă nu au realizat scopul propus, au fost însă generatorul *Re-nașterii*, prin reînnoirea relațiilor cu vechea civilizației Asiatică.

Dar progresele nesperate realizate sub toate raporturile pe timpul războiului cel mare 1914—1918?

Aviație, T. F. F., etc.

Este cert dar că războiul se afirmă ca un factor de progres al civilizației.

Din lupta pentru mijloacele de trai a primelor colectivități aceștia au tras profit direct, însă cele mai mari foloase le-a tras individul.

Din instinctul de iubire pentru semenii săi, omul primilor începuturi colective, pentru a nu lăsa pradă fiarelor sălbatice pe tovarășul de luptă, a scurmat pământul și l-a îngropat pe acesta.

Mai târziu au constatat că vegetația este mai abundentă acolo unde pământul a fost săpat —. Și așa a luat naștere cultivarea pământului — Agricultura — cece constituie un nou mare pas în desvoltarea omenirii.

Dacă prin această colectivitate a profitat prin aceea că coeziunea a crescut și mai mult în jurul ogorului, individul a tras cele mai mari foloase prin aceea că, cu ajutorul colectivității mijloacelor de trai sporeau iar siguranța era mai puțin periclitată.

4. Utilitatea directă a războiului ca mijloc de selecțiune individuală și colectivă.

Animalele nedotate cu calitățile necesare apărării și

asigurării condițiilor de trai, au dispărut: au fost exterminate.

Războiul, care impune greutate și privațiuni de tot felul, nu poate fi suportat decât de cel dotat cu calități fizice excepționale; cei slabi, beciznici, trebuind să facă eforturi peste puterile lor, se prăpădesc.

În luptă, acel dotat cu o inteligență mai mare, cu o pregătire mai completă în meșteșugul armelor, poate face față mai bine mijloacelor omorâtoare ale inamicului, decât cel mai puțin dotat cu aceste calități.

Iată dar războiul ca mijloc de selecțiune individuală.

— Un mare sociolog german în lucrarea sa «*La guerre comme moyen de selection collective*» zice:

«Repet că fără războiu, noi am fi trebuit să ne mărginim ca să trăim o viață mizerabilă de sălbatică cocoșată în vârful arborilor, și dacă grupările omenesti nu ar fi fost necesare, și dacă simpatia ca și toate celelalte sentimente morale cari stau la baza solidarității omenesti, n'ar fi putut să ia naștere în condițiunile provocate de războiu, oamenii ar fi rămas pentru totdeauna izolați, lași și egoiști».

«Numai agresivității și aptitudinilor războinice datorăm tot progresul nostru, toată morală, tot sentimentul de dragoste omenesc și chiar posibilitatea așa de penibilă căpătată de de a discuta astăzi asupra războiului».

— A interzice astăzi războiul, înseamnă a suprima concurența colectivă în forma sa originală și esențială.

— Toate grupările cari nu au ambiția de a trăi cu intențiunea categorică de a se afirma, adică toate cele ce au atitudini pasive, nu reprezintă pentru progresul civilizațiunii nimic activ, pozitiv, deci consimt la suprimarea lor.

Scriitorul englez Shooterland arată că acolo unde nu există un motiv de dispută, societatea este condamnată la pasivitate, deci la distrugere.

Gelozia — dacă n'ar exista — atunci omenirea ar trăi în promiscuitate, ceea ce duce la degenerare.

Sunt sociologi cari condamnă colectivitățile cari n'au

vigoare, aspirațiuni, să fie supuse, chiar înghițite de alte colectivități mai viguroase, mai numeroase.

Colonizarea în regiunile locuite de popoarele primitive este profitabilă atât pentru ocupanți, prin înlesnirea posibilităților de dezvoltare și expansiune, cât și pentru băștinași, prin civilizare și culturalizare.

Și invers. Popoare mai numeroase dar mai înapoiate, supunând pe cele mai puțin numeroase dar mai civilizate și cu o cultură mai dezvoltată, împrumută dela acestea elemente de conducere, cari asigură astfel progresul.

Pe timpul cât a fost încorporat Rusiei, poporul Finlandez a dat exemplare de conducere excelente pe cari poporul rusesc, pe cale evolutivă nu le-ar fi putut da, ceace a contribuit mult la dezvoltarea civilizației rusești; deci un mare câștig de ordin moral social.

5. Utilitatea indirectă a războiului ca mijloc de selecțiune individuală și colectivă.

Războiul contribuie la dezvoltarea literaturii, artelor, științelor; el procură subiecte trăite. După războiu literatura se îmbogățește cu nenumărate opere literare, cu subiecte variate în legătură cu războiul.

De asemenea știința — căreia conducerea războiului îi cere noi instrumente de luptă — face progrese, ajungând în unele ramuri să facă salturi fantastice. Ex. Aviație, gaze de luptă, tancuri, T. F. F.

Aceste cuceriri ale științei puse în slujba războiului, capătă în timp de pace întrebuințări de ordin practic, contribuind la înmulțirea și perfecționarea mijloacelor de trai ale omenirii.

Războiul stimulează energii, dă ocaziune de a se manifesta indivizi cu aptitudini speciale, ceace nu este posibil în timp de pace.

Războiul mai contribuie la propășirea omenirii prin regenerarea speciei, consecutivă încrucișărilor de rase ce au loc în teritoriile ocupate.

Elementele cele mai valide ale națiunii învingătoare vin să altoiască națiunea învinsă, ceace nu poate fi decât în folosul acesteia și indirect al omenirii întregi.

6. — Justificarea ce o dau popoarele, războiului.

Unele popoare mari cum este poporul german, justifică războiul în numele arbitrariului doctrinar inoculat întregii națiuni prin teoriile filosofice ale lui Kant și Fichte. — Ei susțin că poporul german, dotat cu o putere de vitalitate superioară altor popoare, are dreptul la expansiune teritorială, necesară dezvoltării sale și că este îndreptățit ca prin orice mijloace, să-și satisfacă aceste necesități. Colectivitățile masive, au dreptul de a înghiți pe cele mărunte.

Popoarele mici justifică războiul situându-l pe o bază de morală și încadrându-l în bunul simț al realităților. Ne-am alipit în războiul cel mare alături de Franța, care sângerase pentru fundamentabile principii morale, libertate, dreptate, admise atât de conștiința individuală cât și de cea colectivă.

7. — Justificarea ce o dau indivizii războiului.

Altă dată, ideea de disciplină era suficientă ca să justifice participarea la războiu.

Această categorie și astăzi formează majoritatea.

Sunt însă indivizi pentru care ideea de disciplină numai, nu ar fi suficientă pentru participarea lor la actul războiului.

S'au găsit însemnări asupra luptătorilor morți eroici pe câmpul de luptă, din cari se desprinde un mobil sufletesc mult mai înalt.

Astfel, unii arătau în notele lor zilnice că luptă pentru adevăr și dreptate, alții pentru libertatea popoarelor.

Aceștia sunt cugetătorii-spiritualiști, cari nu concep războiul ca o împrejurare care să impună acordul comun cu individul, nu o nivelare sub puterea pasivă a disciplinei care să servească de martor al acțiunii, ci sentimente nobile, capabile de a forma convingeri cari să stimuleze actele de eroism.

Din această categorie — în tabăra aliaților noștri, au fost nenumărați.

Voluntari aparținând aproape tuturor națiunilor, au

luptat sub steagul aliat pentru izbânda moralei, bazate pe dreptate și libertate.

O altă categorie, cei ce practicau idei religioase, chiar servitori ai altarului, preoți, au simțit nevoia de a răspunde la apelul fraților de aceeași credință în virtutea sentimentului de frăție generală.

Se citează cazul unui preot, care văzând că frații săi de credință, erau amenințați de a fi distruși de inamic, a tras cu mitraliere și a oprit pe inamic, până ce aceștia au putut să se salveze.

În rezumat vedem că : lupta este actul natural pentru existență. Războiul contribuie la perfecționarea și prooperarea speciei umane.

Deci războiul se încadrează în orice sistem de morală.

Concluziuni.

În această expunere am urmărit să vă punem în contact, pe scurt, cu ceea ce se gândește asupra războiului.

Am făcut-o pentruca mințile voastre tinere să nu se afle niciodată în cumpăna unei nedumeriri, oscilând între argumentele detractorilor și apoloziștilor.

Nu suntem, și nici nu putem fi apoloziști războiului, dar mai ales, nu putem fi detractori, pentrucă bunul simț al realităților ce se sprijină pe informațiunile oferite de trecut și pe intuiția prezentului, nu ne îngăduie să ne lăsăm cotropiți de ideologii bonlave.

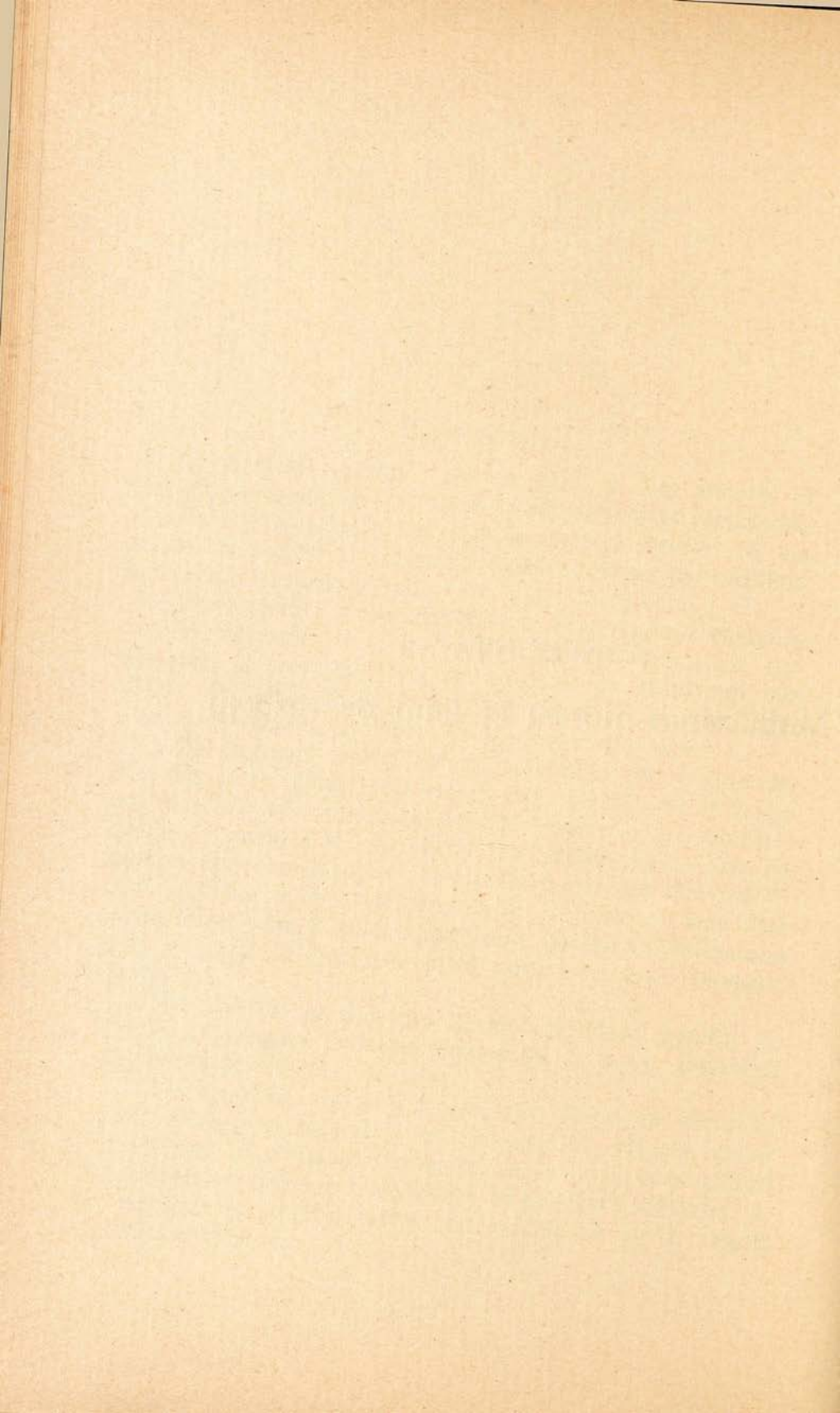
De asemeni, istoria ne mărturisește că popoarele, care au avut calități combative, au biruit, ar însemna așa dar, că nesocotindu-le pe ale noastre — pe care paginile de cronică le dovedesc cu prisosință — că ne punem deacurmezișul unor adevăruri care ne stau într'ajutor; nevoia o cere să știm să le prețuim, și mai ales să le întreținem și să le desvoltăm, pentru a fi totdeauna gata în lupta de întrecere între popoare ce se întetește neconținut.

Pentru voi așa dar, am lămurit și acest capitol în scopul de a ușura procesul conștiinței voastre omenești și găsirea echilibrului sufletesc.

De asemeni, tot pentru voi, am căutat să lămurim acest subiect, în scopul ca să vă ușurăm aflarea căilor de îndemn al conștiinței voastre de viitori conducători ai armatelor române care astfel, să găsească scânteia aprinzătoare a focului sacru, ce trebuie să ardă veșnic pe altarul Patriei.

CONFERINȚA 7-a.

Mobilizarea morală în timp de războiu.

CONFERINȚA 7-a.

Mobilizarea morală în timp de războiu.

- I. Analiza psihologică a mobilizării morale.
- II. Mentalitatea de războiu și mentalitatea de luptă.
Cele 2 adversități și contopirea lor pe câmpul de luptă.

Acțiunea de luptă impune o socializare mai intensă pe front decât în interior.

- III. Mentalitatea de războiu și conștiința colectivă.
- IV. Rolul corpului ofițeresc în pregătirea mobilizării morale.

* * *

I. — Analiza psihologică a mobilizării morale.

Încercând o definiție am putea nota următoarele :

Mobilizarea morală a popoarelor este integrarea completă a individului și colectivității în viața națională amenințată. Această stare se manifestă printr'o cohesiune mai accentuată a mediului social, care duce la o mai mare potență, mărinđ vitalitatea însăși a națiunii.

În aceste momente, individul se confundă cu colectivitatea electrizată prin acest sentiment. Intensitatea sentimentului atinge culmi nebănuite.

Războiul apare mai mult decât un factor social, devine o *operă socială*. Este un elan, o forță care cuprinde pe toți cetățeni și dela cari, foarte puțini se pot sustrage.

Viața individului se spiritualizează întru atât, încât

ideia conservării naționale, devine suprema potență spirituală. Individul capătă conștiința unei valori eterne.

Acela care s'a indentificat în ideia de *Patrie* sau *Națiune*, se luptă până la ultima picătură de sânge, pentru ca să poată menține și transmite la rândul său, această sfântă comoară.

Ce-i însuflețea pe nobilii Romani să suporte jertfa, dacă nu credința nestrămutată ce o aveau în eternitatea Romei ?

Contopirea indivizilor în mobilizarea morală, este solidarizarea integrală, în națiune, care dă vieței un alt scop mai superior.

Mobilizarea forțelor morale ale națiunii este un fenomen general de a cărui influență, nu pot scăpa decât puțini indivizi.

Războiul mondial a dat o netăgăduită dovadă.

Intr'adevăr, numărul mare de voluntari, pe de o parte și numărul redus al dezertorilor, sunt cele mai evidente probe ale puterii mobilizării morale.

Dacă ținem seama de sacrificiile frontului, câte odată atât de impresionante, pierderi cari se răsfrângeau asupra poporului — căci acesta alimenta frontul — ne putem face o idee de ce înseamnă acest sentiment puternic.

În colectivitate, mulțimea este capabilă să se manifeste fie prin brutalități degradatoare (Franța 1792, România 1907) fie prin cele mai nobile gesturi (apărarea Tg. Jiului).

Din primele ore de mobilizare, se imprimă o adevărată revoluție asupra mentalității poporului.

Indivizi cari până în ajun erau pașnici, gândindu-se la cămin și la interese individuale, devin odată cu trâmbițarea mobilizării, alți oameni. Egoiștii renunță la buunul trai, la existența comodă și se integrează în ritmul trepidant al națiunii mobilizate. Toți se gândesc la luptele cari vor începe neîntârziat. Se produce un fenomen de intensă socializare între toți membrii națiunii, o indestructibilă coeziune a națiunii. Toți doresc *isbânda Patriei* lăsând deoparte orice preocupare de nuanță particularistă. Toți se supun imperativului : *victoria Țării*.

În aceste momente se unesc și unele grupări din sânul națiunii care se dușmăneau până aci.

Grupările mai liberale se disciplinează — cei pașnici devin războinici.

Războiul impune mulțimei o exaltare a sentimentului patriotic.

În această stare individul se ridică deasupra nivelului vieții zilnice obișnuite, avântându-se în sfera renunțării și a sacrificiului.

În mobilizarea morală, datoria impune instinctul de conservare al speței, care duce la actul suprem al sacrificiului dezinteresat, podoaba sufletului uman, alături de care strălucește sentimentul *onoarei*.

Gândul că se va recunoaște jertfa făcută pentru binele, *Patriei* dă impuls eroismului.

Conduc de sentimentul onoarei, individul rămâne împăcat cu sine, îndeplinindu-și datoria către *Patrie*. Este cel mai solemn acord între aspirațiunile *Patriei* și ale individului. Este triumful complet asupra egoismului și instinctului conservării individuale..

Nimic nu poate rezista acestei forțe de un solidarism indestructibil al neamului, care trece peste limitele epocii, și face să se simtă, ceea ce a simțit întreg neamul dintru începutul lui.

Acest sentiment leagă prezentul de trecut și este puntea către viitor. Glasul celor ce au fost înainte strigă în fundul sufletului fiecărui individ. Fiecare simte cum devine răspunzător față de cei ce vor veni.

* * *

În concluzie putem stabili următoarele elemente psihologice :

Preponderența tipului colectiv asupra tipului individual, preponderență, care nu corespunde ades cu inteligența obiectivă și reflecțiunea critică.

Așa să ne aducem aminte de atrocitățile germane din Belgia și a Bulgarilor la Turtucaia ; de bombardarea orașelor fără apărare, etc.

În zilele de mobilizare și în timpul războiului, credulitatea crește, lipsa simțului critic și a obiectivității duc

la contagiunile sufletești pozitive, la entuziasm și eroism, dar și la stări negative de desnădejde și panică

Presă, svonurile alarmante intenționat lansate, a dus pe fiecare popor la strigătele : „A Berlin“, «nach Paris“ „la Buda-Pesta» etc.

Fiecare colectivitate nu vedea pretutindeni decât spioni și tot ceea ce era străin era suspectat.

Voința individuală cedează ; formele obișnuite ale civilizației dispar.

Cele ce se petrec ne duc la o a doua constatare : *particularismul social* dispăre.

Când soarta *Patriei* e în joc, sentimentul național predomină în sufletul politicianului, sau oricărui profesionist ; dispăre orice alte manifestări, totul reducându-se la ideea de apărare a *Patriei*. — Totul se acordă în fața unicei valori : *Patria*.

Pentru ca mobilizarea morală să-și dea roadele, are nevoie să fie pregătită și îndrumată spre țelul propus, întrebuițând'o în tot timpul la un înalt grad de potență.

Mulțimea nu este capabilă de raționament pur, de reflecțiune și spirit critic, credulitatea este stăpână pe sufletul masei . Sugestibilitatea mulțimei este un fapt constat. Mulțimea trebuie condusă și acțiunea coordonată pentru a se ajunge la scopul dorit.

În mobilizarea morală vom distinge două manifestări :

1) schimbarea obiceiurilor;

2) metamorfozarea instituțiilor de stat și particulare.

Ambele concură la schimbarea individului, ducându-l pe planul impus de condițiunile războiului. Ambele întrefin forțele morale, nelăsându-le să se irosească în zadar.

II. Mentalitatea de războiu și mentalitatea de luptă. Contopirea lor pe câmpul de luptă. Acțiunea de luptă impune o potențare a lor mai intensă pe front decât în interior.

Individul ca simplu cetățean participă la mentalitatea

creiată de războiu, înainte de a avea experiența luptei. Dacă sufletul său acceptă acest act, este că într'adevăr este convins și pătruns de spiritul acestei drame.

Soldatul de pe linia de luptă și nemobilizatul din zona interioară, oricât s'ar deosebi sufletește, au un punct comun, o aspirație comună: *victoria Patriei și binele neamului*. Armata care luptă și populația care lucrează în spatele frontului, unii cu mentalitatea de luptă, ceilalți cu mentalitatea creată de războiu, au totuși aceleași aspirațiuni, tind spre acelaș scop. Nevoia de a învinge întărește voința fiecăruia și le unește, îndreptându-le spre acelaș țel. Asupra tuturor suflă aceleași sentimente colective de entuziasm și ură contra dușmanului comun. Ura pune stăpânire pe armată ca și pe simpli cetățeni. Fiecare vede că apasă pe umerii lui destinul neamului. Luptătorii și cetățenii în aceste ore de criză, lucrează în completă armonie, în interesul superior al *Patriei*.

În epoca contemporană evoluția instituțiilor sociale, cheamă pe toți indivizii la o viață colectivă mai accentuată și la conducerea statului.

Aceasta a contribuit la întărirea sentimentului de responsabilitate și implicit la întărirea spiritului războinic, care animează deopotrivă pe toți cetățenii, în fața pericolului comun.

Trebuie să mai adăogăm că astăzi, progresele științei și felul de a se duce războiul expunându-i pe toți deopotrivă aceluiaș pericol, a făcut să se producă o apropiere mai accentuată între luptătorii și cetățenii din zona interioară.

Armele de mâine vor fi capabile să distrugă provincii întregi în minim de timp; războiul se va desfășura pe zone din ce în ce mai mari, așa încât să cuprindă întreg teritoriul național. Opera de apărare va apropia și mai mult pe cetățean de luptător.

Nevoia acțiunii în vederea victoriei implică o unire mai accentuată pe front decât în interior. Cu toate acestea, în timpul marelui războiu s'au constatat defecțiuni mai mult în spatele frontului. Privațiunile de ordin economic, mobilizarea brațelor și minților celor mai valide

ale națiunii, perturbațiunile sociale, toate par să concure la slăbirea simțului critic, în interior; dar atunci când gravitatea evenimentelor impune, vedem că aceste două medii fuzionează și în zilele de mare îngrijorare toate inimile se găsesc unite, solidaritatea dintre armată și populație apare mai strânsă. În interior sensibilitatea este mărită și ajunge la paroxism, când inamicul invadează teritoriul național, pe care-l expune la vexațiuni și devastări, și în care suferințele populațiunii devin grozave. În orice caz, pericolele posibile, fac ca sufletul să devină mai sensibil în spatele frontului.

Cele două mentalități se deosebesc totuși prin :

— sensibilitate ;

— durabilitate ;

— solidaritate ;

Pentru a le fixa mai bine, le vom analiza în paginile ce urmează.

Sensibilitatea.

Sensibilitatea este mult mai intensă în spatele frontului. «Această reacțiune emoțională, cauzată de reprezentarea vie și persistentă a unui rău posibil,»¹⁾ devine câteodată obsedantă și catastrofală la cei rămași acasă, în zona interioară.

Lipsa de știri pe deoparte, propaganda inamicului prin lansări de știri false pe de altă, conduc imaginația spre închipuirile cele mai de necrezut și de bună seamă că, cu cât pericolul presupus este mai amenințător, precum și în măsura în care timpul, când urmează să se producă este mai apropiat, impresionabilitatea crește în intensitate.

Pe front acest element este redus ca intensitate, el apare și încetează repede, căci evenimentele se succed repede. Uneori pe front se produc efecte colective de frică (panică militară).

Acest efect se poate limita în spațiu, datorită dispozitivului în adâncime, al trupelor.

Nu se petrece aceleaș lucru cu panica produsă în

1) Mator Stoka și I. Buricescu Psihologie și pedagogie.

spatele frontului. Acest efect colectiv pătrunde și ia în stăpânire sufletul mulțimei, care este foarte contagios. Câteodată, este deajuns un zvon cât de neînsemnat, o întâmplare de minimă însemnată.

Pe front datorită unor șefi energici și bravi, panica își găsește corectivul, dar în zona interioară, autoritățile nepregătite sunt lipsite de puterea de a limita dezastrul moral.

Impresionabilitatea în spatele frontului poate fi asemuită cu o nebunie colectivă. Așa, să ne reamintim ce a fost exodul populației în retragerea noastră în Noembrie 1916, pentru a înțelege cum este sufletul mulțimei din spatele frontului.

Durabilitatea

Din cele de mai sus expuse, deducem că și rezistența morală este mult mai slabă în spatele frontului.

Așa chiar la germani, Generalul *Ludendorf* notează în memoriile sale, reaua influență exercitată de populația din interior asupra disciplinei trupelor de pe front. Marele Cartier German a avut să lupte cu multe greutăți, datorită slăbirei forțelor morale în interior, slăbire care a căutat să se ascundă celor de pe front. La 9 Noembrie 1918, Germania lipsită de conducere s'a prăbușit, datorită unui mănunchiu de indivizi cari pregătiseră destrămarea morală în interior. Armata germană cade victima dezorganizării, de îndată ce ea a luat contact cu spiritele revoluționare. Persoane care până atunci avuseseră o conduită admirabilă în fața inamicului, au cedat în haosul din interior.

S'au găsit ofițeri cari și-au uitat de datoriile lor cele mai elementare. Nici Franța nu a fost scutită de deficiențe morale în interior, dar fără influență aprecia-bile asupra frontului. Așa la 11 Dec. 1916 Paul Deschanel președintele camerei Franceze, află că J. Caillaux, fost președinte al consiliului de Miniștri și Lostalot deputat de Landes, au întreținut relațiuni cu Bolo, Almeida și cu deputatul italian Cavalini (intermediar între

Bolo și guvernul german), în scop de a distruge alianțele existente, pentru a asigura victoria armatelor germane. La 23 Aprilie Inalta Curte Franceză, condamnă pe fostul președinte francez la 3 ani închisoare, 5 ani interdicție și 10 ani privațiune a drepturilor politice. La 17 Aprilie Bolo era executat la Vincennes.

Deasemenea este cunoscută chestiunea Malvy, fostul ministru de interne al Franței în primii 3 ani de războiu, condamnat la 5 ani expulzare, pentru faptul de a fi fost amestecat în scandalul „Bonnet Rouge“, jurnal devenit pacifist, filogerman și defetist. Scandalul a dus la executarea lui Duval directorul ziarului.

Franța nu a ertat nici un agitator sau defetist, executând pe toți aceia, cari au încercat să zdruncine moralul atât pe front, cât și în interior.

Prin exemplificare așa dar, se confirmă afirmația înscrisă la începutul aliniatului.

Solidaritatea

Cu toate că o națiune alcătuește în totalitate o unitate colectivă vie, o sinteză morală și organică ale cărei părți sunt strâns legate, totuș după cum am mai afirmat, această solidaritate diferă pe front și în interior.

Pe front întreaga suflare se supune comandamentului, solidaritatea fiind cimentată în fața pericolului comun. Nesiguranța în spatele frontului, greutatea vieții, lipsa bărbaților valizi la trup și minte, face ca solidaritatea în interior să fie mai șubredă.

* * *

III. **Mentalitatea de războiu și conștiința colectivă.**

Indivizii pleacă la războiu, fără să cunoască în amănunt cauzele conflictului. Fiecare însă știe că soarta *Patriei* este în pericol, și instinctul de conservare colectivă îi unește.

Poporul nu vede obstacolul, care săi se opună în voința și dorul de a trăi și a se desvolta. Toți cred în

victorie. Mulțimea se ridică laolaltă la acest misticism social.

Fiecare simte instinctiv că destinul *Patriei* este în joc și acest lucru duce la o unire a tuturor, pentru a apăra viața națiunii.

Legăturile, care unesc pe fiecare individ de comunitate, sunt asigurate prin intensa naționalizare a vieții sociale.

Ideile de *Națiune*, de *Patrie*, apar aureolate de toată puterea morală, înconjurată de un respect social mistic și bazate pe forța conștiinței colective.

Mentalitatea de războiu naște opinia poporului, o opinie care însă trebuie să fie orientată și condusă prin opere de propagandă.

Masa poporului are conștiința de necesitatea războiului, dar cere să fie condusă la *Victorie*.

Corpului ofițeresc îi revine această nobilă misiune.

IV. Rolul corpului ofițeresc.

Reușita mobilizării morale nu trebuie bazată numai pe instinctele sociale. Acestea sunt supuse unor schimbări nebănuite, putând varia dela cele mai nobile gesturi până la formele cele mai josnice. Trebuie să se accentueze, că mulțimile nu sunt capabile de raționament rece, ele trebuie pregătite și conduse, alfel se poate ca repede să se stingă tot entuziasmul.

Mulțimea trebuie astfel educată, încât solidaritatea să devie o obligație a conștiinței și a inimei.

Nu se poate ajunge la o mobilizare morală și o mentalitate de războiu decât prin educația poporului.

Ordinea socială și ridicarea națiunii sunt rezultatul educației și al instrucției.

Națiunea și Patria trebuie să fie și să rămână imaginerile eterne ale tuturor voințelor, cari pentru a le menține trebuie să fie unite printr'o solidaritate conștientă.

Să se dezvolte ideia de mai bine, să se arate ideea lă conducerii colective, care trebuie să fie oricând prosperitatea *Patriei*, pentru care orice sacrificiu să fie neprecupețit.

Rolul ofițerului este de a se pregăti pe sine și pe acei cari îi are sub comandă, pentru sacrificiul suprem.

Sarcina pregătirii morale și tehnice a națiunii, aparține ofițerului și armatei, care este marea și adevărata școală a națiunii.

Soldatul vine în cazarmă rău pregătit și nu înțelege rostul oștirii. Este necesar ca în primul rând, să se caute a se ajunge acolo ca soldatul stând în mijlocul armatei s'o iubească

Misiunea ofițerului este grea, dar este frumoasă.

Un ofițer conștient de misiunea lui se poate fâli de rolul ce-l are, el merită respectul concetățenilor săi. Pentru aceasta, este obligatorie munca cinstită și susținută. Ofițerul trebuie să fie conștient de chemarea sa, și să nu uite un singur moment responsabilitatea ce o are.

Ofițerul trebuie să fie învățător, instructor, comandant și totodată *misionar și apostol al neamului*.

Prin armată trec toți cetățenii, indiferent de clasa sau categoria căreia aparține, la vârsta în care adolescentul se transformă în bărbat.

Trebuie să facem ca timpul cât toți aceștia sunt în cazarmă, să le fie de folos și lor și *Patriei*.

Trebuie conștiință în munca ofițerului pentru a-și îndeplini rolul social.

Trebuie nu numai să întărim trupurile și să oțelim sufletele soldaților, dar mai cu seamă să transformăm și să facem din soldați nu numai camarazi de luptă, ci și camarazi pentru viață și societate. Trebuie să-i înapoem națiunii mai buni sub toate raporturile, decât au venit. Purtăm pe umerii noștri responsabilitatea războiului și vom da socoteala de felul cum am pregătit pe toți fiii națiunii.

Mobilizarea forțelor morale în războiu, depinde de ceea ce a făcut corpul ofițeresc.

Concluziuni.

Mobilizarea morală în timp de războiu.

Subiectul se tratează în următorul plan :

1. Analiza psihologică a mobilizării morale ;
2. Mentalitatea de războiu și de luptă ;
3. Mentalitatea de războiu și conștiința colectivă ;
4. Rolul corpului ofițeresc în pregătirea mobilizării morale.

1. Analiza psihologică a mobilizării morale.

Mobilizarea morală este integrarea completă a individului și colectivității în viața națională amenințată. În această situație individul se confundă cu colectivitatea.

Războiul apare ca o operă socială, cuprinzând prin forța sa pe toți cetățenii.

Indivizii în mobilizarea morală, se solidarizează integral în națiune, dela care prea puțin se abat.

În războiul mondial numărul mare de voluntari și cel mic de dezertori sunt probe evidente ale puterii mobilizării morale.

Prin mobilizarea morală se desvoltă la maximum instinctul de conservare al speței.

Ea dă naștere la preponderența colectivității asupra individului și la dispariția particularismului social.

În mobilizarea morală avem :

1. Schimbarea obiceiurilor ;
2. Metamorfozarea instituțiilor de stat și particulare.

2. Mentalitatea de războiu și de luptă.

Mentalitatea războiului se găsește atât la soldatul de pe front, cât și la ultimul lucrător din interiorul țării. Ea se transformă în ură în contra dușmanului comun, pentru care motiv îi determină să lucreze cu toții în cea mai perfectă armonie. Solidaritatea dintre armată și populație este foarte strânsă.

Cu toate acestea, mentalitatea luptătorului se deosebește de mentalitatea lucrătorului, prin sensibilitate, durabilitate, solidaritate.

Sensibilitatea este mai mare în spatele frontului la cei rămași acasă. Aceasta din cauza lipsei de știri, care duc la închipuiri de necrezut și a știrilor false lansate de inamic.

Adesea apare și pe front, însă dispare repede, din cauza evenimentelor care se succed repede.

Durabilitatea.

Rezistența morală este mult mai slabă în spatele frontului.

Ea acționează în foarte mare măsură asupra moralului trupelor de pe front.

Solidaritatea.

Cu toate că o națiune alcătuește în totalitate, o unitate colectivă, totuși solidaritatea diferă pe front și în interior.

Diferența constă în cimentarea forțelor pe front care se supune comandamentului. În spatele frontului greutatea vieții și lipsa de bărbați valizi, face ca solidaritatea să fie mai șubredă.

3. Mentalitatea de războiu și conștiința colectivă.

Individul pleacă la războiu fără să cunoască în amănunt cauza conflictului. Toți însă știu că *Patria* este în pericol și că trebuie să o apere.

Războiul naște o opinie care însă, trebuie să fie orientată și condusă prin propagandă.

Primii conducători sunt ofițerii.

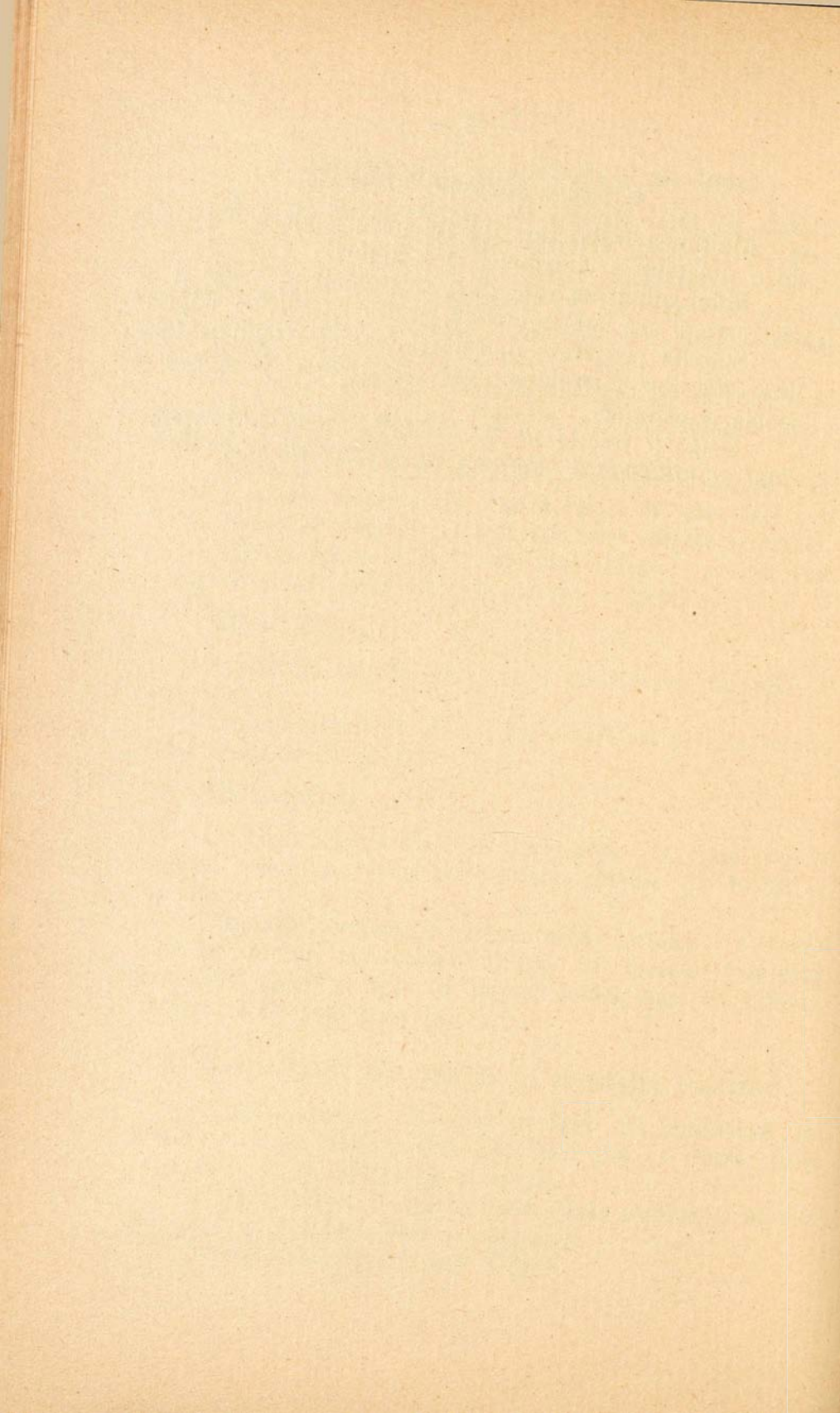
4. Rolul corpului ofițeresc.

Mulțimea trebuie educată, încât solidaritatea să devie o obligație a conștiinței și a inimei.

Rolul ofițerului este de a se pregăti pe sine și pe acei care îi are sub comandă, pentru sacrificiul suprem.

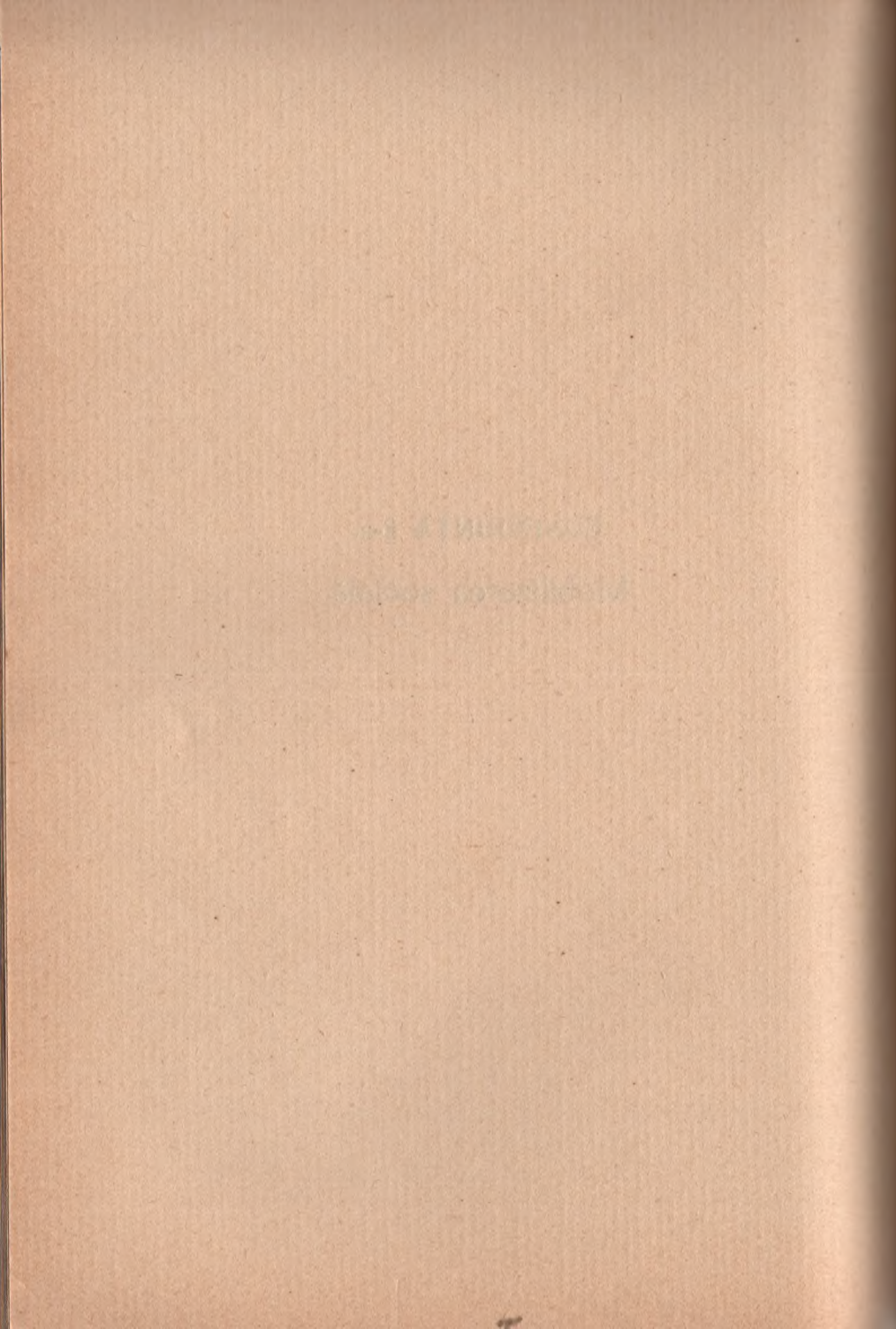
Sarcina pregătirii morale și tehnice a națiunii aparține ofițerului și armatei, care este marea și adevărata școală a națiunii.

Ofițerul trebuie să fie învățător, instructor, comandant și totdeodată misionar și apostol al neamului.

CONFERINȚA 8-a.

Mobilizarea socială.

CONFERINȚA 8-a.

Mobilizarea socială.

1. Mobilizarea socială și acțiunea sa asupra mobilizării morale ;
2. Războiul și instituțiunile; mobilizarea socială și statul.
3. Variațiunea mediului social în războiu și luptă.

I. — Mobilizarea socială și acțiunea sa asupra mobilizării morale.

După cum am văzut din conferințele trecute, în mobilizarea morală, ceiace unește pe indivizi în colectivitate este forța mistică, constituind o constrângere care tinde să asigure *victoria*, pentru existența națiunii și prosperitatea ei.

Națiunea dă forța necesară conștiinței colective și statul dirijează și întreține această forță.

Războiul este cea mai mare încercare prin care poate trece o națiune, și ca atare atât în politica războiului cât și în conducerea lui, tot ce este necesar pentru câștigarea lui este valabil, afară poate de unele cruzimi inutile.

Evoluția războiului, care a dus la ideea de națiune armată, înțeleasă prin participarea directă la războiu a întregii mase a populațiunii, indiferent de clasă socială sau de stare, impune o mai puternică unire a tuturor.

În războiu întreaga națiune trebuie să fie un organism, în care fiecare să îndeplinească o acțiune bine definită, în profitul acțiunii principale «*războiul*». Dacă o parte vor fi pe front ca luptători, o alta, va lucra în interiorul țării, tot spre acelaș scop, și fiecare: bătrân,

femea sau copil, poate aduce aportul său folositor scopului comun.

Raportându-ne la principiul de drept: ce face este necesar pentru războiu este legal, ar părea că nu mai corespunde ideii de justiție internațională; trebuie însă să ne aducem aminte că popoarele cari au făcut sentimentalism în această chestiune, au avut de suferit, ajungând la pierderea independenței lor. Războiul mondial a arătat care este realitatea.

Dacă violarea neutralității Belgiei de către Germani, a provocat indignarea acelor care credeau în peticele de hârtie, violarea neutralității Greciei prin ocuparea Salonului, a apărut ca ceva natural. Acelaș lucru cu atacurile asupra orașelor deschise, precum și cu întrebuințarea gazelor toxice. Când unul din beligeranți a pus în acțiune un nou procedeu de acțiune, mai eficace decât cele cunoscute, toată lumea a căutat să și-l însușească și să-i dea sancțiunea legalității.

Se concepe că tot ce este necesar pentru victorie este legal. Toate acestea sunt încadrate în ordinea morală. În adevăr, pentru realizarea idealului național, individul își jertfește multe dorințe. În interesul superior al națiunii, individul se ridică deasupra vieții de toate zilele și se avântă în sfera renunțării și sacrificiului.

Războiul impune conștiinței, supunerea necondiționată în fața legilor, cari asigură victoria: *Totul pentru salvarea Patriei.*

Încercând să definim mobilizarea socială, am putea spune că este acțiunea de centralizare politică, juridică, economică și socială, adică trecerea întregii conduceri chiar și a intereselor particulare, în sarcina statului.

Mobilizarea socială este continuarea mobilizării morale, constituind canalizarea pentru *victorie.*

Mobilizarea morală nu poate da rezultate pozitive dorite, dacă acțiunea colectivității nu este îndrumată spre țelul propus.

Nevoia propusă de a transforma națiunea într'un instrument de războiu, nevoia de a se asigura acțiunea de conducere și execuție a războiului, impune o centrali-

zare și reglementare a întregii activității naționale: *forța, resursele și voința*. Mobilizarea morală se subordonează mobilizării sociale.

Organizarea națională nu dă maximum de isbândă, decât cu prețul unei discipline severe și a subordonării riguroase a individului, în interesul colectivității, ceia ce duce la o angrenare mai strânsă, a tuturor, în mecanismul statului. Legile strâng mai mult laolaltă pe indivizi.

Mobilizarea socială se manifestă sub toate raporturile: politic, social, economic, juridic, războiul modificând profund ritmul și puterea de constrângere a instituțiilor.

A studia aceste modificări, înseamnă a ne da seama cum se manifestă mentalitatea colectivă, în cristalizarea sufletului, în războiu.

Individul face războiul în măsura în care este organizat și dirijat de mobilizarea socială, care etatizează tot ceea ce aparține *Patriei*.

Transformări politice.

Intre transformările politice trebuie socotite, în primul rând, luarea în posesiunea statului a tuturor puterilor, în mâna unui organ centralizator. Individul acționează și statul îl conduce.

Statului îi revine sarcina de a completa mobilizarea morală.

Toate forțele «Națiunii» sunt sub conducerea unică a statului, care exploatează capacitatea sa, dela propaganda făcută de presă până la știința savanților. Totul stă sub ordinele sale imperativ date, în numele salvării *Patriei*.

În războiu, transformările juridice se pot împărți în 3 grupe, cari impun vieții:

- o înăsprire a represiunii;
- o socializare a obiectului responsabil;
- o extindere a responsabilității.

În timp de războiu, statul nu mai poate să se ocupe de toate interesele, cari ar împiedica bunul mers

al vieții sociale. Pentru aceasta, statul se impune prin imperativul „*trebuie*.”

Nevoile războiului și preîntâmpinarea defetismului, impune o accentuare a represiunii penale, care poate merge până la pedeapsa capitală.

Importanța crescândă a funcțiilor sociale face să se caute exagerat, dar necesar, socializarea obiectului responsabil, printre acei cari primesc această responsabilitate, comandanți sau oameni politici.

Fiind responsabil de propriile sale acte în timp de războiu, șeful va răspunde și de actele subordonaților săi.

În războiu ideia de responsabilitate, pare nelogică, dar rațiunea superioară a salvării națiunii, o ridică la rangul de postulat moral.

A treia manifestare a vieții juridice — extinderea responsabilității — pierde caracterul personal, devenind colectivă în esență.

Așa nu este urmărit numai criminalul, ci se fac responsabili toți acei cari au avut contact cu el. Penalitatea se extinde și duce adesea la suprimare.

Transformări economice.

Economic, se remarcă o limitare a activității statului. Este just că în timp de războiu toate ramurile de activitate națională cooperează la ideia izbândeii finale.

Industriașii în uzine și fabrici, comercianții în cooperative, artiștii pentru opera camuflărei, toți concură prin specialitatea lor la efortul comun. Viața armatelor și deci victoria — sunt pendinte de manifestările economice. Dacă înainte, prin pregătirea de războiu, se înțelegea numai organizarea, dotarea și instruirea armatelor, azi această chestiune se prezintă mult mai complex; organizarea și pregătirea națiunii, în cele mai variate aspecte, a făcut ca să nu se mai poată îmbrățișa de către Înaltele Comandamente, întreaga pregătire de războiu.

În timpul războiului mondial, sub presiunea multiplelor nevoi, sfera de acțiune fusese considerabil mărită. În

Germania atribuția Inaltului Comandament fusese extinsă asupra celor mai variate ramuri de activitate socială. Așa se creiase, acele *state majoare economice*, pentru procurarea celor necesare întreținerii armatei și populațiunii, pentru exploatarea teritoriilor ocupate.

Însă pentru ca ansamblul vieții economice a națiunii să poată trece fără incidente, dela starea de pace la cea de războiu, este nevoie de o pregătire completă și metodică, făcută din timp de pace, asigurându-se de bușeuri în afară.

Concluzia la care ajungem, este că în organizarea armatei, pe lângă forța morală care trebuie pregătită, latura economică influențează profund asupra calității și cantității armatei.

O țară industrială și bogată în materii prime, va putea să-și organizeze maximum de forțe permis de cifra populației, putând să le doteze cu cel mai modern armament.

Pregătirea și organizarea teritoriului, în vederea războiului, trebuie să aibă în vedere toate ramurile de activitate socială, cari cuprinde :

- Pregătirea mobilizării industriale ;
- Industria de războiu ;
- Industria de îmbrăcăminte și echipament ;
- Industria alimentară ;
- Generatoarele de energie ;
- Lumina — apa ;
- Pregătirea mobilizării agricole, pentru a se asigura un minimum de producție necesare nevoilor interne ;
- Mobilizarea rechizițiilor ;
- Mobilizarea autorităților administrative și a organizațiilor de stat, pentru a se putea continua viața economică, adică :
- administrația ;
- justiția ;
- învățământul ;
- poștă, telegraf, telefon ;
- căi ferate ;

— serviciul navigației fluviale și maritime.

Din cele de mai sus enumerate, se deduce că organizarea militară depinde în mare măsură de situația economică, adică de cantitatea și calitatea resurselor teritoriului național.

Organizarea militară a unui stat, nu mai poate fi înțeleasă decât în cadrul organizației generale a națiunii, ceiace se traduce prin formula „Națiunea armată“.

Transformările economice îmbracă forme particulare. Așa putem nota :

- Tendințe de ingerințe ale statului, în industria privată ;
- Legiferarea producției ;
- Raționalizarea consumației.

Transformări militare și sociale ; nevoia unui șef ; rolul său.

În instituțiile sociale, disciplina cetățenilor și supunerea față de autoritățile politice și militare, ia forma unui *civism războinic*.

Poporul simte nevoia unui șef, care să subordoneze toate voințele și să canalizeze toată acțiunea, pentru interesul *patriei*.

Șeful cristalizează voința colectivității, pentru a o duce la victorie.

Marile evenimente sociale au cerut totdeauna mănuitori de suflete ex : Cezar, Hanibal, Napoleon, Joffre.

Pentru noi : Mihai Viteazul, Ștefan Cel Mare, Tudor Vladimirescu, Ferdinand, sunt geniile care au sugestionat și electrizat masele, ducându-le la victorie.

Aceștia domină sufletele egoist croite, și le duce prin sacrificiu spre drumul victoriei. Entuziasmul colectiv și exaltarea patriotică, implică șefi capabili, cari să provoace și să menție aceste manifestări.

Marii șefi de armată au fost preocupați de această problemă a puterii de a stăpâni, sufletul și voința subalternilor și maselor.

Înainte vreme șefii duceau masele înarmate prin frică

și pentru jaf. Frederik II-a. a spus că soldatul prusian, nu era influențat decât de biciul subofițerilor aflați în spatele formațiunilor de atac. Astăzi mentalitatea s'a schimbat.

Războaiele revoluției și Imperiului Francez, au fost purtate de soldați apărând ideia de patrie și de libertate.

Soldații lui Napoleon îl urmau convinși de aceste idei și sentimente; asemenea legionarilor Romani, cari luptau simțind în suflet: *eterna Romă*.

A ști să mânuești sufletele omenești e a domina voiața în ideile și sentimentele colectivității, calitate necesară ofițerului. Ofițerul trebuie să fie un conducător de suflete; cât mai departe de înflăcăările politicianilor veroși, cari caută să influențeze masele pentru interese particulare.

II. — Războiul și instituțiile; mobilizarea socială și statul.

Indivizi sunt antrenați la războiu, atât de entuziasmul colectiv cât și de faptul că sunt componenți *ai statului*, cari *apriori* au acceptat legile de războiu, din care decurg toate constrângerile. Acei cari nu sunt în ritmul și forma colectivității, vor fi sancționați de ea.

Societatea fixează și întărește mentalitatea prin instituțiuni sociale, în care individul își întărește forțele pentru a putea înfrunta războiul și a'l duce la bun sfârșit.

Prin aceste instituțiuni sociale, se traduce funcționarea organismului social: *Legile fac moravurile și acestea inspiră legile*.

Statul asumându-și *apărarea națională*, își asumă sarcina de a reglementa întreaga activitate, sub diferite forme, care concură la obținerea *victoriei*.

Prin această mobilizare socială, felul de a trăi de a se hrăni, de a aplica justiția, de a gândi, de a exprima opiniile, sufăr metamorfozări și delimitări. Totul este în funcție de interes general, care polarizează orice preocupare individuală.

Nimeni și nimic nu scapă obligațiunilor severe și complicate ale statului.

III. — Variațiunea mediului social în războiu și luptă.

S'a constatat în principiu că mediul social în războiu și luptă rămâne constant; dar în realitate, dacă războiul continuă, mediul social variază. Așa, dela 1914 până la 1918 variațiunea mediului social a fost manifestă și s'au produs modificări atât în viața socială a națiunilor cât și în armată.

Psihologii au notat în această perioadă 4 forme succesive: acea dela 1914 începutul războiului până la bătălia dela Marna;

- perioada stabilizării începând dela finele anului 1914;
- a doua perioadă a stabilizării;
- ultima fază a războiului.

La noi se pot fixa 3 perioade:

- 15 Aug. 1916 până la Mărășești;
- perioada infecțiunii bolșevice și gonirea Rușilor din Moldova și Basarabia — timp în care sufletul românesc a dat dovadă de superioare calități;
- perioada apogeului 1918-1919.

Este demn de relevat și de transmis posterității — însușirea superioară a soldatului și poporului *Român*.

Dar dacă la învingători variațiunile mediului social au avut o ascensiune, apoi nu s'a putut sconta totdeauna acest rezultat. Iluziunile diplomatice asupra mentalității și intereselor poporului au fost profund contrazise, ducând la consecințe incalculabile.

Așa Germania consideră pe Englezi și Americani, incapabili de o adevărată mobilizare a forțelor naționale. Realitatea a arătat contrariul, ducând pe germani la dezastru.

Individul reacționează în fața evenimentelor create de conflictele internaționale, în raport de mediul în care se află și care îi formează și mentalitatea de războiu.

Dr. Huot și Dr. Voivenel întrun studiu asupra psihologiei soldatului ne arată cum variază curajul, sub aspectul psihologic în raport cu clasa socială, în mediul de unde se recrutează; dar ori care ar fi mediul, războiul îi unește pe toți și îi leagă pentru salvarea *Patriei*.

Pericolul comun al înfrângerii, creiază în toți starea de combativitate intensă, dând înălțarea morală necesară.

Concluzie.

Națiunea dă forța necesară conștiinței colective, statul dirijează și întreține această forță pentru *victorie*.

Întreaga națiune face războiul, nu numai cei de pe front, ci și cei din interiorul țării, cari lucrează în acest scop. Totul pentru *victorie*.

Mobilizarea socială este centralizarea în mâna statului a întregii conduceri, din punct de vedere juridic, economic și social.

a) Transformări politice. Statul ia posesiunea toate puterile centralizându-le.

În războiu, transformările juridice duc la :

- o înăspire a represiunii ;
- o socializare a obiectului responsabil ;
- o extindere a responsabilității.

b) *Transformări economice*.

În timp de războiu, toate ramurile de activitate națională cooperează la ideea izbândeii finale.

Industriașii, comercianții, artiștii, toți concură prin specialitatea lor la efortul comun.

Încă din timp de pace trebuie organizată această viață economică, pentru întrebuințarea ei cu folos în timpul războiului.

Pregătirea îmbrățișează toate ramurile de activitate socială, căci de ea depinde organizarea militară a țării.

c) *Transformări militare și sociale ; nevoia unui șef : rolul său*.

În instituțiile sociale, disciplina cetățenilor și supunerea față de autoritățile politice și militare, ia forma unui civism războinic.

Șeful este acela, el cristalizează voința colectivității.

Entuziasmul colectiv și exaltarea patriotică, implică

șefi capabili, cari să provoace și să mențină aceste manifestări.

Înainte vreme șefii duceau masele înarmate prin frică. Azi mentalitatea s'a schimbat, ofițerul trebuie să fie un conducător de suflete, pentru a domina voința, ideile și sentimentele colectivității.

Indivizii sunt antrenați la războiu, fiind purtați de entuziasmul colectivității,

Statul pune la dispoziția societății instituțiile sociale, de la care individul își întărește forțele, pentru a putea înfrunța războiul.

Statul asumându-și apărarea națională, își asumă serviciu de a reglementa întreaga activitate.

Când războiul e de mai lungă durată mediul social variază.

Așa dela 914-918, variația mediului social a fost modificată, atât în viața socială a națiunii cât, și în armată.

Individul reacționează în fața evenimentelor create de conflictele internaționale, în raport de mediul în care se află și care îi formează și mentalitatea de războiu.

Pericolul comun al înfrângerii, creiază în toți starea de combativitate intensă, dând puterea morală necesară.

CONFERINȚA. 9-a.

Șeful în timp de pace și războiu.

CONFERINȚA 9-a.

Șeful în timp de pace și războiu.

I. Ce înseamnă un șef? El este elita ca valoare morală și intelectuală?

II. Șeful ca funcțiune socială, față de grupare care o conduce.

III. Șeful ca factor animator — stimulator.

IV. Creditul social și valoarea șefului. Rolul social al ofițerului.

I. Ce înseamnă un șef.

Față de unitatea pe care o comandă, un șef are următoarele obligațiuni:

- să organizeze unitatea;
- să-i stimuleze forța de acțiune și combativitate;
- să-i reprezinte forța socială, forța din care emană într'o mare măsură, atributele de șef.

Putem afirma că prin puterea și capacitatea de conducere, un șef transformă mulțimea într'o colectivitate organizată și prin virtuțile sale îi imprimă noi puteri, un maxim de forță și de abnegație.

Prin însăși autoritatea sa, el conservă și dirijează energia și entuziasmul colectivității.

A fi șef este o grea sarcină. Și poate că mai mult ca oricărei alte personalități, unui șef militar i se cere să fie *elita socială*, și să aibă o valoare morală și intelectuală.

II. Șeful ca funcțiune socială, față de gruparea ce conduce.

Caracteristica de bază a colectivității organizate — a armatei — este *subordonarea* (caracteristică oricărei societăți, indiferent de caracterul masei). Dar în nici-o grupare subordonarea nu se impune mai categoric ca în armată promovând ideia de *comandant și comandat*.

Și pentru comandantul de grupă, cât și pentru generalul comandant de armată, autoritatea este privilegiul conferit de națiunea însăși. Dar celui ce'i s'a conferit autoritatea i se pretinde o serie de însușiri, capacitate, caracter, cu cari să-și promoveze autoritatea în condițiunile cele mai bune. Abuzivitate, egoismul lipsa de caracter, sunt viciile cu care nu se împacă noțiunea de autoritate. Înainte de orice, interesul obștesc, căci numai astfel subordonatul vede adevărata autoritate. Autoritatea care nu se sprijină pe ideia de bine a colectivității, de dreptate, apare subalternilor ca imorală.

Abnegația, disciplina, curajul, capacitatea încadrate în legalitate, dă autoritatea șefului, subliniindu-i personalitatea.

Autoritatea poate impune forța în momente grele, dar numai pentru binele colectivității.

Nimbul autorității strălucește și pe steaua generalului, ca și pe galoanele caporalului; ambii poartă în gradul lor, autoritatea emanată de la națiune, impunând respectul. Deaceia disciplina apare o obligațiune suportabilă.

În timp de războiu, șeful își închină toate forțele *victoriei*. Față de națiune, armata reprezintă ideia de conservare — și armata trebuie să rămână în serviciu colectivității — voința șefului nu se poate scoborâ la nivelul inferior al capriciului și arbitrarului.

A comanda, ne spune G-l Tanant, este pe deasupra oricăror altor socoteli, a servi, supunându-te intereselor superioare ale grupului, în fruntea căruia ești pus. Comandantul însuși se subordonează intereselor superioare ale țării sale. Înseamnă, să rămână convins de necesitatea erarhiei, anihilând egoismul. Totul pentru atingerea scopului colectiv.

Dacă în colectivitățile militare autoritatea are pre-

ponderență manifestă, — aceasta este impusă din obligațiunea de a păstra *ordinea*.

Fără o conducere energică — *ordinea* — adică subordonarea voințelor unui scop unic, nu poate fi realizată.

Trebuie adică, să existe o conștiință comună, care să unească voințele și totuși autoritatea șefului apare categorică. Prin el se realizează aceasta și se organizează colectivitatea.

In toate timpurile a fost nevoie de un șef și astăzi s'a simțit mai mult ca ori când, fiindcă nici odată n'a existat o diversitate mai mare de atribuțiuni.

Niciodată n'a fost nevoie mai mare de un șef, care să împartă rolurile și să sumeze activitatea către un scop comun, într'un plan judicios elaborat, care să ducă la victorie.

Prin aceasta șeful creiază solidaritatea organică: *ordinea*. Această realizare implică adaptarea la real, îndrăsneala pentru a realiza toate posibilitățile, pentru a obține ceea ce vrea, oricare ar fi greutățile ce survin.

Evenimentele în războiu, se succed în mod continuu, este un film care se desfășoară neîncetat. În fața acestui film, un adevărat șef trebuie să aibă curajul și suplețea să adapteze întreaga activitate, în vederea *victoriei*.

Organizarea și activitatea militară nu este asemenea celorlalte îndeletniciri, cum de ex.: industria. La războiu concepțiile și voințele a doi șefi stau față în față, și au de luptat cu viclenia, cu surprizele și cu eforturile menționate, acțiuni ce se deosebesc de activitatea tehnică obișnuită. *Ordinea* se impune pe câmpul de luptă, deși este inflexibilă, fiind expusă loviturilor inamice. Șeful e dator să o refacă și să o mențină cu orice preț, căci fără *ordine* orice acțiune devine imposibilă.

A păstra *ordinea* mai mult ca inamicul, este a învinge. Activitatea șefului, munca de organizație, capacitatea de conducere — trebuie să răspundă acestor condițiuni.

III. Șeful ca animator și stimulator.

A comanda, nu înseamnă să asiguri convergența eforturilor printr'o impulsivă severă, ci este ceva mai mult, înseamnă să strecuri în sufletele subordonaților voința ta, ceva din sufletul tău, care să dea încrederea necondiționată în șef.

Șeful dă propulsiunea morală, polarizând energiile. Șeful, chiar în cadrul activității sale în timp de pace, are un rol de primă importanță: Este *învățătorul și educatorul* națiunii. Dar rolul social al ofițerului prin altruismul și jertfa, cari stau la baza datoriei lui, îl ridică la înălțimea adevăratului apostol.

Un industriaș nu trebuie să convingă pe oameni să meargă la sacrificiu; un ofițer însă trebuie să predice și să convingă pe soldații săi pentru sacrificiul suprem cerut de *Patrie*, și s'o dovedească el însuși.

* * *

În luptă înțelegem psihologia soldatului. În nici o altă categorie de acțiune nu se remarcă mai bine tendința subordonatului de a-și imita șeful. În luptă se manifestă adevăratul prestigiu și putere a șefului.

Trăind în mijlocul colectivității ce conduce, sub impulsul aceluiași nevoi și pericole, toți subordonații sunt atrași spre el, sunt sugestionați de cuvântul și fapta lui.

În acest fel, adevărații șefi ajung să fie venerați, numai după câteva zile de luptă. Acești șefi devin stăpânii sufletelor și voințelor. Pe seama lor se creiază o serie de legende și devin idoli armatei și națiunii.

Cum se produce acest fenomen de penetrațiune colectivă? Este rezultatul unei exaltări afective a individului în sânul colectivității, este spiritul de imitație, este sugestia masselor.

Să răsfoim puțin paginile istoriei:

Sfârșitul carierei militare a lui Napoleon, arată ce influență poate avea un șef asupra maselor. În 1813 și 1814, corpuri de armată conduse de mareșalii gata să

fie zdrobite, se aruncă asupra inamicului și îl învinge îndată ce *Impăratul* este în capul lor.

În timpul revoluției, republica nu găsește alt mijloc de a evita înfrângerea decât schimbând pe comandant, și trupe înfrânte devine victorioase, pentru că au în fruntea lor adevărați *șefi*.

Dacă se poate exemplifica ușor, că o trupa mediocră poate să facă lucruri minunate când este condusă de adevărați șefi, se găsesc însă și exemple contrarii, în care armate minunate au fost înfrânte, din cauza șefilor incapabili. Campania din 1870, Rezonville, Saint Privat, sunt exemple.

La Jena? Inacțiune și nehotărâre la Prusieni, mișcare și entuziasm în tabăra lui Napoleon.

Victoriile și înfrângerile armatelor republicei, victoriile armatelor din Italia sub Bonoparte, campaniile 1809, 1813, 1914, dovedesc puterea de sugestie a șefului, dovedesc că rezultatele operațiilor militare, soarta națiunii, atârnă de valoarea șefului.

Napoleon a spus: «*In războiu, oamenii nu sunt nimic, un om este totul.*»

Să adăugăm câteva cuvinte asupra :

- *sugestiei* ;
- *imitației și*
- *convîngerei.*

Sugestia din punct de vedere psihologic este o îngustare, o reducere a conștiinței, în sensul că ideile pe cari cel ce sugestionează vrea să le impună subiectului, ocupă aproape întreg cercul luminos al conștiinței, restul elementelor sufletești cad în subconștient. Cel ce sugestionează devenind stăpân pe mediu, îl poate conduce.

Marii șefi au sprijinit acțiunea lor de sugestie pe instinctul de imitație al individului. Influența marilor șefi asupra maselor, se explică prin aceea că, sugestia asupra colectivității crește în proporție cu masa, dar în limita impusă de factorii naturali.

Sugestia se sprijină în mare măsură și pe fast.

Marii conducători au sugestionat masele prin personalitatea lor, prin influența pozitivă și prin instinctul

de imitație al indivizilor. Turenne, Suvaroff, Dragomiroff, au întrebuițat fastul cu mult efect. Uniformele în care apăreau, au rămas legendare. Dar astăzi, puterea de sugestie sub vechea formă, nu mai este cu puțință ; șefii nu-și mai văd subordonații împrăștiați pe marile suprafețe ale câmpului de luptă. Astăzi rămâne *convingerea* bazată pe încrederea în șef, ca singur factor ce poate aduce în războiul modern, rezistența morală.

Pe câmpul de luptă modern, soldatul scapă supravegheii efective a cadrelor, disciplina fizică influențează puțin, disciplina morală trebuie să-l mențină pe calea datoriei. Această convingere revine ofițerului, oricărui ofițer, dela cel mai mic până la cel mai mare.

După cum am mai arătat anterior, elementele *convingerei sunt : spiritul de afirmare al rasei, prestigiul și solidaritatea națională, sugestia, imitația și contagiunea.*

Avantajul pe care-l oferă convingerea, este că șeful se adresează nu atât inteligenței cât influențelor afective și mistice ale colectivității. Contagiunea sufletească în masă este foarte accentuată. Ea este generatoarea ideilor, a eroismului, este ceiace numim convingerea (persuasiunea), constituind un puternic factor în existența popoarelor.

Contagiunea sufletească e un fenomen psihologic, ce are drept consecință nu numai imitațiunea câtorva acte, dar mai mult acceptarea necontrolată a sentimentelor și credințelor sugerate de șef. Convingerea acționează în regiunile subconștientului și sustrage *eul* dela voință și rațiune. Curajul, solidaritatea sunt reflexe ale convingerei și sunt foarte contagioase.

Forța contagiunii este mare, și puțini oameni se pot sustrage influenței ei. Sub acțiunea convingerei se schimbă indivizii cei mai pașnici, devenind entuziaști convinși. Primele zile ale mobilizării sunt un exemplu concludent.

Dar și odinioară, convingerea a fost un element plin de stimulare. Napoleon o consideră ca o putere de neînving și misterioasă, căreia nu-i poata rezista nimic.

Cine devine maestru în puterea de a convinge, spunea palidul Corsican, poate conduce un popor la actele cele mai eroice.

IV. — Creditul social și valoarea șefului. Rolul social al ofițerului.

Șeful se impune — după cum am văzut — prin *creditul social*.

Acesta îi oferă gradul, dar autoritatea sa nu rezidă în galoane, ci grație *superiorității sociale*.

Origina autorității este *socială*. Șeful primește conducerea dela națiune și este responsabil în fața ei, de felul cum conduce armata.

Națiunea va sancționa faptele negative ale șefului.

Bazat pe această responsabilitate, șeful își exercită atribuțiile, dar pentru aceasta nu este suficientă numai autoritatea, ci colectivitatea cere în schimb ca șeful să fie un *supra-om*; să posede cu alte cuvinte capacitatea necesară, la superlativ.

Autoritatea șefului depinde și de felul cum știe să și-o menție — adică de aptitudinea de a comanda — lucru ce-i va da dreptul să aspire la comandă, și-l va ridica în stima subalternilor.

În raport de ceia ce știe, de ceia ce poate și de ceia ce realizează, colectivitatea i va acorda rangul de șef, adăugând stima și respectul ce i se cuvine.

* *
*

Șeful trebuie să fie primul cetățean în stat; el trebuie să rămână devotat *Patriei* și să fie pătruns de toate voințele cetățenești.

Trebuie să fim convinși că, în rândurile ofițerilor este necesar să domnească nu numai virtuțile specifice militare, ci și cele cetățenești. Dacă ofițerii nu sunt numai bărbați sănătoși și pricepuți în meșteșugul lor, dar și oameni cultivați și morali, atunci corpul ofițeresc va bine merita dela *Patrie*.

Când corpul ofițeresc nu se ridică și nici nu se

menține la nivelul cerut de înalta sa misiune, atunci scade prestigiul și valoarea întregii armate ; dar decăderea ofițerimei pentru noi popor tânăr și încă neformat, contribuie la demoralizarea poporului.

Este datoria fiecărui ofițer român ca să contribuie la ridicarea poporului : «*în școala națiunii**».

Este pentru ofițer, o grea misiune, dar nobilă și ideală, prin aceea că el este chemat să ridice sufletul și inima poporului prin educație. Prin educația generațiilor tinere, să contribuie la progresul națiunii.

Misiunea ofițerului este măreață.

Valoarea unei armate moderne atârână de vrednicia șefilor, și dacă șefii sunt la înălțimea chemării, oștirea va fi sprijinul adevărat al Țărei.

Oricare ar fi valoarea armatei din punct de vedere al disciplinei, instrucției și educației, un lucru nu se poate contesta :

Forța ei va fi mărită sau redusă cu totul de acela care o va comanda și va fi șeful ei.

Victoria este inteligența, armata este masa condusă de șef.

Nu este mai puțin adevărat, că opera lui va fi mai repede terminată, dacă va avea în mână o bună uneltă. Altfel, randamentul armatei depinde de șef, iar randamentul șefului, de armata care o comandă. Șeful este funcțiune socială de gruparea pe care o conduce.

Armata în mâini încercate, condusă de un spirit cunoscător, poate deveni o forță conștientă, capabilă de devotament și de sacrificiu.

Nu mai este atunci colaborarea spiritului și a materiei, ci a 2 forțe inteligente, a căror putere, sporindu-se una pe alta, duc la *victorie*.

Despărțiți o clipă aceste forțe, cari reunite sunt invicibile, suprimați spiritul care însuflețește, adică suprimați șeful, și armata nu va fi decât o masă fără consistență.

Marile victorii au fost opera șefilor de seamă, și nu de puține ori, s'a întâmplat ca prin înlocuirea unui șef

mediocru, cu un șef destoinic, o armată mai puțin meritorie să smulgă victoria.

Așa în 1795 înlocuirea șefilor armatei de Italia prin Bonaparte, o duce din victorie în victorie.

După bătălia dela Talavera, Napoleon aflând de condițiile deplorabile în care s'a dat lupta, exclamă :

«*Ce poate însemna o armată fără șef?*»

Intr'o altă împrejurare afirmă ;

«*In războiu, oamenii nu înseamnă nimic — un om — șeful — este totul*».

Viața marilor Comandanți, comentariile asupra bătăliilor lor, a căror lectură Napoleon o recomanda celor ce voiau să afle secretul artei militare, dovedește până la ce punct valoarea șefului este determinantă.

Napoleon a scris :

«Nu armatele Romane au supus Gallia, ci Cezar ; nu armata Cartaginezilor făcea să tremure republica, ci Anibal ; nu armata Macedoneană a ajuns pe Indus, ci Alexandru ; nu armata Franceză a dus războiul pe Weser și pe Inn, ci Turenne : nu armata Prusiană a apărat 7 ani Prusia contra celor 3 puteri ale Europei, ci Frederic.

„*Un șef e totul.*“

Concluziuni.

Şeful (Ofiţerul) în timp de pace şi războiu.

I. Ce înseamnă un şef.

Şef înseamnă acea persoană care este înzestrată cu o valoare morală şi intelectuală.

Prin puterea şi capacitatea de conducere, şeful poate transforma mulţimea într'o colectivitate organizată, iar prin autoritatea sa, poate conserva şi dirija energia şi entuziasmul colectivităţii.

2. Şeful ca funcţiune socială, faţă de gruparea ce conduce.

În armată subordonare este caracteristica colectivităţii. De aci s'a născut ideea de *comandant şi comandat*.

Acestui comandant, naţiunea i-a conferit autoritatea ca privilegiu, însă, i se cere să aibă la bază diverse însuşiri, capacitate şi caracter.

Autoritatea nu se împacă cu tendinţa de a abuza, cu egoismul şi lipsa de caracter.

Autotitatea poate impune forţa, în momente grele, dar numai pentru binele colectivităţii.

Şeful se subordonează intereselor superioare ale ţării şi unităţii sale.

Pe câmpul de luptă unde situaţiile se succed, şeful trebuie să aibă curajul şi supleţea să adapteze întreaga activitate, în vederea victoriei.

3. Şeful ca animator şi stimulator.

A comanda înseamnă a infiltra în sufletul subordonaţilor voinţa proprie.

Şeful în timp de pace este învăţătorul şi educatorul naţiunii.

În luptă se manifestă adevăratul prestigiu şi putere a şefului.

Traiu comun cu aceleaşi greutăţi, fac pe subalterni să iubească pe şeful lor.

Astfel dobândesc şi stăpănesc şefii sufletele.

Ofiţerului îi revine greaua sarcină ca să infiltreze în subalterni disciplina morală, pentru a-i menţine pe calea datoriei în orice situaţie, cât de critică ar fi ea.

4. Creditul social şi valoarea şefului. Rolul social al ofiţerului.

Şeful primeşte conducerea dela naţiune faţă de care rămâne răspunzător. Faptele negative ale şefului sunt sancţionate de naţiune.

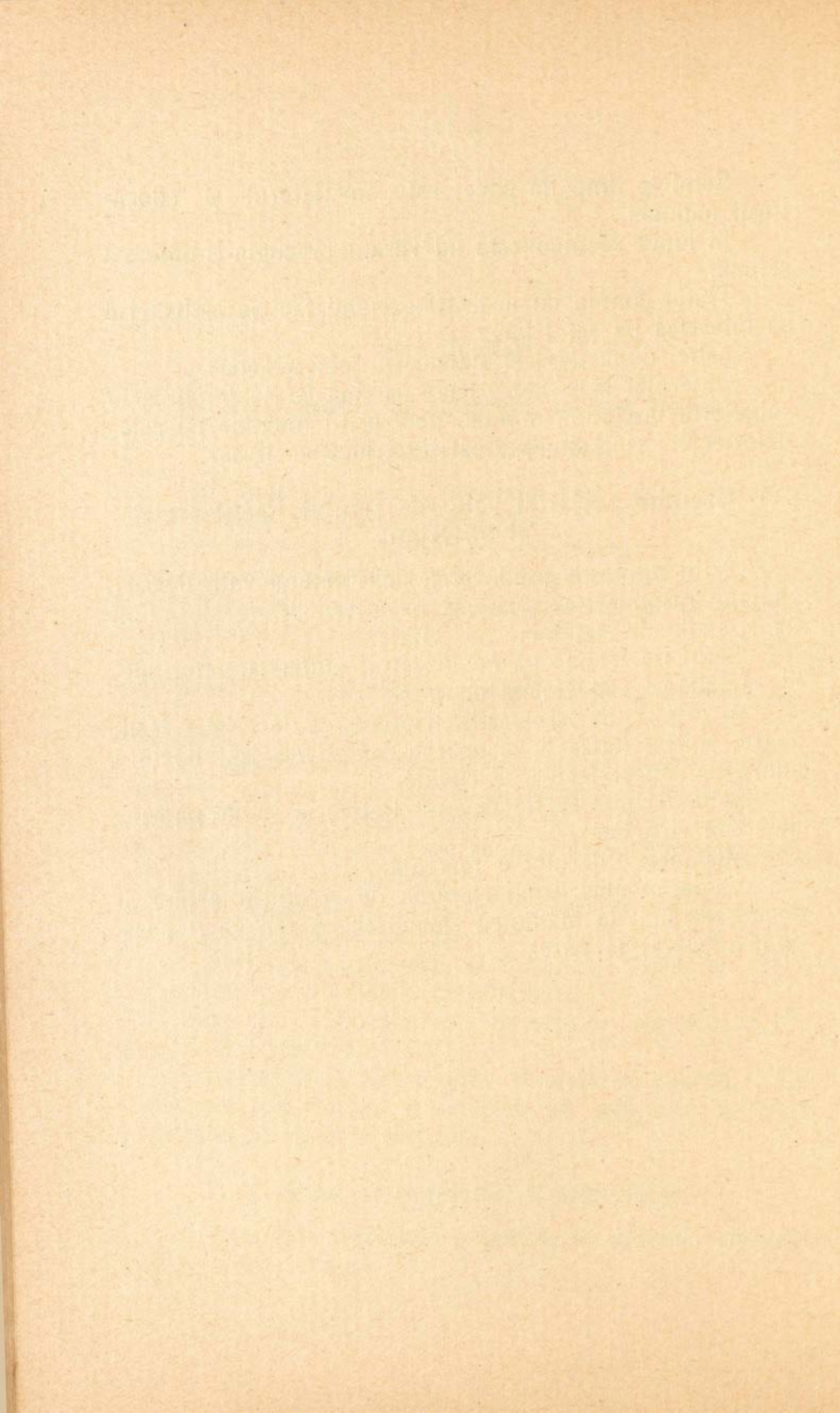
Şeful nu trebuie să fie înzestrat numai cu autoritate, ci să aibă şi capacitatea necesară.

În raport de ceiace ştie şi poate, şi de ceiace realizează, colectivitatea îi va acorda rangul de şef, dându-i stima şi respectul ce i se cuvine.

Şeful trebuie să fie devotat Patriei şi să fie pătruns de toate virtuţile.

Misiunea ofiţerului e măreaţă.

Valoarea unei armate atârână de vrednicia şefilor şi dacă şefii sunt la înălţimea chemării, oştirea va fi sprijinul adevărat al Ţării.

CONFERINȚA 10-a.

Importanța șefului pentru unitatea ce
conduce.

CONFERINȚA 10.

Importanța șefului pentru unitatea ce conduce.

- I. — Importanța disciplinară, științifică, psihologică, și volitivă a șefului.
- II. — Prestigiul ca manifestare a mentalității colective.

I. — Importanța șefului din punct de vedere disciplinar, științific psihologic și volitiv.

În comandă importanța șefului o vom privi :

- a) Sub raportul exercițiului autorității disciplinare.
- b) Sub raportul pregătirii științifice și psihologice.
- c) Sub raportul volitiv.

Privită chestiunea sub primul punct, șeful reprezintă disciplina și pentru aceasta trebuie să iubească dreptatea și să respecte legea. Drepte și legale trebuie să fie toate actele șefului.

Șeful trebuie să-și păstreze în orice împrejurare responsabilitatea actelor sale, pentru ca prin acestea, subordonații să se supună.

Disciplina trebuie impusă ținând seama și de individualitatea fiecăruia. În impunerea disciplinei trebuie să fim raționali, din moment ce am constatat că ea este benevolă, să se cheme toți la o colaborare sinceră, lăsându-le o parte de inițiativă, adică subordonații să contribuie și ei, cu tot entuziasmul și voința lor, la triumful cauzei.

Disciplina se adresează totodată reflexului și voinței executantului.

Forțele morale, atât de necesare în războiu, sunt rezultatul disciplinei. Ele sunt forțe de coeziune, și coordonare cari rezultă din disciplina maselor, disciplină care se deosebește de disciplina mecanică, care nu se adresează nici judecăței, nici inimei soldatului. Disciplina menține instituția și este sufletul tradiției.

Sentimentul pe care îl are despre disciplină, respectul și încrederea în șefii săi, încrederea în camarazi, emulația de a merge acolo unde merg și ceilalți, spiritul de corp, iată structura luptătorului adevărat. Disciplina are la bază încrederea reciprocă între soldat și șef, iar nu frica și mijloacele de represiune; disciplina implică supunere, prin care se armonizează execuția bazată pe voința șefului.

Disciplina este supunere și încredere în acei ce conduc. Astăzi, când pe câmpul de luptă, luptătorii scapă adesea conducerii directe, este necesar ca legăturile să fie mai solide ceea ce se realizează prin convingere.

Seriozitatea șefului, severitatea uneori excesivă când este nevoie, aplicarea justă a sancțiunilor și recompenselor, controlul permanent, dau reflexe puternice, cari duc la disciplina morală.

Disciplina cere o ascultare necondiționată și statornică, în ori ce împrejurare, iar pentru șef inflexibilitate.

Romanii prin disciplina lor inflexibilă, au cucerit lumea.

Astăzi câmpul de luptă este plin de factori dizolvanți ai moralului, situație ce impune inflexibilitatea.

Importanța științifică și psihologică.

Știința șefului stă la bază; abnegația și sacrificiul nu folosesc la nimic, dacă nu este pricepere; victoria nu este rezultatul întâmplării sau norocului; este rezultatul unor cauze determinate, este rezultatul științei.

Prin știință șeful rezolvă problemele câmpului de luptă, subjugă, însuflețește priceperea subalternilor și posedă arta de a întrebuița utilajul modern.

Un comandant trebuie să aibă cap (Napoleon)

Și tot Napoleon a adăogat:

„Nu geniul îmi arată deodată tot ce am de făcut la un moment dat, ci reflexiunea, meditațiunea bazată pe știință“. Și încă :

„Nimic nu reușește în războiu, dacă n'a fost a-dânc și științific judecat“.

Pentru a îndrăsni, ne spune maiorul Cardotte, trebuie să știi ce se poate îndrăsni.

Și Clausevitz, în aceeași ordine de idei, notează :

„In zilele noastre exemplul lui Gambetta, a arătat că cea mai mare energie, unită cu spiritul cel mai înzestrat, nu poate ajunge la victorie, dacă cel ce le posedă nu cunoaște meseria armelor“.

Cei cari vor să arate că arta războiului este înăscută la unii oameni și prin urmare studiul ei este de prisos, citează generalii primei Republici. Se pierde din vedere însă cum acești comandanți improvizați au fost îndepărtați ca incapabili.

Dacă Napoleon își începe cariera așa de frumos, asta dovedește întinsele sale cunoștințe despre arta războiului.

„Citiți și recitiți —repetă marele Impărat — campaniile lui Alexandru, Anibal și Cezar, Gustav Adolf sau Turenne, Eugen sau Frederik ; luați exemple dela ei. Iată singurul mijloc de a deveni un mare căpitan“.

Neglijența este o greșală, lenea și ignoranța o crimă.

Șeful trebuie să cunoască toate îndatoririle subordonaților, pentru a ști cum să le combine și să le dea cea mai bună întebuințare pentru a avea maximum de folos.

Șeful trebuie să se pregătească și să-și pregătească subordonații, formându-le reflexele, așa ca pe câmpul de luptă să se obțină maximul de randament. Aceasta se obține prin știință.

Pregătirea științifică este caracteristica șefului modern. Din punct de vedere psihologic, ofițerul trebuie să fie un bun cunoscător de suflete. *Boutroux* a notat că

un tactician dacă nu este psiholog, nu poate conduce.

A constata valoarea forțelor psihologice a subalternilor și a aprecia pe inamic din acelaș punct de vedere, este o obligațiune imperioasă a șefului.

Problemele psihologice cari li se pun comandanților în timpul războiului, sunt numeroase. Ei trebuie să știe cum se nasc, cum se mențin și cum se intensifică sentimentele; cum se oprește sdruncinarea morală, cari sunt mijloacele de a influența voința masei, de a convinge. Ei trebuie să aibă în vedere în tot momentul, prestigiul puterii afirmațiunilor repetate, sugestia mintală și contagiunea.

Șeful sub raportul volitiv.

Vom lămuri cu exemple.

În ajunul bătăliei dela Essling (22 Mai 1809), Napoleon avea nevoie ca Mareșalul Massena să reziste cât mai mult la Aspern. În acest scop, Napoleon trimite un ofițer, care să comunice aceasta lui Massena. Acesta este găsit îngrijat, așteptând desnodământul, mai mult negativ, al luptei angajate la Aspern. După ce luă cunoștința de ordinul Împăratului el zise: raportează Majestății Sale că Massena rezistă de va fi nevoie nu o oră cât îmi cere, ci două sau 20; după care încalecă și se avântă între soldații armatei sale.

Aspern rezistă și Napoleon este victorios, distrugând armata Austriacă.

Un astfel de comandant, care-și asuină răspunderea câmpului de luptă cu o așa tărie de caracter, este exemplul adevăratului șef.

Să mai amintim pe Fabius Cunctator, care ține piept concetățenilor, bravând critica și insultele, pentru a aștepta momentul potrivit ca să lovească pe Anibal; pe Prințul Eugen, care, sigur de izbândă la Zanto, nu șovăi să oprească curierul Împăratului, care-i aducea ordinul de a nu porni la luptă.

Admirăm pe generalul Hoche, căruia i se trimite dela Paris ordinul de a ataca Trévès, dar Hoche care cunoștea situația, își dădea seama că a ataca Trévès în plină

iarnă, înseamnă a'și duce singur armata la dezastru. A nu executa ordinul înseamnă a urca treptele eșafodului, dar salva armata; Hoche luă totuși hotărârea să nu atace, aducând trupele în cantonament de iarnă. Insubordonatul au fost sancționat. Hoche a fost adus la Paris, și închis, și numai căderea celor ce conduceau, l'au scăpat de eșafod.

În momente grele se vede valoarea șefului.

În momentul care precede bătălia, ca și în cursul luptei, șeful trebuie să aibă toată tăria de caracter.

Cezar refuză atacul cetății Avaricum, atac cerut de legionari; cetatea căzu prin foamete.

Era singura posibilitate de a cuceri cetatea și prin aceasta Cezar a cruțat atâtea vieți.

Dar fantastica lovitură dată germanilor la Marna, exemplifică magistral puterea de caracter a lui Joffre, care în adversitate, regrupează forțele și lovește pe inamic. Joffre n'a ascultat ceace'i se cerea, ci a acționat conștient și convins de valoarea hotărârei.

Dar pentru a obține rezultate pozitive, șeful trebuie să aibă calități.

Istoria dă cu mult mai multe exemple, decât acelea ce am arătat.

Un șef trebuie să aibă inteligența care să-i dea posibilitatea să studieze, să decidă și să prevadă; să aibă știința care coordonează hotărârea cu mijloacele; voința pentru a impune; îndrăzneala ca să reziste șovăelilor și sugestiei; să nu se abată dela linia de conduită trasată; să aibă energia morală și fizică, pentru a duce totul la bun sfârșit.

II. Prestigiul ca manifestare a mentalității colective.

Adesea s'a comparat acțiunea prodigioasă a unor șefi de a subjuga masele, pentru a le antrena în luptă, cu miraculoasa putere a magicienilor. Fără a exagera, unele rezultate au fost într'adevăr „miracole“.

Sub puterea acestor șefi, instinctele cele mai înrădăcinate în indivizi, se anihilează și masele electrizate, duse la moarte, își salută șefii divinizându-i. Nu se poate

explica o atare exaltare eroică, fără a admite, că subordonarea colectivității este supusă unor legi deosebite de acelea pe care se bazează analiza supunerii individuale.

Ascendentul șefului este bagheta magică. Șeful acționează asupra masei, fiindcă masa se consideră invincibilă sub conducerea unui astfel de șef. Colectivitatea își pune încrederea în șef, atribuindu-i forțe misterioase, — forțe care polarizează sufletele masei.

Sociologul G. Tarde compară efectele acestei polarizări cu hipnoza, ca rezultat al finalei prelungite a unui punct luminos. Forma hipnotică a șefului, produce surescitări nervoase cu caracter colectiv hipnotic.

Această surescitare nervoasă în fața șefului victorios, se exercită și asupra poporului prin contagiune.

Fenomenul are loc nu numai la marii șefi. Un sergent sau caporal poate, față de mica lui unitate, să fie în aceeași situație ca și un comandant de armată.

Pentru a avea o astfel de transfigurare a sufletului colectivității, nu e nevoie absolută de prezența șefului; ci este suficient, ca masa să știe că o conduce de undeva.

Acțiunea acestor șefi este atât de mare, încât s'au văzut cazuri, când numai prezența reprezentanților acestor șefi a fost de ajuns, ca trupele să se simtă metamorfozate, îmbărbătate, câștigând victoria.

Aureola șefului se bazează pe psihologie. La început se creiază legende în jurul actelor lor, care se metamorfozează și se amplifică. Superioritatea pe care le-o acordă colectivitatea, și norocul în stema lor, ia forme de mit în ochii mulțimei.

Sub astfel de șefi masele se simt transfigurate. Șefii cari conduc masele, devin o necesitate a existenței colectivității.

Colectivitățile trăesc prin șefi, și aceștia pentru colectivitate.

Concluziuni.

Importanța șefului pentru unitatea ce conduce.

Acest subiect s'a tratat, din punct de vedere: disciplinar, științific, psihologic și volitiv a șefului, precum și prestigiul ca manifestare a mentalității colective.

Șeful trebuie să fie drept, respectând legea, căci el reprezintă disciplina.

Să fie răspunzător de actele sale, căci numai astfel contribuie la formarea subalternilor.

Prin infiltrarea disciplinei subordonaților se va menține instituția, căci ea este supunerea și încrederea reciprocă între subalterni și șef.

Seriozitatea șefului, severitatea la nevoie, aplicarea justă a sancțiunilor și recompenselor, controlul permanent, dau încrederea cari duce la disciplina morală.

Șeful trebuie să aibă la bază o cultură solidă pentru a putea face față problemelor câmpului de luptă, să însuflească pe subalterni și să poată întrebuița utilajul modern.

El trebuie să cunoască toate îndatoririle subordonaților și să fie un bun cunoscător de suflete, adică un psiholog.

Inteligența, știința, voința și îndrăsneala se cer unui șef, pentru a duce la bun sfârșit orice însărcinare, fie cât de grea.

În partea 2-a. se tratează despre acțiunea prodigioasă a unor șefi de a subjugă masele antrenându-le în luptă.

Această subordonare colectivă, este supusă unor legi deosebite de acelea pe care se bazează analiza supunerii individuale.

În asemenea ocaziuni prezența șefului nu este absolut necesară, căci masa execută totul numai să știe că șeful conduce de undeva.

Astfel de șefi devin necesari colectivității, căci ei trăesc pentru colectivități, iar colectivitățile trăesc prin șefi.

CONFERINȚA 11-a.

Șeful sub raportul calităților și virtuților
morale.

CONFERRITA TER

Scilicet sub capitulo collegii de ...
... ..

CONFERINȚA 11.

Șeful sub raportul calităților și virtuților morale. ¹⁾

- Curajul.
- Veselia.
- Inima.
- Increderea.
- Caracterul.
- Trupa.
- Sancțiuni.

I. Curajul.

Virtuțile capitale ale șefului se pot concretiza printr'o conștiință de apostol. Dar în câmpul unei conștiințe de apostol, noțiunile au totdeauna o semnificație deosebită; prin urmare, nu trebuie să fiți surprinși, dacă veți afla, că și noțiunea „Curaj“ se prezintă sub alt aspect decât acela, cu care sunt deprinși oameni de toate zilele.

Curajul pentru ofițeri are un sens echilibrat, rațional. Nu e meritoriu numai să bravezi moartea, să pui strună instinctului de conservare, ci să știi să mori; adică să te jertfești pentru o misiune, care nu se poate îndeplini altfel. Când această misiune se poate îndeplini crușând jertfa ta, sau a subordonanților tăi, asta este un imperativ categoric pentru conștiință de apostol. Sau și mai lămurit: să nu se confunde curajul cu bravura.

1) După General Tonant „Ofițerul Franței“.

Ofițerul este brav prin definiție. A'ți face datoria pe câmpul de luptă, când știi că ochii soldaților sunt ațintiți asupra ta, este lucru simplu. Un ofițer care și-a culcat plotonul pentru a'l adăposti, el singur stând în picioare și așteptând ordine, are meritul de a înfrunta moartea și atâta tot.

Curajul adevărat este uneori și altceva.

Sacrificiul ca urmare a bravurei este un eroism, dar există și un altfel de curaj — rațional. Așa se cunoaște acțiunea lui Cezar la Avaricum, unde a înfruntat și refuzat vreerea legionarilor săi de a ataca cetatea, care a căzut prin foamete.

Un șef nu încearcă norocul când știe că datoria lui e să învingă, fie prin prudență, fie prin foc.

Napoleon, spune lui Lefebvre, care asedia Danțigul : „Piepturile grenadierilor, care vreți să faceți toate nu vor dărâma zidurile — lăsați aceasta pe seama inginerilor“.

Nu trebuie numai îndrăsneală, ci și disciplină și tenacitate. În luptă unul să se gândească pentru toți și toți să acționeze ca unul.

Adevăratul curaj echilibrat exprimă dorința și scopul de a învinge, lucru ce implică tenacitate.

Să-ți dai viața fără șovăire, când trebuie, dar să nu cauți moartea, fie ea oricât de glorioasă, când nu este nevoie.

Adevăratul curaj, comportă în primul rând voința de a merge spre pericol : pentru a învinge. Trebuie măsurat pericolul cunoscut și să faci față, pericolului necunoscut.

A te svârli în pericol, nu e ceiace trebuie ; a fi armat intelectual, moral și fizic pentru a domina — *aceasta e totul*.

Să învingi pe inamic menajând pe ai tăi — aceasta e o obligație a șefilor ; dar dacă prețul victoriei o cere — să se facă sacrificiu — sângele vărsat, va fi pe deplin răscumpărat.

Șeful domină — decide — subalternii se supun.

Șeful, adevărat este acela, care conștient de pericol,

il primește cu calmul necesar, cântărește toate riscurile și concepe mijloacele pentru victorie.

Când cineva se va găsi în fața inamicului, nefiind sigur cea ce trebuie să facă, să nu rămâie inactiv; dacă nu are ajutorul inteligenței fie chiar al inimei, să acționeze totuși.

Inacțiunea pentru soldat este o crimă.

II. Veselia.

Veselia după Barbey D'Aurevilly, este un curaj — un curaj mai mult.

«Veselia adevărată este o particularitate a rasei franceze spune Generalul Tanant și arată humorul, cu care eroii naționale înfruntau pericolele și cum se povestesc mizeriile unei campanii sub formă glumeață.

Și românul este din fire vesel, chiar în momentele grele ale luptei.

„Și nu-i era zău nimănu!”

„În piept inima-i rece”. . . . ne spune Peneș Curcanul.

Să fiți veseli, voi, șefii lor, să fiți ca ei și veți fi iubiți, veți pătrunde mai cu ușurință în inima lor.

Prin veselie se va face o operă de adevărată camaraderie. Să se lase deoparte necazurile. Șeful să nu aducă nici o umbră de tristețe în fața frontului.

Tristețea prepară desnădejdea, care distruge orice forță morală și anunță panica.

Un șef bine dispus, cu sufletul plin de îmbărbătare, dă entuziasmul necesar și împinge masa la acțiuni îndrăznețe.

Mediul vesel este cel mai bun tonic al sufletului. Ideile expuse într'un astfel de mediu rodesc mai viguros, mai adânc, mai intens. Se pot asimila mai bine și persistă mai mult.

Veselia șefului are rezultate mai bune, căci se va propaga subalternilor, dându-le plăcerea atât de necesară.

Trebuie să se combată tristețea. Veselia este sănătatea sufletului. Sufletul nu trebuie să fie în rea dispoziție, orice s'ar fi întâmplat.

Avem exemple de stoicismul multor comandanți, cari și-au pierdut fii lor în luptă, și cu toate acestea n'au arătat durerea în fața maselor — și-au stăpânit-o cu o incomparabilă măreție.

Șeful poate fi serios, dar nu trist.

Nu veselie exuberantă care poate contrasta cu împrejurările, dar starea sufletească bine voitoare, are de multe ori un efect salutar.

Tratați soldații cu omenie. Exemplul personal și grijile pentru soarta lor să fie așa ca să alunge tristețea.

Veselia este apanajul tinereții, și cei tineri trebuie să manifeste această frumoasă calitate.

III. Inima.

Toate virtuțile nu valorează aproape nimic, dacă nu este *inimă*, singura care antrenează masele.

Soldatul se asvârle în luptă, dacă are încredere în șeful său, și pentru aceasta trebuie multă energie. Este greu să duci masa la moarte, dar când este devotament lucrul se ușurează.

Iubiți soldații și ei vă vor iubi.

Dragostea atrage dragoste.

O inimă simte pe alta.

«Să iubești oameni» ne spune Sorel, pentru ai înțelege, și să-i înțelegi, pentru ca să-i conduci».

Judecata este rece, convinge dar nu antrenează — inima dă căldura necesară ca să antreneze pe toți — chiar și pe cei neconvinși.

Considerați cariera militară ca un apostolat, fără să luați seama la unele aparențe insuficiente, ce le prezintă. — Concepută sub formă de apostolat, devine cea mai frumoasă, dominând prin onoare, devotament și abnegație.

IV. Increderea.

Increderea, care animă sufletul șefului, trece în inimile masei. În război în împrejurări grele, când oboseala, pericolul, privațiunile de tot felul îngreuiază viața până

la a o face insuportabilă, prin încredere între șef și masă toate coperitățile dispar. Șeful animă, masa îl urmează.

În ochii masei, șeful este un om care suferă ca ei, exemplul lui îi îmbărbătează. Dacă șeful înțelege masa aceasta îl va iubi și îl va urma ori unde.

V. Caracterul.

Pentru șef caracterul este curajul, și ceva mai mult, este energia, și după Sorel, este constanta atitudine care face să fie același ori unde și oricând, și mai ales stăpân pe sine.

«Pe măsură ce înaintezi în vârstă, când iluziile tinereții au dispărut și când ai trecut prin încercări grele, când vei ști nu numai să-ți iei sarcina responsabilităților, dar chiar să le cauți și după ce vei fi convins de puținul interes pe care îl oferă satisfacerea ambițiilor zadarnice, atunci meditănd asupra evenimentelor favorabile sau dezaastroase, vei intra în tine însuși. Sufletul îți va fi călit, judecata desvoltată, inima întărită, vei putea fi însuși, rămânând orice s'ar întâmpla stăpân pe tine, vei câștiga cele mai frumoase calități ale *caracterului*» ¹⁾

Spiritul se controlează, se examinează, își stăpânește pasiunile, totul pentru binele general.

Omul de caracter știe ce vrea și ce poate.

Hotărât și loial, el are curajul să spună ce gândește. Arată scopul și găsește mijlocele, vede pericolele și nu le neagă, ci le privește în față direct, pentru a le domina. Are răbdarea savantului, tenacitatea inventatorului, viteia războinicului și puterea invincibilă a credinciosului.

Este omul drept — cinstit — stimat de toți.

Acesta este șeful.

Regele Ferdinand I este un strălucit exemplu al puterii de *caracter*. Deși legat sufletește de neamul său de origine, a rupt hotărât legăturile pentru a îndeplini aspirațiunile, pe care poporul românesc le aștepta dela el

1) Profesor Antonescu Pedagogia Generală.

S'a învins pe el însu-și : *ca să realizeze ceiace poporul cerea dela el.*

Și Napoleon și-a învins în suflet idealul corsicanului, pentru a realiza idealul Franței.

Caracterul l'am putea defini : *O tărie sufletească, care susține curajul, care înfruntă soarta, — statornicie care duce la personalitate.*

VI. — Trupa. (cum se conduce trupa ?)

Afirmăm hotărât : cunoscând'o. Cunoscând din primele zile pe fiecare ; ofițerul trebuie să știe ceiace este soldatul — ca om : defectele și calitățile cari îl definesc. Să pătrundă în inima și în sufletul fiecăruia din subalterni. Să se îngrijească de el ; să-i ceară să se supună și să se execute.

În războiu cadrele au îndurat neajunsurile trupei, în tranșeele Moldovei ofițerul a suferit alături de soldat.

Acesta e răspunsul la întrebarea, cum armata română a scăpat de bolșevism.

Trebuie să schimbăm părerea ce au unii despre cazarmă, să facem așa ca plecând la vatră, soldatul să ducă în satul lui, o bună amintire a timpului petrecut sub drapel.

Soldatul simte și apreciază, iar ofițerul trebuie să fie bun cu fiecare. Prin bruscare și asprime, sufletul fiecărui soldat se închide.

Rolul cel mare al ofițerului este de a ajuta moralmente pe soldat.

Nu trebuie lăsat pe mâna gradelor inferioare aceste obligațiuni.

O trupă cu un moral ridicat, dar mai puțin instruiți, valorează mai mult ca o trupă perfect instruită, dar lipsită de moral.

Să se ridice cei de jos prin merite.

Se pierde încrederea masei, când lipsește sentimentul de dreptate și legalitate.

Este o datorie imperioasă de a cunoaște însușirile morale și defectele poporului nostru.

„Temeiul ¹⁾ cel mai adânc al dragostei de neam, din care pornește implusul datoriiilor noastre naționale, și cetățenești, este cunoașterea vieții poporului român, din cele mai îndepărtate începuturi ale lui : urmărirea pas cu pas a peripețiilor prin care poporul a trecut de-alungul veacurilor, luptele ce a dus și suferințele ce a încercat ca să-și păstreze ființa sa, eșind deasupra din învălmășagul valurilor popoarelor barbare năvălitoare, înfruntând vijelia vremurilor, biruind de atâtea ori ceasul rău al morții, isbutind a-și păstra sub prăpădul tuturor primejdiilor, ființa sa latină curată, limba și legea sa strămoșească“.

«Trupește rupt în bucăți din neamuri superioare, dar și inferioare lui prin origină și structura morală, poporul român și-a păstrat sufletul unul și acelaș pretutindeni și totdeauna, un suflet nobil, demn, mărinimos, credincios tradiției străbune, mândru de obârșia sa înaltă, încrezător în drepturile și în steaua ursitei lui».

„Cunoașterea pioasă a unui trecut dramatic și glorios, încoronat de un prezent visat de atâtea generații ce au luptat, și unele au pierit pentru el, aprinde în suflete candela trainică a unui cult care inspiră pornirile jertfei, abnegației și eroismului fanatic, aruncă în calea vieții lumina călăuzitoare a unui ideal și face din datoria către patrie și neam, cea mai sfântă dintre datorii și cea mai dragă și mai ușoară dintre toate, chiar când ea ne cere sacrificiul suprem al vieții“.

„In adâncul cugetului stă pentru acest cult credința, că tot ce închinăm din gândurile și faptele noastre acestui neam, o facem pentru împlinirea unei drepătăți supreme, la care îl îndreptățește ființa lui morală, însușirile alese ale naturei lui sufletești“.

„Și prin inteligența lui limpede și fină, care licărește în atâtea cunoștințe juste despre lucruri, oameni și popoare, în atâtea zicători și proverbe populare, și prin strălucita manifestare a sentimentelor lui, în stilul

1) Profesor I. Găvănescul Educația Morală.

caselor lui, în portul lui, în dansurile lui, făcând să răsară și să isvorească frumosul sub toate formele în toate împrejurările obișnuite ale vieții, și mai ales prin inteligenta cârmuire a voinței, prin distinsa alcătuire a caracterului său cumpănit, omenos, răbdător, îngăduitor, dar drept și neclintit în rostul chibzuit al mersului său cuminte, poporul românesc reprezintă un exemplar de elită al geniului omenesc, apropiat de aceea ce reclamă dela natura omenească, legea morală a Dreptății și a Umanității.

„Față de celelalte popoare ospitalitatea și toleranța lui sunt proverbiale. Dar în acelaș timp, se ridică și poate servi ca pildă, în ce privește înțelegerea fenomenelor încâlcite ale lumii politice așa de complexe. În turburarea haotică a prefacerilor politice de după războiu, când capetele multor popoare înconjurătoare au fost amețite de zăpăceala bolșevismului, simțul politic al poporului român a rămas neschimbat și a stat încă odată în Istoria Europei, ca sentinela apărătoare a liniștii mondiale, stingând focarul anarhiei incuibate la Buda-Pesta, și păzind hotarele la Nistru, care nu sunt numai hotarele României despre răsărit, ci hotarele Europei întregi dinspre anarhia sovietică”.

Avem de bună seamă și defecte, dintre care multe influențează profund poporul.

Suntem din nenorocire docili.

Docilitatea este o însușire negativă. Se urmează un sfat bun cu aceiaș pasivitate, cu care se urmează și unul rău, fără spirit critic și fără a calcula consecințele fiecăruia.

Este imperios necesar să luptăm pentru a înlătura acest rău, îndreptând masa spre acțiuni bune.

Un alt defect al poporului — deficiența provenită din vina clasei diriginte și a școalei, și din indiferentismul maselor — este lipsa de cultură a celor mulți și este ceva îngrijorător.

Soldatul vine la cazarmă, ca un copil, ca fizic și moral. La instrucție, să ne adaptăm cerințele la starea lor sufletească. Să i se dezvolte aptitudinile sufletești, arătându-i scopul,

Este inteligent, fatalist, gata să se sacrifice. Un popor inteligent, dar nu în ordinea publică, și mai puțin în morala socială. În acțiuni separate egoist; e gata să se unească cu camarazii săi, să renunțe la libertate și să se supună unui șef.

Nu e totdeauna vorbăreț — dar dispus spre critică. Mormăiala lui se vindecă prin sinceritatea atitudinii tale.

Este vesel din fire, dar timid și închis; în fond este bun, este devotat.

Soldații noștri sunt isteți.

Șeful să fie bun cu această masă românească, fără asprime, dar și fără slăbiciuni; să fie hotărât.

Trebue să ne gândim la minoritari, să le cunoaștem sufletul.

Mulțumirea unui ofițer în cariera sa, este aceea ce o provoacă dragostea de meserie și devotamentul subordonaților.

VII. Sancțiuni.

Nimeni nu s'a născut cu toate calitățile necesare ofițerului. Ele se dobândesc prin muncă.

Numai prin disciplină materială și morală cineva poate deveni un șef, care va ști să comande.

Printre mijloacele de comandă sunt: sacțiunile și recompensele.

Pedeapsa este reprimarea pentru neexecutarea ordinelor date.

Psihologește, pedeapsa se bazează pe asocierea, care se produce în spiritul pedepsitului, între ideia actului comis și sentimentul de durere, care a urmat acestui act, sub formă de pedeapsă.

Când, ideia aceluiaș act va tinde să devină act voluntar, prin asociere, se va produce în conștiința lui, sentimentul de neplăcere; ceiace prezintă o stavilă față de tendința de a se traduce intenția în fapt;

Unii pedagogi admit intimidarea. Noi nu o admitem. Dincontră, recompensa ca urmare a unei fapte bune, este un mijloc de îndrumare pozitivă; adică încurajarea faptei, care prin repetire devine deprinderea bună.

Recompensa și pedeapsa au un caracter utilitarist.

A renunța la un fapt de frica pedepsei, este a admite să-l faci în speranța recompensei ; în ambele cazuri e o atitudine utilitaristă.

Pentru noi, prin recompensă căutăm să formăm deprinderi bune.

Dar înainte de a aplica o pedeapsă, trebuie să judecați faptul, pentru a aprecia și stabili responsabilitatea, după care să se aplice pedeapsa.

Ofițerul să nu se repeadă la darea pedepsei. Să nu se vadă răutate în darea pedepsei.

Aplică pedeapsa cu măsură și la nivelul greșelii.

Sunt cazuri, când sacțiunea trebuie aplicată fără întârziere, servind ca exemplu.

Dreptatea și legalitatea, aceasta este lozinca pentru ori care șef.

Nu este bine ca să se ridice pedepsele.

În situația de azi, concediile ca recompensă sunt criticabile în sistemul de a se da tuturor, fiind o chestiune de economie bugetară.

În cazărmi se obișnuiește, ca la raportul educativ, să vină cei răi. De ce să nu vie și cei buni pe care să-i laudăm ?

În concluzie :

Un șef :

- Să dea exemple și va fi imitat.
- Să meargă înainte și va fi urmat.
- Să iubească pe subalterni, și va fi iubit de ei.
- Să fie bun, nu slab.
- Să fie tare, nu nepăsător.
- Activ, nu agitat.
- Energic, nu nervos.
- Liniștit, nu indolent.
- Să fie sceptic.
- Idealist, nu sectar.

Pe șeful ideal îl califică :

- *dreptatea* ;
- *exemplul* ;
- *abnegația* ;
- *inima* ;

Concluziuni.

Calități și virtuți morale.

1. *Curajul* este voința de-a infrunta pericolul în scopul de a învinge.

Acest curaj se naște la un individ, când posedă calități intelectuale morale și fizice.

Șeful în luptă trebuie să învingă pe inamic cu cât mai puține sacrificii omenești.

El trebuie să fie conștient de pericol, să-l primească cu calm, să-l judece din toate punctele de vedere și apoi, să decidă acțiunea ce trebuie întreprinsă pentru a obține victoria.

Totdeauna în fața inamicului să nu fie inactiv, ci să acționeze, căci numai așa își face datoria către *Patrie*.

2. *Veselia* este impusă șefului, pentru a putea câștiga sufletele subalternilor.

El trebuie totdeauna să apară vesel în fața frontului, căci tristețea dă naștere la desnădejde, care distruge forța morală.

Prin veselie, se duc mase întregi la acțiuni îndrăznețe. Veselia este sănătatea sufletului.

Prin tratarea subalternilor cu omenie și prin grijile pentru îmbunătățirea soartei lor, se va putea totdeauna să se alunge tristețea.

3. *Inima* este factorul care acționează asupra individului, determinându-l să acționeze cum voește șeful.

Deci inima trebuie câștigată la subalterni, (se câștigă prin iubire).

4. *Increderea* animă sufletul șefului, și trece în

inimile masei. Prin încredere distanța dintre șef și masă se reduce.

Pe câmpul de luptă suferința șefului fiind egală cu a masei, masa îl va iubi și-l va urma ori unde.

5. *Caracterul* este atitudinea constantă în orice împrejurare.

Omul de caracter știe ce vrea și ce poate.

El este înzestrat cu răbdare, tenacitate, vitejie și cu puterea invincibilă a credinciosului.

Omul de caracter, este stimat de toată lumea, fiind drept și cinstit.

Așa trebuie să fie ofițerul *Român*.

6. *Cum se conduce trupa?*

Șeful trebuie să pătrundă în inima soldatului din prima zi când a venit în contact cu el. Să-l menajem, să-l îngrijim, dându-i drepturile, ca apoi să-i câștigăm supunerea.

Viața sub drapel să i-o facem frumoasă.

O trupă cu moralul ridicat, poate obține pe câmpul de luptă victorii frumoase, chiar dacă este mai puțin instruită.

7. *Sanctiuni.*

Pedepsele se dau pentru reprimarea neexecutării ordinelor.

Recompensarea faptelor bune duce la deprinderi bune.

Pedeapsa trebuie să fie dată cu măsură, față de gravitatea faptei și nu cu răutate. Ofițerul trebuie să fie totdeauna drept și legal.

CONFERINȚA 12-a.
Minoritățile etnice.

CONFERINȚA 12-a.

Minoritățile etnice.

- 1) Evoluția problemei din punct de vedere istoric.
- 2) Datoriile lor, obligațiunile noastre.

1) Evoluția problemei din punct de vedere istoric.

Principiul naționalităților pus în cursul sec. XIX-a, a fost coronamentul marelui războiu.

Acest principiu a fost postulatul politic și moral al conflictului mondial.

Pentru realizarea unui ideal, națiunile caută să se închege în organisme unitare, formând *Statele naționale*. În fapt statele nu sunt alcătuite dintr'o singură națiune. Tratatetele de pace stabilind națiunile pe teritoriile ce li se cuveneau în raport de numărul populației, au cuprins în unele teritorii, alături de populațiunea predominantă, și minorități etnice stabilite pe acele teritorii. Uneori, aceste minorități sunt în antagonism cu aspirațiunile națiunei predominante.

Statul respectiv este obligat să concilieze toate aceste interese.

Această chestiune este tratată de un scriitor francez Redsob, ca un proces tinzând spre conciliere.

«În proces, spune acest scriitor, sunt doi adversari de o egală valoare: în primul loc principiul statului, care invoacă obligațiunea de existență și dezvoltare, de menținerea echilibrului, a frontierelor naționale și rostul lui în viața economică; de partea cealaltă principiul naționali-

tărilor, cu comunitatea de amintiri, de limbă, de religie, revendicându-și dreptul său la viață și libertate“.

Rezultă deci, necesitatea din partea națiunii preponderente, de a conduce cu dreptate și blândețe pe toți locuitorii, fapt ce ar aduce în sufletul minoritarilor, dacă nu o completă înlocuire a simțământului de naționalitate streină, cel puțin un oarecare cult și deferență, față de statul din care face parte.

Sentimentul de naționalitate nu este suprimat la minoritari; a aparține unui stat nu înseamnă să abdicăm de la ideea națională; de aci ia naștere simțul de *loialitate* către stat, se naște aceia comunitate de sentimente pentru binele colectivității, aceia simpatie a conștiinței tuturor locuitorilor, cari locuiesc în cuprinsul unor frontiere comune, pentru progresul și armonia ce folosesc tuturor.

La baza acestor sentimente stă ideea formulată de Kant:

«Lucrează așa fel ca lozinca ta de viață, să se încadreze într-o lege universală, folositoare tuturor».

Așa trebuie privită chestiunea din punct de vedere moral.

Problema ocrotirii minorităților nu este nouă.

Așa în 1765 prin tratatul Franco-Englez al cedării Canadei, tratatul de la Viena în 1815, cel de la 1856 de la Paris, de la Berlin 1870, cuprind chestiuni referitoare la minorități. Pe lângă acestea mai putem cita și dreptul de protectorat asupra creștinilor ortodoxi din Peninsula Balcanică, pe care-l capătă Rusia în 1774, prin pacea din Kuciuk-Kainardgi. Prin pacea de la București 1913, se extinde sistemul de ocrotire pentru populația românească din peninsula Balcanică.

Putem afirma că, în general, în toate timpurile s'a marcat numai afirmarea principiului de umanitate, restul reducându-se la minimum, sau complet.

Cauzele eșecului se datorește — faptului, că această chestiune ascundea o altă latură a problemei. În fond problema minorităților era un neconținut amestec în chestiunile interne ale unui stat oarecare.

„Chiar împărtășită sincer, această chestiune a mino-

rităților, nu putea constitui decât o problemă de drept intern, căci față de vechea concepție a suveranității intangibile a statelor, aplicarea ei era lipsită de garanția sancțiunilor și de posibilitatea unui control. În această condițiune era iluzorie și inoperantă problema ocrotirii minorităților". (1)

Astăzi principiul suveranității a fost călcat. În urma tratatelor din 1919, problema devine o problemă de drept Internațional, pendinte de Societatea Națiunilor.

Principiile elaborate de Societatea Națiunilor ar fi următoarele :

1) Societatea Națiunilor garantează obligațiunile cu privire la minorități și care formează obligațiunea de interes internațional. Nici-o dispozițiune a statului nu le poate contrazice, sau ignora.

2) Intregul pact constituie o excepție dela regula de drept comun a suzeranității naționale.

3) Orice membru din Consiliul Societății Națiunilor poate atrage atențiunea forului, asupra oricărei infracțiuni dela pact, consumată sau pe cale de a se consuma.

Națiunile, cari au aderat la pactul Societății Națiunilor, sunt obligate să organizeze și să garanteze :

a) Libertatea deplină și viața locuitorilor, fără nici-o deosebire de naștere, naționalitate, rasă, limbă sau religie.

b) Liberul exercițiu al ori cărei religii, credințe sau confesiuni, a cărei practică evidentă nu vatămă ordinea publică, sau bunele moravuri.

c) Drepturile depline de cetățenie tuturor locuitorilor născuți pe teritoriul respectiv și cari nu pot invoca o alta.

d) Egalitatea drepturilor civile fără deosebire de rasă, religie sau limbă.

e) Libera întrebuințare a oricărei limbi decât cea oficială a statului. Se vor acorda pentru aceasta locuitorilor ce vorbesc alte limbi, înlesniri pentru folosirea lor în fața tribunalelor.

f) Invățământul primar de stat, acolo unde popula-

(1) G-ral Rizeanu și Colonel Arghiropol „Geografie Militară”

ția de altă limbă este în majoritate considerabilă, va fi predat în limba maternă, păstrând însă limba oficială a statului, ca obiect obligator de studii.

Popoarele sdruncinate de marele războiu, sau grăbit la masa verde, dintr'un spirit de umanitarism, să simpatizeze și să îmbrățișeze, până la exagerare problema minorităților.

Intenția de solitudine a fost fără efect, rămânând un deziderat. Cauzele sunt profunde și problema rămâne nerezolvată.

În primul rând, așa cum s'a pus chestiunea în Societatea Națiunilor, este greșit pusă, *ea nefiind universală*.

Chestiunea arată tendințe exagerate, cari nu sunt realizabile. Dreptul pledează în ideea de aplicare universală, și aceasta se va întâmpla când toate statele vor aplica această idee, sub aceiași formulă de drept, sau morală.

„Domnul N. Titulescu afirmă cu dreptate, că pacea nu se poate servi, decât printr'un ideal bazat pe ideea de dreptate, iar nu aceea de servitute internațională“.

Minoritățile au dreptul la viață, drept isvorât din tendințele de dezvoltare în cadrul legitim al existenței statului respectiv, adică drepturile civile și politice cu caracter individual, nu colectiv.

Așa trebuie conciliate interesele de ocrotire a minorităților, în acord cu interesul general, pentru a fi cu putință progresul.

Unitatea națională atât de greu înfăptuită, trebuie s'o menținem, este o imperioasă datorie, întrucât „deasupra tuturor ideilor și doctrinelor, deasupra eternei filozofii abstracte, stă ideea națională“.

Eminescu în profundul său sentiment național notează:

„Toate dispozițiile cari au legătură cu ființarea unei națiuni, cu viața ei juridică ori economică, trebuie să rezulte din legea supremă a conservării naționalității și țării, cu orice mijloc și pe orice cale, chiar dacă mijlocul și calea nu ar fi conforme cu civilizația și umanitarismul.

II. — Datoriile minorităților — obligațiunile noastre.

Suntem datori să știm ce se petrece la noi. Pen-

tru minoritari, datoria lor se reduce la a fi cetățeni onești față de stat. Recunoaștem că frații noștri de altă limbă, își văd de rosturile lor cetățenești.

Excepție face însă clasa lor conducătoare.

Dacă problema în trecut era ceva nou, astăzi, în urma revoluțiilor și desrobirii naționale, și-a schimbat aspectul, pierzând virulența și tinzând să se îndrepte spre o conciliere pașnică.

D-I I. Maniu ne spune :

„Viitorul este al unităților mari sociale ori economice, fie că se numesc state, confederații politice, cooperative, ori tovărășii economice.

Statul român mai curând sau mai târziu, va trebui să facă parte dintr'o astfel de mare unitate și rolul său în această perspectivă, va depinde de felul cum a știut să se organizeze și să se conducă, până în momentul acelei prefaceri, de la destoinicia sa de azi și dela măsura în care va putea să-și câștige autoritatea și prestigiul moral, încrederea și respectul vecinilor săi și al lumii civilizate, depinde dacă statul român va fi un obiect de târguiață, ori un factor hotărâtor“.

„Cred că această chemare nu o va putea împlini decât susținând cu multă înțelepciune cu multă abnegare toată hotărârea, în toate ramurile vieții de stat, libertățile omenești, moralitatea, dreptatea socială și adevărata democrație“.

„Acestea vor fi pentru poporul românesc, isvoarele dătătoare de viață și de noui energii, la care el nu trebuie să renunțe niciodată.

Problema minoritară nu se poate ignora, ea este o chestiune națională“.

Postulatul moral, pe care se bazează principiul naționalismului, cere tuturor cetățenilor, indiferent de origina etnică, să între în sfera colectivă, în sfera de interacțiune, pentru binele tuturor.

Noi nu vom întrebuința sistemul de desnaționalizare cum o făcea fosta monarhie Habsburgică sau Rusia Taristă. Nu vom admite însă, ca școlile minoritare să fie focare de ațățări.

În ceiace privește biserica, să lăsăm fiecăruia executarea cultului ce-i convine, atâta timp cât suveranitatea țării nu este jignită

Dacă dreptul de a folosi orice limbă este o urmare firească a libertății personale, totuși cunoașterea limbii statului, este o obligație a tuturor cetățenilor, cari trăesc în acest stat

Participarea minorităților la exercitarea puterii legislative prin folosirea dreptului de vot, poate fi considerată ca satisfăcând orice pretențiune.

Să fim înțelegători și să trăim în perfectă armonie cu minoritățile.

Să fim drepți și să uităm rănilor cauzate de un șovinizm de neînțeles.

Epoca actuală cere comunitate loială de interese, între nevoile minorităților și interesul superior al statului român.

La Geneva în 10 XII, 1934 D-I Titulescu a afirmat :

«Suntem așezați pe aceste meleaguri pe care n'am încetat să le locuim, decând am fost aduși de Impărații Romei și ne găseam aci pentru a primi pe unguri cari veneau din Asia

«După 2000 de ani putem spune oricui :

«Suntem aci, rămâneți fiindcă ați venit, dar cu condiția să-și păstreze fiecare locul».

«Nu vă convine plecați...»

Iar cine nu vrea să înțeleagă nici chemarea vremii și se hotărăște pentru ascultarea glasului sângelui șovin, va trebui să se plece. Menajamentele și dulcegăria n'au ce căuta în deprinderile noastre, față de neînțelegători și mai ales față de acei cari vroesc aci, la noi acasă, să întoarcă lucrurile din drum.

Concluziuni.

Minorități etnice.

Problema pusă din punct de vedere istoric, s'a ajuns la datoriile minoritarilor și obligațiunile statului național.

Baza războiului mondial a fost principiul naționalităților.

Prin tratatele de pace încheiate s'a dispus stabilirea națiunilor pe teritoriile ce se cuveneau, însă aceste teritorii conțin și elemente minoritare etnice.

Acești minoritari deosebiți prin graiu, religie, rasă, și naționalitate de elementul preponderent, nu vor lucra niciodată pentru binele statului cari îi adăpostesc, dacă ei nu vor fi tratați cu dreptate și blândețe.

Problema ocrotirii minorităților datează încă din secolul al XVIII, însă cu timpul a eșuat, din cauză amestecului în chestiunile interne ale statului ospitalier.

Prin tratatul din 1919 principiul suveranității a fost călcat, chestiunea minorităților devenind o problemă de drept Internațional, pendinte de Societatea Națiunilor.

Prin acest tratat sa acordat libertate deplină, liberul exercițiu a oricărei religii, egalitatea drepturilor civile, etc.

Aceste chestiuni vor fi realizabile numai atunci, când toate statele vor aplica această idee, sub aceeași formulă de drept sau morală.

Datoriile minoritarilor sunt, să între în sfera colectivă, pentru binele tuturor. Să înveț limba statului, să execute și să respecte legile statului.

La noi s'a dat dreptul de a folosi orice limbă; s'a lăsat fiecăruia executarea cultului dorit, s'a dat dreptul de vot, cu reprezentarea minorităților în puterea legislativă.

TABLA DE MATERII

	Pag.
Conferința I-a. Scopul Cursului de „Educația Morală” . . .	3
Conferința II-a. Morala Socială	15
Conferința III-a. Morala Civică	27
Conferința IV-a. Mentalitățile curente față cu funcțiunile Sociale (Comunismul, Fascismul)	38
Conferința V-a. Mentalități curente față cu funcțiunile Soci- ale (Naționalismul, Universalismul, Rasismul)	55
Conferința VI-a. Războiul și raporturile lui cu morala . . .	67
Conferința VII-a. Mobilizarea morală în timp de războiu	83
Conferința VIII-a. Mobilizarea Socială	99
Conferința IX-a. Șeful în timp de pace și războiu	111
Conferința X-a. Importanța șefului pentru unitatea ce conduce	125
Conferința XI-a. Șeful sub raportul calităților și virtuților morale	135
Conferința XII-a. Minoritățile etnice	149

350 lei

111-433

CONFERINȚA 8-a.

Mobilizarea socială.